PHRASES ELEGANTIORES EX CAESARIS COMMENTARIIS, CICERONE, ...

Hugh Lloyd

Digitized by Google

XVII. 13. 30.
4.

6
4-g
75

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
4 B
27

6-4.g.75

6-3-C-15

PHRASES
ELEGANTIORES
Ex
Cæſaris Commentariis,
Cicerone,

Aliiſq;
In uſum Scholæ WINTONIENSIS
Collectore HUGONE LLOYD
Pædagogo celeberrimo unà
cum ejuſdem Dictatis.

Paucis Latinæ puritatis vim aſſequi
datum eſt. Scal.Exerc. xxxi.

Tun' Cirratorum centum Dictata *fuiſſe*
Pro nihilo pendas? Perſ.Sat.1.

OXONIÆ
Excudebat HEN:HALL, *Academiæ Typographus,* Impenſis JOSEPH. GODWIN.
Ann. Dom. 1654.

REVERENDO ADMODUM, & Inſignioris Eruditionis Viro Domino JOANNI HARRIS Sac. Theol. Doct. Collegii *Wiccha-mici Wintonienſis Cuſtodi* Prudentiſſimo, Vigilantiſſimoq; D.D.C.Q.

NON *deerunt forteàn quibus Religioni haut erit vitio mihi vortere, imò arrogantiæ & temeritatis plus nimio reum peragere memet, eò quòd minutias haſce & opuſculum levidenſe* Tanto ac Tali Nomini Tantillus ego *auſus ſim obtrudere. Atqui veniam mihi dabit, (ut eſt omnifariam* Humanus) *uti confido,* Cuſtos Reverendus: *præſertim quum nihil indignum ſe judicet, quod ob ſtudioſam Juventutem, & ſub ferulis etiam militantem, mediocri ſaltem cum utilitatis Inſinuatione excuſum fuerit. Cujuſmodi deſignatio meum tum primum pervaſit animum cùm* Phraſium *huncce, quem nunc dedicatoriè* Tibi *ſiſto,* Libellum *Typis mandare cœperim. Bono enim communi ut imprimis* Scolæ Wintonienſis *à me heic velificatum præ me fero. Prodiit quippe haut ita pridem eodem* Titulo, *quo noſter ſuperbit, inſignitus* Liber, *eatenùs verò*

obeliſcis transfixus, inſolidùm immutatus,& Phraſium Poeticarum *uti & Oratoriarum acceſſione plus nimio oneratus, ut (quemadmodùm ab acri judicio viris accepi.)* Lloydi Phraſes in Phraſibus Lloydi *quæreres. Unde poſt accuratam & ſedulam Doctiorum quorundam in optimo exemplari excutiendo operam præſtitam, hanc inſtitui Editionem, ut dicàm, primigeniam; in quâ nihil ferè additum, nihil innovatum, adeò ut legitima & genuina* ſui Parentis Proles *haberi poſſe videatur. Intra* Veſtros *primitùs parietes, intra* veſtra *Pomœria nata eſt, ibidémq; inſuper hactenus longo uſu educata. Quam ſenſit privatim, eandem in publicùm jam prodiens, & aurâ fruitura communi obnixè ambit* Tutelam. Tuo *inſignitus* Nomine Libellus *acriùs Juvenum* oculos *feriet & Animos. Patere igitur, quem publici juris jam facio,* Tibi *à me inſcribi nullius licet Æſtimii ferè Homuncione. Ego, uti par eſt, multis jam* Tibi *nominibus obſtrictus, ac voti nunc inſuper damnatus,* Deum opt. max. *felicia* Tibi *omnia ingerere ut velit & omnigenis dotibus magis magiſq; indies locupletare, obſecraturus ſum, ac uſq;-uſq; veneraturus*

Reverentiæ veſtræ humillimus & in perpetuum deditus ſervus

J. G.

PHRASES ELEGANTIORES LINGVÆ LATINÆ E VARIIS AUTORIBUS IISQUE OPTIMIS, AC POLITIſſimis, Cicerone præſertim, ſummâ cum diligentiâ edecumatæ & ſelectæ.

1 To Abridge or Shorten a matter.

Paucis comprehendere.
Ad certa { capita / genera } { deducere / reducere.
Ratione & diſtributione ſub uno aſpectu ponere.
In parvum & anguſtum locum { concludere. / contrahere.
Minimè multis morari.
In paucis verbis / Summatim / Breviter { exponere. / perficere.
Verbis non multis uti.
Breviter & perdiligenter complecti.

2 An Abridgment or Briefe.

Epitome, compendium, ſynopſis, commentariolus.
Summa negotii.
Anguſta rerum narratio.
Pracipua rerum capita.
Summa rerum facies.
Brevis indicatura.

3 To Abſolve.

Sententiis / Suffragiis	à culpâ expedire. / liberare judiciis. / abſolvere. / à vi eximere	reum.
Innocentem	pronunciare. / declarare.	

4 To Account, or Eſteem well of.

Multum	tribuere / deferre	alicui.
Eximium / In ſummo honore / In deliciis / In magno pretio	habere.	

Magni } { facere.
Plurimi } { æſtimare.
Honorificè ſentire, & loqui de aliquo.

5 To be in great Account, or Eſtimation.

Inter primos { referri. poni.
In oculis hominum cum { gloriâ dignitate } verſari.
Eſſe { in quem ſe tota convertit civitas. quem omnes intuentur. cujus ſalutem omnes curant. quem omnes colunt honore maximo.
In omnium ore, & oculis eſſe.
Tanquam lumen aliquod inter cives elucere.
Apud omnes magnâ gratiâ & authoritate { valere. pollere.
Virtutis opinione præſtare.
Florere { honoribus. gratiâ.
Digito monſtrari & dicier Hic eſt.
In ſua civitate magnus, & clarus.

6 To be of no Account or place in a Commonwealth.

Homo { ignobilis. obſcurus.

Nil { audere: / poſſe.

Ad rempublicam non accedere.

Nullum magiſtratum gerere.

Ad nullum officium admitti.

Nullo { loco / ordine / numero } eſſe.

Propter ignobilitatem latere.

A republicâ tractandâ arceri.

In tenebris { latere. / deliteſcere.

Civitatis locum Infimum { tenere. / habere.

Nihil apud populum valere.

Ignoto / Humili } { loco / ſanguine } { natus. / ortus. / progenitus.

A cæteris clariſſimis viris ſecerni.

A principibus civitatis ſeparari.

Ab { adminiſtratione / omni munere. } reipublicæ { arceri. / amoveri.

A republicâ { tractandâ / procurandâ } repelli.

Cum infimâ multitudine { conculcari. / conſeneſcere. / obrui.

Pro nihilo haberi.

In

In plebe { numerari. / haberi. / recenſeri. }

Terræ filius.

7 To Accord or Agree together.

Inter ſe { convenire / conſentire / concordare } amiciſſimè.

Idem ſentire.

Senſibus { congruere. / conjungi.

Pacem inter ſe colere.

Conjunctiſſimè inter ſe vivere.

Idem velle, & nolle.

Singulari concordiâ jungi.

8 To Accuſe.

Poſtulare aliquem capitis.

Suffragiis judicum aliquem exponere.

Contra aliquem } ducere.
accuſationem } parare.

Ad accuſandum deſcendere.

Reum { citare. / peragere.

Ad cauſam dicendam vocare.

Alterum { in judicium capitis arceſcere. / in diſcrimen capitis addúcere. / in medium rerum certamen vocare.

Trahere / Vocare / Arceſſere { aliquem in { jus. / judicium.

Crimen conflare in aliquem.

Actionem / Crimen { intendere / contrahere } contra quem.

Aliquem / reum { agere. / facere.

Nomen alicujus deferre.

Sententiis judicum nomen alterius objicere.

Diem alicui dicere.

Litem / alicui { intendere. / inferre.

In ſe accuſatoris partes ſuſcipere.

Crimen { intentare. / objicere.

Aliquem { reponere / referre } in reos.

Siſtere tribunali.

Pro tribunali adducere.

Periculum capitis alteri { creare. / denuntiare.

9 To Acquaint one, or give Notice of.

Admonere
Certiorem facere } quem de aliquâ re.
Docere
Commonefacere

Facere ut quis { intelligat. / ſciat.

Non celare
Narrare
Nunciare
Dicere } Quid ſit factum.
Significare
Declarare
Indicare } Rem.
Oſtendere
Renunciare
Patefacere
Aperire. } Aliquid.
Exponere
Demonſtrare

Perferre ad aliquem.

10 To do noble Acts or Exploits.

Præclara facinora ſuſcipere & perficere.
Rerum geſtarum gloriâ florere.

Rebus bellicis aliis { antecellere. / præſtare.

Res { magnas / laborum periculorum } plenas. / præclaras } gerere.

In { egregiis / eximiis } facinoribus elaborare.

Cum { laude / admiratione } { omnium, egregium aliquod facinus } { gerere. / adminiſtrare.

11 To Advance or Preferre.

Evehere
Provehere
Excitare
Promovere
Perducere
Attollere
Sublevare
} aliquem ad { dignitatem. / decus. / altiorem locum. / honores.

Imperium
Honores ampliſſimos
Magiſtratum
} alicui { deferre. / committere

Ampliorem / Illuſtriorem } { aliquem facere.

Dignitatem } alicujus { augere.
Honorem } alicujus { amplificare.
In lucem evocare.
In { dignitate / ampliſſimo gradu } { locare. / collocare.
Ab obſcuritate in claritatem vindicare.
Gloriæ / Honoris } inſignibus { honeſtare / ornare. / illuſtrare } aliquem.

12 To be Advanced, or Preferred to Honour.

In ampliſſimum ordinem { aſſcribi. / admitti. / cooptari. / aſſumi. / eligi.
Ad honorem { eligi. / deſignari.
Honores / Magiſtratus } à populo ſibi { datos / delatos / mandatos } habere.
Ampliſſimis honoribus { augeri. / ornari. / cumulari.

Ad { magnam potentiam / ampliſſimum / ſummum / altiorem locum } { honorum / dignitatis } gradũ { perve-nire. / aſpira-re. / evehi. }

Omnium { vocibus / conſenſu / ſuffragiis } { honores / ampliſſi-mos } { adipiſci. / conſequi. }

Honores gradatim obtinere.

In { ſummo dignitatis gradu / ſumma dignitate } { collocari. / conſtitui. }

Ad altiſſimum amplitu-dinis faſtigium { aſpirare. / pervenire. }

Ad ſummum imperium per omnes honoris gradus efferri.

Ad { gloriam / decus / honores magnos } { aſcendere / ſurgere / creſcere } { adoleſcere.

---

13 To doe a thing Adviſedly, or Conſiderately.

{ Deliberatione / Cogitatione } { animadverſione / animi proviſione } { in rẽ aliquã incumbere.

De re aliquâ { conſilium { inire. / capere. } / diu mũltúmq; { deliberare. / conſultare. } }

Excogitata

Excogitatâ ratione res ſuas componere.

Prudentiſſimè } omnia { animo { verſare.
Accuratè } { agitare.
Attentiùs } omnia { perpendere.
Diligenter } { facere.
Sedulò } { examinare.

Rem { excutere, mente revolvere, magno conſilio ſuſcipere } { ſecum reputare. librare. mentis acie diſpicere.

Omnes actiones ſuas ad perfectam ſapientiæ normam dirigere.

Rem aliquam ponderibus animi perpendere.

Nihil { ſine { deliberatione, ſuſcepto conſilio } inconſultò } { tentare. attentare. moliri.
Nihil { raptim, feſtinanter, titubanter } { facere. committere. deſignare.

Gravia negotia { rectè, ſapienter } adminiſtrare.

Cautionem, Deliberationem, Conſultationem } in rebus omnibus adhibere.

Omnem temeritatis ſuſpicionem { declinare. effugere.

14 To ſuffer Adverſitie or Miſerie.

Fortuna- { jacturam } facere.
rum { naufragium }
Omnes tempeſtates miſeriarum experiri.
Turbulentiſſimis { vexari.
vitæ tempeſta- { obrui.
tibus { perturbari.
Infeſtâ {
Infenſâ { fortunâ uti.
Inimicâ { Iliadas malorum pati.
Infelici eſſe conditione.
{ deturbari }
In auguſtias for- { adduci } conjici.
tunæ magnas { detrudi }
{ dejici }
Adverſis caſibus exercitari.
{ vim
{ impetum { experiri.
Fortunæ { conatus adverſos { pati.
{ aſperitatem { ſentire.
{ tela omnia
{ miſerias { experiri.
Omnes { adverſæ { calamitates { ſubire.
Aſſiduas { fortunæ { dimicationes { perferre.
{ tempeſtates { ſuſtineri.
{ ictibus
Fortu- { procellis { percelli.
næ { viribus { agitari.
{ telis { opprimi.

Multis

Multis incommodis & difficultatibus laborare.
In magnis anguſtiis verſari.
In extremum diſcrimen deduci.
Felicitates habere adverſas.
Extrema mala pati. Magnas calamitates haurire.
In tantas difficultates illabi, ut quò vertat ſe non habeat.

Omnibus calamitatum procellis { exponi. objici.

Calamitatibus / Diuturnis miſeriis / Graviſſimis } Infinitis malis { affligi / implicari / vexari } { opprimi / urgeri / frangi } { conflictari. / premi. / debilitari

15 To move, or ſtir the Affections by ſpeaking.

Igniculos in animo excitare.

Animos / Animi motus / Affectus { incendere / inflammare / agitare } { accendere. / permiſcere. / pertractare.

Penetrare in animos.
Dicendi faces admovere.
Aculeos in animis audientium relinquere.

In quemcunque velit affectum { flectere. / trahere. / deducere:

Dicendo

Dicendo { lachrymas exprimere / voluntates impellere / mentes allicere } { afficere / permovere / perturbare / concitare } { auditores }

16 All men Affirme it.

Omnes unum atq; idem ſentiunt in hác re.

Omnium { ſententiâ / aſſenſu / teſtimonio } { conſtitutum / conceſſum / comprobatum } eſt.

De hac re nulla eſt varietas.

Omnes { unâ mente ac voce / uno ore } conſentiunt.

In ſumma hujus negotii omnes conſpirant.

Inter omnes { patet. / conſtat.

17 To be afraid or feare.

Horrere, perhorreſcere, tremere, pertimeſcere.
Metuere, timere, reformidare.
Eximio pavore concuti.

Metu

Metu	terreri	percelli	affici	opprimi.
Timore	angi	ſollicitari	frangi	torqueri.
Formi-	affligi	perterreri	diſcruciari	debilitari.
dine	cōfici	vexari	perturbari	exanimari.

De ſtatu mentis { dejici. detrudi. deturbari.

Magno in metu eſſe.
Horrore perfundi.
Totis artubus contremiſcere.

Terrore aliquo injecto { exalbeſcere. expaveſcere. exhorreſcere.

18 To be Afraid of every thing, or fearful.

Omnes umbras horrere.
Quicquid increpat extimeſcere.
Vel umbram ſuam metuere.

Pertimeſcere / Reformidare } { timere / metuere } { omnia. / foliorũ percuſſionẽ

Meticuloſum / Demiſſo & abjecto animo } eſſe.

Timidior Lepore. *Prover.*

19 To Affright or terrifie.

Perterrefacere. terrere, perterrere.
Perturbare, conturbare

Metu { afficere / percellere } { exanimare / debilitare } conſter-nere.

Horrore { complere. / perſtringere.

Formidine hominem { opprimere. / percutere.

In { tremorem / metum } { adducere. / conjicere.

Terrorem / Timorem / Metum } { injicere. / incutere. / inferre.

Terroribus vexare.

Periculi maximi metum afferre.

---

20 To Alter ones opinion, or change his minde:

In ſententiâ ſuâ { labare. vacillare. / non { perſiſtere. / perſeverare. / permanere.

Non ſtare ſuſcepto conſilio.

A ſententia diſcedere.

A ſeipſo diſſentire.

Sententiam priſtinam { convertere. / mutare } { corrigere. / repudiare.

Diverſam opinionem { habere. / capere. / ſuſcipere.

Senſum priorem deponere. } Flexibilem volun-
Nulli opinioni ſe dare. } tatem habere.
Palinodiam canere.

21 To be Ambitious, or ſtrive for honour.

De { honore / imperio / dignitate } { digladiare. / decertare. / contendere. } De princi-patu labo-rare.

Magno impetu
Omni { conatu / conten-tione } { ad { eximium / dignitatis } { ſplen-dorē / locū } / imperii celſitudinem } { ferri. / rapi. / eniti. }

Honores { aucupari / ambire } { venari. / appetere. }

Honoris { aſſequendi causâ inire certamen. / obtinendi gratiâ / dimicationes } { ſuſcipere. / ſuſtinere. }

Honore / Dignitate / Gloriâ } nihil { potius / prius / antiquius } habere.

22 To imitate his Anceſtors.

Ingeneratos / Suppeditatos } mores à { ſtirpe } { ſeminis / generis } { diutiſſimè retinere.

Majorum vestigiis { inhæreſcere. / inſiſtere.

Famam majorum ſuis rebus geſtis æquare.

Mores / Vitam / Res geſtas } majorum imitatione exprimere.

Ad normam paternæ gloriæ ſe conformare.

Gloriæ / Nomini / Generi { majorum / patrum } reſpondere.

Illuſtres domeſticâ fortitudine / Inſignes bellicis virtutibus } majorum ſuorum mores repræſentare.

Exemplaria ſuæ vitæ patres ſibi ante oculos proponere.

Dignum ſe majoribus ſuis præſtare.

Paternæ { laudis / gloriæ / nobilitatis } æmulum eſſe.

Paternæ gloriæ veſtigia { imprimere / defigere } in memoria.

In paternum ſtudium incumbere diligenter.

Majorum veſtigia non preſſa leviter ad exigui temporis momentum, ſed fixa ad memoriam omnium ſempiternam proſequi.

Imitari / Æmulari } majores

Eniti eſſe majoribus ſimillimum.

St. Se ad majorum mores,& conſuetudinem componere.

23 To degenerate from his Anceſtors.

A gravitate, & virtute } { patrum majorum } degenerare.
Gloriæ majorum ſegetem exſtirpare.
Dedecorare { majores patres } { turpitudine ſuâ. domeſticis ſordibus.
Suis vitiis lumini paternæ gloriæ tenebras offundere.
Depravatæ võluntatis vitio, à parentum gloria { deſciſcere. deficere. deflectere.
Patrum Majorum } oblviviſci.
Hæreditatem paternæ gloriæ { deſerere. amittere.
Dedecori eſſe majoribus ſuis.
Veteres majorum laudes obterere.
Majorum { familiâ loco ſtirpe } indignum { ſe præbere. inveniri.
Paternam { virtutem animum } non capere.
A viâ majorum deflectere.
Perennem fontem paternæ gloriæ { exſiccare. exhaurire.
A parentum veſtigiis { recedere. reſilire.

24 To Anger, diſpleaſe, or provoke one.

Exacerbare. turbare. vexare. irritare. cómovere. Offēdere. laceſcere. exulcerare. Exaſperare dictis. Exagitare verbis. Commotum reddere. Incendere furoribus.
Ad furorem impellere. Aſperiorem facere.
Ad iram {accendere. provocare.} Duriorem & acerbiorem reddere.
Verbis inflammare. Iratiorem facere.
Stomachum / Bilem {movere alicui.}

25 To Appeaſe or pacifie ones anger.

Furorē / Imperū {obſequio / obediēdo} {lenire / mitigare} {cōpeſcere. / cōprimere.}
Studium / officio {allicere. / invitare.} Commotum lenire.
Iratum {ſibi conciliare / placare / pacare} {delinire. / mollire.}
Omnes inimicitias tollere.
Placatum {efficere. / reddere.}
In {pacem / gratiam} {reſtituere. / reddere.} {redūcere.}

Diſcor- ſedare.
dem ſopire.
Ab omni contentione revocare.
Animum offenſum componere.
Ex inimicitiis in gratiam vocare.

26 To be Angry, or ſtrive for every trifle.

Nullâ
Leviſſimâ causâ iraſci.

oblatâ exardeſcere.
Minimâ offenſionis causâ inter- efferri.
poſitâ incendi.
Acritèr de quavis dimicare depug-
Acerrimè offenſiunculâ digladiari nare.
contendere.
De lana (quod aiunt) caprina diſceptare.
decertare.
De Aſini umbrâ pugnare.
Impotenti invehi
Ardenti animo inferri in aliquem
Effrænato invadere
Aliquem invadere aſſumptâ.
occaſione aliquâ arreptâ.
admodum levi acceptâ.
Litem conteſtatam habere cum aliquo, nullâ
offenſione laceſſitus.
injuriâ provocatus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

27 To be Apparelled gorgeouſly.

Nimio veſtitui indulgere.
Veſtes induere nitidiſſimas.

Purpurâ } { fulgere.
Veſtibus } { nitere.

Nullius ornamenti expers.

Veſtibus } { ornari } { ſumptuoſis } inauratis.
Tunicis } { amiciri } { pretioſis }

28 To Appeare openly, or come abroad.

In { publicum { aſpectum / conſpectum } prodire.
In { publicam frequentiam } ſe conferre.

In medium prodire. In medio eſſe.
In oculis hominum verſari.

Lucem } hominum uſurpare.
Celebritatem }

29 To gather an Army, or muſter an hoſt.

Cogere copias. Conſcribere milites.

Conficere { conflare } { facere } { exercitum
Colligere { comparare } { cōducere } { manū.

Delectum habere. In militiam deſcribere.
Vim militis comparare.

Aciem ſtruere }
Militeſ decuriare } To muſter.

30 To put on Armour.

Sumere ſagum. In armis } eſſe.
Paludatum }

Togam deponere & armaturam induere.
Induere ſe armis
Scutatum incedere.
Armorum præſidiis corpus ſuum tegere.
In { profectionem / expeditionem } ad bellum ſe armare.
Vulcaniis armis tegi.
Accingi } ad rem militarem.
Inſtrui / Armari } ex omni parte }
Expeditum / Paratum } { ad bellum ſuſtinendum / ad incurſiones hoſtium propulſandas. } eſſe.
In promptu habere omnia ad pugnam neceſſaria.
Omnia { bello / militiæ } { apta / convenientia } { comp rare. / conquirere.
Ad hoſtium { vim / injuriam / impetus } { repellendam / ſuſtinendos / propulſādos } { parare. / præparare.

31 To put off Armour or be unarmed.

Sagum { deponere. / abjicere.

Nudum / Spoliatum } eſſe armis.

Nullo { gladio / telo } ſuccingi.

Nullis præſidiis ſui defendendi cauſâ { indui. / ſtipari.

Sine armis / Inermem / Togatum } eſſe.

32 To do a thing Artificially, or cunningly.

Peritiam / Solertiam { in agendo adhibere.

Aptè / Scienter / Solerter { artificioſè / ingenioſè / politè } / Promptâ manu / Solerti arte } facere rem aliquam.

Ingenii acumen / Artificium ſingulare } { oſtendere. / patefacere.

Summo cum artificio / Peritiâ admirabili / Cognitione propè divinâ } aliquid { aggredi. / ad exitum perducere.

Res

Res omnes } { arte quâdam { componere.
Omnia negotia } { facilitate mirâ { tractare.
Honorē de omnibus ob ſingularē artem mereri.

---

33 To be Aſhamed or to bluſh.

Verecundari } { vehementer } modeſtè.
Erubeſcere } { ingenuè }

Ingenuitatis { ſpeciem } præ ſe ferre.
{ vultum }

Pudore } rei alicujus commoveri ad vere-
Conſcientiâ } cundiam.
Rubore ſuffundi.
Modeſtiâ circumfundi.
Ingenuâ modeſtiâ affici.

Ruborē } in { ora } immittere { diffundere.
Sanguinē } { vultū } propellere { detrudere.
{ faciē }

Facinoris pudore { commoveri.
{ circumfundi.

---

34 To Aſſiſt, Aid, or helpe.

Adjuvare. auxiliari. opitulari.
Propugnare. ſubvenire. ſuccurrere.
Ope ſublevare Suppetias ferre.
Stare à partibus alicujus.
Alicujus partes tueri.

Acerrimè

Acerrimè aliquem tutari.

Se adjutorem { profiteri. / oſtendere. }

Subſidio venire.

Magno eſſe { adjumento. / ſubſidio. }

Adjumentum } { ferre.
Auxilium } { ſuppeditare.

35 To Attend, ſerve, or wait upon.

Nutum alicujus { exſpectare. / obſervare. / intueri. }

Aſſectari quem.

Se ad alicujus arbitrium { componere. / fingere. / totum accommodare. }

Diligenter colere, & obſervare aliquem.
Ad alicujus voluntatem ſuam addicere.
Operam navare } { operam dare }
Famulari } { addicere ſe } alicui.
Miniſtrare } { inſervire }
Deducere, & reducere domum.
Quid ſibi mandetur ſollicitè expectare.

36 To require ones Aide, or help.

In aliquem ſolum intueri.

Omnem { dignitatis / ſalutis / vitæ } { ſpem in alterius ope collocare. }

Ad alterius opem confugere.

{ Spem / Fidem / Auxilium / Opem / Præſidiū } { alicujus. } { rogare / implorare / petere } { in rebus } { lapſis. / perditis. / afflictis. / aſperis. / adverſis. / duris. }

---

37 To Backbite or ſlaunder one.

Nefaria quædam de aliquo diſſipare.
Clàm vituperare.
Clanculùm mordere.
Maledicè alicui obtrectare.
Qui clàm lædit famam alienam. *A backebiter.*
Clandeſtinus alienæ exiſtimationis expugnator.
Dente Theonino circumrodere.

---

38 To Baniſh one.

Aliquem { exilio { mulctare. / afficere. } / patriâ privare. }

In exilium { ejicere. / pellere. / agere. }

Funditùs è republicâ tollere.

A { diis penatibúſque / conſpectu { patriæ / communi } } abſtrahere.

Pellere / Expellere / Relegare } { exterminare / exigere } è { civitate. / patriâ.

A { reip: focis / patriæ aris } { exſtirpare

Aquâ & igni interdicere.

E patriæ finibus { exturbare. / ejicere.

Ablegare in exteras terras.
In longinquas terras deportare.
In remotiſſimas gentes amandare.

39 To Banniſh himſelfe willingly.

In exilium voluntarium proficiſci.
Æquiſſimo animo diſcedere à patria.
Natale ſolum libenter relinquere.

Patriæ { nullo ſtudio teneri. / nullo deſiderio affici.

40 To recall from Banniſhment.

Reſtituere / Reducere } exules.

Diis penatibus reddere.
In patriam revocare aliquem.
Dare civitatem exulanti.

Ejecto reditum in patriam { patefacere. / reſerare.

Facere ut quis { redeat in ſuos Lares familiares. / familiares reviſat. / priſtinam libertatem recuperet.

41 To ſpeake Barbarouſly, or rudely.

Imperitè / Barbarè / Inconditè / Ineleganter } loqui.

Incongruè / Ineptè } animi ſententiam explicare.

Indiſcretè / Odioſè } garrire neſcio quid.

Veram / Germanam } latinitatis ſuavitatem repudiare.

Obſoletum / Priſcum / Peregrinum / Inauditum / Durum / Sordidum / Antiquatum } aliquid { fundere. / loqui.

42 To be of a Baſe mind.

Animo { dejecto / demiſſo / abjecto / humili } eſſe

Natus ad ſervitutem.
Servili eſſe conditione.
Nihil { magnificum / generoſum } ſapere.
Omnes ſuas cogitationes in res humiles & abjectas conjicere.
{ Humiliter / Demiſſè } ſentire.
Non { ſuperiora capeſſere / altiùs evolare } { honorem ambire. / gloriam deſiderare.

43 To be Beaten with roddes, or whipt.

{ Loris / Plagis / Virgis } { lacerari. / cruentari. / vapulare.
{ Virgis / Verberibus } { frangi / cædi } { coerceri. / ad necem accipi.
Plagis onerari. Verberari.

44 To Beginne a worke.

Opus { inchoare, inſtituere, aggredi } { incipere. tentare. moliri. ſuſcipere.

Suſcipere / Proponere } opus aliquod ad faciendum.

Rem inſtitutam habere.

Initium facere rei alicujus.

Operis fundamenta { ponere. jacere.

Ordiri. auſpicari. exordiri.

45 To Beleive or credit.

Credere. aſſentire.

Fidem { dare, habere, adjungere } { adhibere. tribuere.

Veriſſimum judicare.

Authoritatem tribuere.

Certâ fide amplecti.

46 To Benefit one or doe one a good turne.

Alicui { benè, benignè } facere.

Aliquem beneficiis { juvare. / ornare. }

Plurimum { benignitatis / humanitatis } impertire.

Devincire / Obligare / Demereri } alterum { beneficentiâ. / beneficio. }

Beneficium { apud alterum { collocare. / ponere. } / alteri { conferre. / tribuere. } }

Optimè / Benè / Præclarè } de aliquo { mereri. / commereri. }

Pluribus muneribus aliquem { cumulare. / ornare. }

Alicujus { dignitatem / incolumitatem } procurare.

Pergratum / Gratiſſimum } alicui facere.

Muneribus { magnitudine immenſis / numero infinitis / dignitate excellentibus } aliquem afficere.

Arctiſſimo meritorum vinculo ſibi aliquem aſtringere.

47 To beſeech or intreat one earneſtly.

Aliquem rogare { ſtudioſè / obnixè / ſtudioſiſſimè } { pluribus verbis. / ſuppliciter. / demiſsè. }

Orare

Orare } aliquem iterum
Obſecrare } atque iterum.
Alicui ſupplicare.
Precibus cum aliquo agere.
Precibus contendere apud aliquem.
Intentè ſupplicando aures alicujus obtundere.
Aſſiduè obſecrando ad ſententiam ſuam perducere.
Ardenter efflagitando alicui obſtrepere.
Acriter } petere aliquid
Vehementer } ab aliquo.
Incredibili contentione expoſcere.
Summo opere } interpellare aliquem.
Magnâ obſecratione }
Aſſiduis precibus { apud aliquem inſtare. / aliquem urgere, / efflagitare.
Omnibus precibus orare & obteſtari.
Finem rogandi non facere.
Humillimas preces fundere.

48 To Beſiege or lay ſiege to a towne.

Obſidione } tenere } urbem.
Oppugnatione } cingere }
Vallo }
Hoſtes { includere } ab egreſſu prohibere.
{ continere }

Maximâ militum copiâ { oppidum.
circumſidere { urbem.

Circumſepire } hoſtes { vallo.
Circumcludere } hoſtes { aggere.

Ad muros caſtra promovere.
Ad oppidum vineas agere.
Armatis copiis hoſtes ſepire.

Urbem { circumvallare / obſidere / circumcingere } { coronâ cingere. / bellicis machinis attentare.

49 To Bewaile, pitty, or bemoane.

Eventum alicujus, fortunámque miſereri,

Illachrymare } caſibus alicujus.
Ingemiſcere }

Miſeratione { proſequi.
Miſeratione { permoveri.

Alicujus { incommodis / rebus adverſis / vices } dolere.

Alicujus miſericordiâ { commoveri. / capi. / concitari.

Humanitate & miſericordiâ moveri.
Per miſerias alicujus ad luctus commoveri.

Mrœore & lachrymis { proſequi.
Mrœore & lachrymis { excipere.

Conditionem alicujus {deflere. / deplorare.}

Miſerias alicujus acerbiſſimo animi dolore proſequi.

50 A Blinde man.

Lumine {captus. / caſſus.}

Luminis {ſenſu privatus. / expers.}

Orbatus / Deſtitutus } lumine. Lippus oculis. (*Purblind.*)

Oculorum uſu privatus.

Talpâ cæcior.

In tenebris natus & altus.

51 To be in Bondage or ſlavery.

Servitutis jugum ſuſtinere.

Subjici alterius {tyrannidi. / poteſtati.}

Mancipari alteri.

Libertatem amittere.

Conditione ſervili vivere.

Mancipii / Servitii } loco eſſe apud aliquem.

Potentiam
Dominatum } alterius ferre.

Potenti
Imperioſo } domino ſervire.

Ad alterius { nutum
mandatum } omnia facere.

In ſervitutem { venire.
adduci.
redigi.

Mancipium
Verna
Captivus } ſervus viliſſimus
alieni arbitrii } eſſe.

---

51 To bring into Bondage or enthrall.

Aliquem jugo opprimere.
Jugum ſervitatis
Servitutem } imponere
Libertatem ſcribere } alicui.

Aliquem { in ſervitutem { dare. mancipare.
redigere.
ſervitute ſubigere.
libertate privare.
ſervituti addicere.

---

53 To Bragge or Boaſt of his owne doings.

Oſtentar

Oſtentatione nimiâ rerum geſtarum { uti. duci.
Nunquam non laudare ſe.
In cœlum res ſuas geſtas efferre.
Magnificè
Magnoperè } de ſuis prædicare.
Impudenter
Intoleranter } gloriari apud omnes de ſuis præclaris facinoribus.
Impudenti
Frequenti } ore ſermone concione } non ſine audientium faſtidio facta ſua jactare.
Crebram recordationem ſuarum rerum geſtarum uſurpare.
Aſſumere
Tribuere
Vindicare
Arrogare } inſolenter ſuperbè } ſibi.
Majora narrare quàm in ipſo ſunt.
Magnificè
Nimiùm
Arrogantiſſimè } efferre prædicare } ſe. ſuas laudes.
Suas vires oſtendere.
Thraſo glorioſus.
Se venditare.
Sui inſolens prædicator.
Narrare ſua facinora,

Eſſe tanque Pyrgopolinices aliquis in Scenam prodiens, aut jactator, imò pluſquam Thraſonicus.

54 To Burne or ſet on fire.

Inflammare. incendere. exurere comburere concremare.

Incendiis vaſtare.
Incendio } committere.
Ignibus }
Flammâ } delere & conſumere.
Ignibus }
Flammâ loca abſorbere.
In cineres redigere.
Flammâ populari.
Ignibus abſumere.

55 To Buſy himſelfe with many things.

Multis animum negotiis detinere.
Negotiis immiſcere animum.
Ardelionem eſſe.
In omnibus negotiis curioſum eſſe.
Se temerè ingerere in plurimas ſimul res.

56 To be diſquieted with Cares & troubles.

Nullam diurnæ vel nocturnæ quietis partem ſibi impertire.
Implicare } ſe rerum adver- { flexionibus.
Involvere } ſarum { anfractibus.
Nullâ vel exiguâ { tranquillitate } frui.
{ animi remiſſione }

Moleſtiis

Moleſtiis {infinitis / multis} {detineri. / impediri. / implicari.}

Continuâ / Perpetuâ {rerum viciſſitudine} {excipi. / exagitari.}

In {mari / orbe} malorum verſari.

Sine curâ ne punctum temporis reſpirare.

Moleſtiarum magnitudine / Curarum acerbitate {frangi. / confici.}

57 To Commit a thing to anothers Charge.

Uti vicariâ fide alicujus.

Committere / Concredere } fidei

Permittere / Delegare } poteſtati

Commendare / Mandare } conſcientiæ / charitati

} alicujus aliquid.

Demandare / Tradere } provinciam alicui.

Cauſam aliquam {tuendam / defendendam} alteri {committere. / credere.}

Rei gerendæ / Muneris obeundi {poteſtatem / facultatem} alteri facere.

Deſignare / Deferre } alicui negocii conficiendi curam.

Omnia

Omnia ſua { negotia / cómoda } in alterius { bonitate / ſapientiâ / voluntate } { collocare. / conſtituere. / ponere.

Præficere aliquem rebus.
Aliquem rei arbitrum & curatorem conſtituere.
In fide alicujus deponere.

---

58 To beget Children.

Liberis procreandis dare operam.

Liberos { gignere. / ſuſcipere. / procreare.

---

59 To bring up Children godly.

Rectè / Honeſtè / Liberaliter { filios / liberos } educare.

Pueros { inſtituere / erudire / informare } { bonis artibus. / honeſtis diſciplinis.

Puerilem ætatem rectis documentis imbuere.
Teneros puerorum animos doctrinâ ab incunabulis excolere.
Pueros in viâ virtutis manuducere.

Sanctè } ad { humanitatem } liberos cohortari.
Piè } ad { pietatem } liberos cohortari.

Ad { æquabilem / temperatam } vivendi rationem natos { inſtruere. / inſtituere.

Puerorum ingenia / Liberos } ad omnes { artes / virtutes } { ſtimulare. / allicere. / provocare.

Puerilibus ingeniis / Ingenuæ indoli filiorum } veram Dei venerationem inſtillare.

60 An excellent Citizen both in peace and warre.

Tam domeſticâ fortitudine quàm militari civis præſtans.

Tam in togâ quàm in armis { illuſtris / inſignis } civis.

Et paludatus & togatus patriæ ſuæ { defenſor. / propugnator.

Conſiliis & armis remp: { communire. / adjuvare.

Et forìs & domi { præſidia ſtabilitatis / ornamenta dignitatis } patriæ procurare.

Et forìs & domi } fortitudinem / virtutem } in actionibus præ ſe ferre.

Vir tam domi conſilio clarus quàm forìs fortitudine admirandus.

Tam in pace quàm in bello benè de rep: mereri.

In

In republicâ conſtituendâ admirabilis } omnibus.
In bello adminiſtrando prædicandus }
Belli victoriam ex acie deportare.
Pacis ſtabilitatem in republicâ retinere.
In bello conficiendo } in re civili obeundâ
In tranquillitate pro curandâ } longè cæteris antecellere.
Tum in bellicâ re egregius, tum in civili peritiâ magnificus.
In { togâ / armis } patriæ utilis eſſe.

---

61 To Cleare, or purge.

Crimina objecta diluere.
Innocentiam ad ſalutem vocare.
Reum { à crimine / culpâ } { expedire. / liberare.
Noxâ / Culpâ } eximere. Innocentem probare.
Culpam dimovere / Criminis ſuſpicionem amoliri } ab aliquo.
A criminis accuſatione liberare.

---

62 To Comfort one in ſorrow.

Aliquem conſolatione { lenire. / permulcere. / ſuſtentare.

Alicujus { dolorem levare, mœſtitiæ reſiſtere, ſqualorem eluere, acerbitates mitigare } luctû { mœrorem minuere. / remo-vere / repel-lere. / calamitates detrahere. / dolores mollire. } deſiderium le-nire. / lachry-mas / triſtiti-am { relax-are. } / ægritudini medicinam ferre.

In ſummam miſeriam redactos conſolari.

Medicinam afferre
Curationem adhibere } dolori alicujus.
Remedium facere

Calamitate / Dolore / Moleſtiis { oppreſſos / confectos } ægritudine exhauſtos / mœſtitiâ con-tabeſcē-tes { erigere. / in meliore ſpē inducere. / reficere. / gaudio explere. }

Lugubres lamentationes
Quotidianas querimonias } extenuare.

Aſſiduos fletus abſtergere.

Animum { deſperatâ ſalute / obductum dolore } reficere.

Ex aliquâ parte { moleſtiam / mœſtitiam / mœrorem } alicujus { allevare. / levare. }

Conſeneſcentem luctibus recreare.

Priſtinam

Priſtinam animi æquitatem reſtituere.
Exſpectatione bonarum rerum erigere.

Conſolationem { adhibere. præbere. afferre.

Laboranti / Ægrotanti / Peſſimè affecto } animo { mederi. medicari. medicinam afferre. remedium invenire.

Aliquem { liberare / abducere / abſtrahere } à { dolore. curâ. moleſtiâ.

Aliquem { avellere / vindicare / eximere } è { mœrore. mœſtitiâ. triſtitiâ.

Animum languentem { excitare. confirmare.

Alicujus mœrorem { fugare. profligare.

Animum mœſtum à triſtitiâ ad { jucunditatem / hilaritatem / lætitiam / gaudium } { reducere. deducere. revocare.

Dolorem { inhærentem / inſitum / infixum } { evellere / abducere / extrahere } { exſtirpare.

63 To Commend one by letters.

Cauſam commendare graviſſimè
Rem omnem tradere diligentiſſimè } literis.

Petere per literas ut { officiis / liberalitate / humanitate } { tueatur / protegat } aliquē.
in { gratiam / fidem } recipiat aliquem.

Mirifico genere commendationis { ornare / juvare } aliquem.

Omni animi { contentione / ſtudio / ſolicitudine } orare ut aliquem amore complectatur.

Non vulgari uti commendatione pro aliquo.

---

64 To Commit a thing to one unfit thereto.

Furenti gladium committere.
Tyranno exercitum credere.
Impio
Imperito } clavum imperii tradere.
Lupo (*quod aiunt*) ovem committere.
Ignavo reipublicæ adminiſtrandæ poteſtatem { facere. / tradere.

65 To helpe his Countrey, or Common-Wealth.

Rempublicam ſuis rebus diffidentem confirmare.

Rempublicã opem implorantem { ſuffulcire / adjuvare } { defendere. / amplecti.

Manere in { cuſtodiâ / vigiliis } pro communi ſalute.

Rempublicam. {
bellis confectam reficere.
afflictam erigere.
labefactatam reſtituere.
perditam recreare.
circumventam ab exitio vindicare.
in anguſtias adductam liberare.
}

Reipublicæ { felicem / florentẽ } ſtatũ ſuâ { prudentiâ cõmunire. / virtute conſtituere. / vigilantiâ conſervare.

Reipublicæ { pacem / ſalutem / felicitatem } { ſuſtinere. / procurare. / perficere.

Reipublicæ {
concidenti dextram porrigere.
jacenti opem afferre.
laboranti ſuccurrere.
præcipitanti ſubvenire.
}

Patriam ab interitu liberare.

Omnes reipublicæ { ægras / labentes } partes { ſanare. / confirmare.

A { republicâ / civium cervicibus } perniciem { propulſare. / avertere. / propellere. }

Reipublicæ decus & dignitatem ſuſtinere.
Omnia ad civium utilitatem referre.

Pro republicâ { ſe periculis omnibus { offerre. / objicere. }
ſe in diſcrimen capitis adducere.
cum hoſte { dimicare / cõfligere } { pugnas capeſſere. / armis decertare. } }

Pro civitatis { incolumitate / ſtatu / ſalute } { pericula ſubire. / tempeſtates adire. }

Natalis ſoli commodis egregiè conſulere.
Benè de univerſis promereri.
Beneficus & ſalutaris patriæ.
In omni voluntate, quid reipublicæ rationes ferant, exſpectare.
Egregiam operam reipublicæ navare.
Communi utilitati inſervire.
Patriam innumeris beneficiis { obſtringere. / obligare. }
Homo { ſingularibus / excellentiſſimis } meritis in rempublicam.
Salutem & libertatem reipublicæ vindicare.

66 To love his Countrey, or the Common-Wealth.

Fidem, & animum ſingularem habere in rempublicam.

Inſigni in patriam benevolentiâ vir.

Omni { amore / benevolentiâ / charitate } patriam complecti.

Patriam chariſſimam habere.

Patriâ nihil { gratius / jucundius / acceptius } habere.

Salutem publicam rebus omnibus anteponere.

Communis ſalutis ſtudioſiſſimus.

Nil niſi reipublicæ bonum , & utilitatem ſibi proponere.

67 To oppreſſe, or hurt the Commcn-wealth.

Reipublicæ {
mortiferam plagam infligere.
vülnus inſanabile meditari.
peſtem machinari.
perniciem moliri.
interitum / caſum } cogitare.

Reipublicæ { exitio eſſe. / faces injicere.

Reipublicæ

Rei-publicæ { vaſtitatem / incendium / cædem } { flammas / peſtem / ferrum } { minitari / inferre / denunciare } { im-mit-tere.

Rempublicam			
vulnerare.	cõvellere.	prodere.	opprimere
proſternere.	vaſtare.	opugnare	incendere.
labefactare.	ſpoliare.	delere.	compilare.
dilacerare.	affligere.	extinguere	defatigare
cruentare.	excidere.	cõquaſſare	perdere.
evertere.	perturbare	infirmare.	
cõtrucidare.	inflãmare.		

68 It is profitable for the Common-wealth

Reipublicæ { conducit. / ſalutare eſt. / utile eſt. / refert. } { cõmodum eſt / prodeſt / expedit / intereſt } eſt { uſui / auxilio / adjumẽto / præſidio / ornamẽto } firmamento.

Pertinet / Spectat / Facit { ad reipublicæ } { emolumntum. / commodum. / utilitatem.

In hoc reipublicæ felicitas { conſiſtit. / continetur.

Multum adjumenti / Multas utilitates { rebus communibus } { importat. / affert.

Uberem meſſem demetet / Magnum frumentum percipiet / Commoditatem feret / Compendium parabit } ex hoc reſpublica.

69 To abhorre ones Company.

In alicujus familiaritate non acquieſcere.

Conſuetudinem / Societatem } alicujus } aſpernari / deteſtari } tanquam malum aliquod auſpicium.

Aliquem { fugere / vitare } tanquã { peſtem pernicioſam. / vipereum ſanguinem. / belluam immanem.

Aliquem odiſſe, cane pejus & angue.

Abalienare / Segregare } ſe ab aliquo.

Animo / Studio / Voluntate } abhorrere ab aliquo.

Alicujus { nomen auribus faſtidire. / aſpectum fugere oculis. / memoriam animo execrari.

Ab alicujus familiaritate ſe { ſejungere. / ſegregare. / ſemovere.

Alicujus { ſocietatem / familiaritatem } vitare.

70 To delight in Company.

Societatem { tueri. / appetere. / celebrare.
Familiaritate / Congreſſu / Collocutione / familiari { lætari. / gaudere. / delectari. / capi.
Ad vitæ conſuetudinem accommodatiſſimus.

71 To Compell, enforce, or Constraine.

Neceſſitatem imponere alicui.
Omnem recuſandi libertatem eripere.
Invitum / Renitentẽ { adducere / torquere. / trahere. / cõpellere. / adigere. / impellere. } { protrudere. / protrahere. / producere. / cõſtringere. / cogere. / urgere. } { vi. / neceſſitate. / armis.
Vim afferre alicui.

72 To Condemne.

Sententiis / Judiciis { opprimere / damnare / cõvincere } criminis } aliquem.

Morti

Morti {addicere / adjudicare} aliquem.

Mortem {nocenti / ſonti / reo} alicui pronunciare.

Exilio dignum / Indignum luce } judicare. Capitis damnare.

---

73 To Confute, or refell.

Aliquid falſitatis convincere.

Alicujus objectas rationes {diluere / cōvincere} redarguere.

Argumenta alicujus {refellere / rejicere} {infirmare. / refutare.}

Alicujus opinioni {adverſari. / repugnare. / contradicere.}

Verborum gravitate refutare.

Alicujus ſententiam {explodere / rejicere / reprobare} {exſibilare. / minuere.}

Oratione gravitatis plenâ / Diſputatione {coarguere aliquem. / refellere.}

Subtilitate dicendi / Diſputationis laqueis {irretire. / irretitum tenere.}

Argumentis {evertere / labefactare / verberare} {pervellere / cogere / figere} adverſa-rium.

Argumen-

Argumentorum copiâ obruere.
Refellere } adverſarii firmamenta.
Enervare }
Contraria loca diſſolvere.

74 To Congratulate one.

Gratulari alicui. Favere dignitati alicujus.
Quàm ſibi grata ſit amici fama } teſtari.
Quàm ſibi gratum ſit amici nomen }

75 To be wounded in Conſcience.

Acerbiſſimis { dolorum / conſcientiæ / deſperati animi } ſtimulis agitari.
Furiarum tedis ardentibus pungi.
Animi ſtatum habere, { perturbationibus agitatum. / ſollicitudine confectum. / aſſiduâ jactatione convulſum. / flagitiis deformatum. }
In magnâ perturbatione eſſe.
Senſu peccatorum { exhorreſcere. / obrui. }

Peccatorum } conſcientiâ
Maleficiorum } vexari.

76 To Conſpire againſt one.

Conſpirare } in alicujus { exitum.
Conjurare } { necem.
Laqueos } alicui { intendere.
Inſidias } { ponere.
Incumbere in alicujus perniciem.
Inſidiari alicujus ſanguini.
Scelus } { comminiſci / parturire } in aliquem.
} { concipere } machinari }
Malum } { contexere } meditari }
De pernicie & interitu alicujus cogitare.

77 To Contemne, or deſpiſe.

Aſpernari. contemnere. deſpicere. abjicere. ſpernere. negligere. deſpicari.
Nullo loco numerare.
Nullam rationem alicujus habere.
Pro nihilo, vel nihili reputare.
In poſtremis habere.
In nullo numero habere.
Flocci } { pendere.
Pili }
Nihili } { æſtimare.

78 To Corrupt, or entice to wickedneſſe.

Aliquem { allicere / irritare / invitare } { provocare / adducere } { illecebris / blanditiis / lenociniis } ad { nequitiā. / flagitiū. / ſcelus. }

Ad { audaciam / libidinem } facem alicui præferre.

Aliquem ad perniciem trahere.

Stimulis quibuſdam ad malefaciendum { inflammare / incitare / commovere } aliquem.

Hortari aliquem ad { libidinem. / intemperantiam. }

Exſtimulare aliquem ad facinus { aggrediendum. / ſuſcipiendum. }

Corruptelæ { laqueis / illecebris } { implicare. / irretire. }

Promiſſis inducere / Allectare / Pellicere / Sollicitare { trahere / rapere / illecebris accendere } ad nequitiam.

79 To aske Counſell or advice.

Conſilium in rebus { obſcuris / ambiguis / dubiis / incertis / in controverſiâ poſitis } { poſtulare / petere / expetere / quærere / capere } exquirere.

Conſilium adhibere

Amicos conſulere,

Ad amicos { conſulendi causâ / conſilii capiendi / gratiâ } { rem deferre. / confugere. / adire.

Advocare / Admittere } ſuos in conſilium.

Velle cognoſcere quid { ſapientiſſimis videatur. / experientiſſimi ſtatuant. / prudentiſſimi cenſeant.

Conſilium { inire / capere / communicare } cum aliis.

Qui ſenſus / Quæ ſententia } aliorum ſit exquirere.

Opinionem / Sententiam } alterius { tentare. / rogare. / explorare.

80 To give Counſell, or advice.

Conſilium dare. Prudenter conſulere alicui.
Author eſſe conſilii amico.
Ex incerto certum amicum reddere quid ſit agendum.
Conſil o juvare.
Conſilii copiam facere.
Oracu lum / Senatuſconſultum } eſſe amicis.

81 To reject good Counſell, or adviſe.

Admonitiones ſalutares { negligere. / contemnere.

Rectum / Honeſtum { utile / bonum } recuſare / repudiare } conſilium.

A rectis monitis animum avertere.

82 To dye for his Country.

Mortem pro patriâ appetere.

Vitam pro patriâ { profundere / deponere / contemnere } amittere.

Offerre / Objicere } caput pro { ſalute / libertate } patriæ.

Nullos impetus, & nullum vitæ diſcrimen pro patriâ vitare.

Se in medios hoſtes pro ſalute patriæ injicere.

In flammas irruere / Se in hoſtilem impetum objicere } pro patriæ defenſione.

83 To be Covetous, or a miſer.

Nullum pecuniæ cupiditati terminum præfinire.

Magno ſtudio ad rem augendam incumbere.

Divitias { avarè / cupidè } concupiſcere. / appetere.

Pecuniis

Pecuniis { inhiare.
incumbere,

Sui nimium tenax.

In opibus { congerendis
augendis } verſari.
occupari.

Virtutem præmio metiri.

Inexplebili
Inexhauſto
Inſatiabili } divitiarum deſiderio { flagrare.
ardere.

Pecuniæ nimis avidus.

Pecuniæ inſatiabiliter tenax.

Sibi tantùm { naſci.
vivere.

Nil præter divitias ſpectare.

Nimis ad rem attentus.

Omnia ad ſuam utilitatem referre.

Lucro
Commodis vitæ { ſe totum dare.
inſervire.

Omnia ad ſe { rapere.
convertere.
transferre.

Avaritiam religioni anteponere.

Qui { nihil ſatis putat
aliquid ſibi deeſſe putat
aliquâ re eget } ſemper.

Parcum
Sordidum
Inhoſpitalem
Illiberalem } eſſe

Nihil inaniter conſumere.

Rem

Rem familiarem ſemper clauſam habere.
Ita pecuniis inhiare ut humanitatis prorsùs obliviſcatur.
Immani avaritiâ aſtrictus.
Pecuniarum corraſor.
Eſſe vel { Euclio Plautinus. / Chremes Terentianus.

84 To Curſe, or banne.

Execrari. Diris addicere.
Malè precari alicui.
Congerere execrationes in aliquem.
Peſtem imprecari & exoptare alicui.
Manibus inferis devovere.
Omnia mala alicui exoptare.
Diras fulminare contra quem.
Alicui maledicere.
Malum auſpicium alicui expetere.

85 To bring a man into Danger, or trouble.

Aliqnem in rerum { ſalebras / anguſtias } { compingere. / cogere. / conjicere.
Alicui { periculum / malum } { creare. / conficere. / conflare.

In rerum difficultates aliquem intrudere.

adducere.
conjicere.
In ſdiſcrimen / periculum aliquem vocare.
includere.
compellere.
perducere.

Invehere curam
alicui.
Importare ſolicitudinem

negotium faceſſere.
Alicui incredibilem moleſtiam inferre.
ſcrupulum injicere.

Moleſtiis ſubjicere.
Periculis aliquem objicere.
Difficultatibus exponere.

vitam tentare.
Alicujus ſtatum
fortunam convellere.

Aliquem injuriis proſequi.

86 To Runne into danger, or endanger himſelfe.

Extremum diſcrimen adire.

exponere.
Se periculis objicere.
offerre.

Irruere in flammas.

Dimicationes } adire.
Pericula capitis } petere.

Nullum vitæ { periculum } ſubterfugere.
{ diſcrimen } vitare.

Se { devovere } in medios hoſtes.
{ injicere }

Subire pericula.

Incertam ſubire fortunam.

Irruere
Præcipitare ſe
Irrumpere
Incurrere } in apertam perniciem.

Sibi { pœnas } creare.
{ periculum } accerſere.

---

87 To Debaſe or vilifie a man.

Abjicere
Proſternere
Affligere } aliquem.

Derogare } alicui.
Detrahere }

Obſcurare
Opprimere
Extenuare } dignitatem alicujus.

Deprimere in tenebras.

Honorem alicui minuere.

Laudes obterere.

Facilè contemnere.

In infimum ordinem conjicere.

Res

Res geſtas { extenuare.
verbis { elevare.

---

88 To put to Death, or execute.

Interimere. Vitam adimere alicui.
Morte mulctare. Ad perniciem vocare.
Securi { percutere. ferire. In crucem { agere. tollere.
Extremo ſupplicio afficere.
Luce } privare } quem.
Vitâ }
Capite plectere }

---

89 To be in Debt.

Contrahere } æs alienum.
Conflare }
Pecuniæ debitione maximè laborare.
In magnum æs alienum incidere.
Ære alieno alicui { obſtringi. devinciri. obligari.
Æs alienum { conſtitutâ die } accipere.
{ datâ fide }
Magnam pecuniæ vim debere creditori.
Multum debere.

Ære alieno { teneri. / opprimi. / obrui. }

Nomina alicui facere.

In { alicujus nominibus / ære alieno } eſſe. Obæratus.

Pecunias grandes creditas habere.

---

90 To pay his Debts.

Exire ex ære alieno. { Nominibus ſuis / Creditori } ſatisfacere.

Expedire / Levare / Eximere { exonerare / liberare } ſe ære alieno.

Pecuniam { debitam / creditam / depoſitam / commiſſam } { reſtituere. / rependere. / numerare. / dare. / reddere. }

Præſtare { accumulatè / optimâ fide } { creditos / debitos } { nummos ad diem. }

Diem pactam / Fidem ſanctam { propter creditos nũmos conſtantiſſimè } { colere. / ſervare. }

Nomina diſſolvere.

Debita ſolvere. Dependere quod debet.

Æs alienum quo eſt aſtrictus { ſolvere. / perſolvere. / numerare. }

91 To Deceive one.

Aliquem in fraudem { inducere. / impellere.
Aſtutè fallere. Callidè circumvenire.
Fallacias alicui { tendere / ponere } { collocare. / imponere.
Fraudibus { irretire / Dolis { oppugnare } aliquem.
Dolo malo uti.
Fucum facere.
Impoſtorem agere.
Præſtigiis illudere
Verba dare.
Uti fraudulentiâ
Technam injicere.
Vafrè eludere.
Rationes ſuas callidè componere.
Arte tractare.
Fraudibus irretire.
Ludificare. Decipere.

---

92 They are Deceived, erre, miſtake.

Vehementer errant Turpiter hallucinantur.
Falſa pro veris approbant.
In errorem maximum { impelluntur. / inducuntur.
Abſunt / Declinant / Deflectunt } à veritate
In errorem { ruunt / incurrunt.

Totâ viâ } errant. A { januâ / viâ } oberrant.
Toto cœlo
In ſalebras incidunt. Decipiuntur.

93 To be entrapped with Deceit.

In fraudem { duci. / trahi. } Irretiri / Teneri } conſiliis adverſariorum.
Perfidorum / Inſidiatorum { dolis / laqueis } { implicari. / capi. / illaqueari.
Callidè ab inimicis circumveniri.
Alicujus { perfidiâ / inſidiis } in { anguſtias cogi. / extremũ vitæ diſcrimen } { adduci. / opprimi.
Falli. Decipi.

94 To Decide a matter in controverſie.

Litem { æſtimare / decernere } { finire. / diſſolvere.
Dubitationem omnem tollere.
Nullum dubitandi locum relinquere.
Litem { ancipitem / difficilem } dirimere.
Rem dubiam / Controverſiam } minuere.

Litigantes reconciliare.

Quod in { dubium / contro- / verſiam } { vocatur / adducitur } { abſolvere. / confirmare. / dijudicare.

Judicare / Definire / Componere / Cognoſcere / Concludere / Expedire / Tranſigere / Statuere } { cauſas. / lites. / controverſias.

95 To Defend the Prince.

Principis incolumitatem { tueri. / propugnare. / vehementer optare.

Principem incolumem ſervare.

Pro Principis ſalute magna pericula ſubire.

Principis / Rectoris } { ſalutem / incolumi- / tatem } { ardentibus / votis / ſumo ſtudio } { exoptare. / proſequi.

Regiam majeſtatem ſartam-tectam conſervare.

96 To Defend ones cauſe.

Dicere pro reo.

Alicujus

Alicujus { accipere patrocinium. / defenſionem ſuſcipere. / cauſam agere. / partes tenere. }

In alicujus partibus ſtare.

Crimen ab altero { propellere. / amovere. / avertere. }

Alicui jacenti { patrocinari. / ſuccurrere. / ſubvenire. / adeſſe. / opitulari. }

Tutari / Defendere } in judicium vocatum.

Alicujus diſcrimen defendere.

---

97 To be Defiled or ſpotted with filth.

Labe / Maculâ / Sordibus { inſici / fœdari / vitiari } { inquinari. / contaminari. / conſpurcari. }

Squalore { corrumpi. / deformari. }

Maculis { obduci. / pollui. / ſordeſcere. }

98 To Degrade or put one out of his office.

Ex honoris poſſeſſione dejicere.
Ab imperio removere.
Ornamentis deprivare.

Honore Dignitate	privare. orbare. exuere. ſpoliare.

De reip. præſidio dimovere.
A gubernaculis repellere.
De gradu deturbare.

Abdicare { munere. / magiſtratu.

Ordine / Tribu } movere.

Summovere Depellere Dimovere	à	ſede. loco. officio. repub.

Poteſtatem & authoritatem alicui { eripere. / adimere.

Imperium { adimere / abrogare } alicui.

Ab excelſo loco detrudere.

99 To be Degraded, or caſt from his honor.

Ab omni honore { abdicari. / dejici. / detrudi.
Inter fæces reponi.
Ex ſummo honoris gradu ad intimam conditionem delabi.
Omnibus dignitatis ornamentis { orbari / carere } quibus antè fruebatur.
Omni honore { privari. / ſpoliari.
E loco deturbari

100 To Delay, or be ſlow in doing.

Ipſâ ignaviâ ignavior.
Nullâ alacritate aliquid perficere.
Prorogare / Producere / Protrahere / Differ.e } negotium.
Plumbeus / Tardus } lentus.
Moram interponere.
Longiùs ducere.

In aliud tempus
- rejicere.
- differre.

Lentè rem agere.

Indies
- morari.
- procraſtinare.
- cunctari.

In horas / annos
- producere.
- protrudere.
- extrahere.

Morari.

101 To Deſpaire or be hopeleſſe.

Ex magnâ ſpe
- deturbari.
- dejici.

Nullâ ſpe
- confirmari.
- teneri.
- ali.
- paſci.

Non ampliùs lactari ſpe. Omni ſpe deſtitui.
Ab omni ſpe derelinqui.
Rebus ſuis penitùs diffidere.
Nullâ vel imbecillâ ſpe niti.

Eſſe animo
- triſti.
- fracto.
- demiſſo.
- debili.

Spes omnis
- abiit.
- evaſit.
- deceſſit.

Obſcurâ ſpe } pendere.
Cæcâ exſpectatione } pendere.

Spem { ſuſceptam / certam } { abjicere. / amittere. / deponere. }

102 To Diſagree, or Diſſent from.

Diſſentire. diſſidere. digladiari.
Diverſiſſimè } ſentire.
Multùm aliter } ſentire.
Opinione disjungi.
Inter ſe non convenire.
Non idem { velle. / ſentire. }
Contrarias tenere ſententias.

103 To Diſcomfort one.

Afflictionem addere afflicto.
Ab omni { ſpe / conſolatione } abducere afflictum.
Conturbatum animum nec reficere nec recreare ſed potiùs miſeriam exaggerare.
Animos alicui minuere.
Animum alicujus { frangere. / doloribus afficere. / infringere. / deſperatione debilitare. }

Animo

Animo alicujus {incutere / afferre} languorem.
Spem omnem eripere alicui.
Animi magnitudinem {inclinare. / inflectere.}
Exanimare.

104 To Diſcover, or bring to light hidden things.

Lucem afferre alicui rei tenebris {obductæ. / obrutæ. / coopertæ.}
{Latentia / Abſcondita} {in medium proferre. / provulgare.}
Caliginoſa patefacere.
Ab {umbris / angulis} ad {ſolem / ſplendorem} aliquid traducere.
{Vindicare / Liberare} aliquid {è tenebris. / ab oblivione.}

105 A cruell Diſeaſe.

Inveteratus / Firmatus / Inſanabilis / Deploratus / Incurabilis / Inteſtinus / Vix patibilis / Penitùs medullis {infixus} / Altiùs / [In] inteſtinis partibus inſidens } morbus.

106 To incurre mens Diſpleaſure, or ill will.

In { reprehenſionem / odium } incurrere.
Omnium ſtudia à ſe abalienare.
Tanquam { monſtrum / prodigium } omnibus odio eſſe.
Ob { animi improbitatem / vitam infamiæ notâ maculatā / mores perverſos. } malè audire.
Conceptam de ſe opinionem { minuere. / expellere. / tollere.
Suâ negligentiâ { reprehenſionem mereri. / civium inimicitias ſuſcipere. / hominū voluntates retardare.
Anſam reprehenſionis { dare / præbere } alicui.

107 To be Drunken.

Largiore potu uti.
Immodico potu { obrui / madere / capi / opprimi } { onerari. / mergi. / enervari.

Contaminare } ſe turpitudine temulentiæ.
Inquinare }

Ebrioſum }
Temulentum } eſſe.
Vinolentum }

Bacchari præ ebrietate.

Inter { pocula, } { immoderatè } laſcivire.
{ intemperanter }
{ ſcyphos } { immodeſtè }

Impurâ } ebrietate gaudere.
Lutulentâ }

108 **To be Doubtfull, or uncertaine what to doe.**

Explicatam conſilii capiendi rationem non habere.

Variâ } curâ { jactari.
{ verſari.
Ancipiti } { diſtrahi.

In conſilio { laborare.
{ fluctuare.

Inclinare huc, & illuc.
Aggrediendi initium ignorare.
Initium non reperire.
Hærere ad metas.
Animi pendere.

Explicare conſilium ſuum } non poſſe.
Expedire ſe ex deliberatione }

Im-

Implicatus teneri.
Animi dubius.

109 To Dye.

Fato { fungi.
extingui.
Evolare è corpore.
E vivis { diſcedere.
excedere.
Mortem { oppetere.
obire.
Morti { ſuccumbere.
occumbere.
Omni contagione corporis ſolvi.
Extremum ſpiritum { edere.
exhalare.
emittere.
Commutare vitam cum morte.
Animam { efflare.
exprimere.
effundere.
exſtirpare.
Extremum diem morte conficere.
E vitâ { migrare.
cedere.
diſcedere.
E medio tolli.

Corporis { vinculis / compagibus / cuſtodiâ } { liberari. / ſolvi. / laxari. }

In animarum { cœtum / concilium } proficiſci.

Ætatem peregiſſe.

Diem obire.

Uſuram lucis amittere.

De { ſtatione & præſidio / curriculo } vitæ decedere.

Vitam { reddere. / finire. / terminare. }

---

110 To be Earthly minded.

Curvâ in terras eſſe animâ.

Omnia æterna deſpicere.

Nihil ſapere niſi { terram. / terrenum. }

Mentem humi infixam habere.

Nihil de rebus cœleſtibus cogitare.

Ad vitia jocóſque mentem applicare.

---

111 To command by Edict.

{ Jubere / Mandare } ſenatuſconſulto.

Edicere plebi.

Cavere } rem aliquam publicâ lege.
Providere

Statuere } rem aliquam publicâ lege.
Sancire

Edicto { omnibus { dilucidè / apertè } { confirmare / declarare.
{ denuntiare / decernere } { voluntatem ſuam. / animi ſententiam.
palam facere aliquid { utile. / ſalutare.
aliquid { præſcribere / imponere / publicare. } { imperare populo. / præcipere ſuis.

112 To ſpeake Eloquently, or finely.

Quod ſentit { politè / copiosè } poſſe eloqui.

Scienter / Eleganter { ſuas cogitationes } { literis / libris } mandare.

Latinitatis floſculos decerpere, & delibare.

Aſtantium mentes { verborum / orationis } { gravitate / ſplendore } delinire.

Enucleatè

Enucleatè
Perſpicuè
Aptè
Dilucidè
Nitidè
Ornatè
Atticè
} dicere.

Purè, & latinè loqui.

Eloquentiâ { florere. / cæteris antecellere.

113 To Encourage, hearten, or animate.

Suâ cohortatione { impellere / erigere / confirmare } { acuere, / inflāmare / animū addere } { accēdere / excitare.

Metu liberare.
Alacriorem efficere.
Alacritatem alicui injicere.
Metum, & diffidentiam adimere.
Spem minimè dubiam afferre.
Majores animos facere.

114 To End or finiſh a worke.

Opus { abſolvere / conficere / finire / tráſigere } { peragere / conſummare / complere } { terminare. / claudere. / concludere.

Ad perfectionem pervenire.
Explere quod deerat.
Ad { finem / exitum } perducere aliquid.
Ad umbilicum { ducere. / pervenire.
Opus olim { rude / imperfectum / inchoatum } facere { perfectũ / abſolutũ } omnibus numeris.
Supremas manus { imponere / ad jicere } inſtituto operi.
Ad { terminum / finem / ſcopum / metam } quò intendebatur pervenire.
Faſtigium operi imponere.
Uſque ad extremum exequi.

115 To Entertaine one with hoſpitalitie.

{ Honeſtè / Benignè } hoſpitio excipere.
{ Peregrinantem / Diverſantem / Commorantem } apud ſe tractare clementer.
Humaniter hoſpitium peregrè venienti præbere.
Nulli hoſpitium ſuum invidere.
Domum ſuam liberaliter { patefacere / aperire } peregrinanti.

In aliud tempus { rejicere. / differre.
Lentè rem agere.
Indies { morari. / procraſtinare. / cunctari.
In { horas / annos } { producere. / protrudere. / extrahere.
Morari.

101 To Deſpaire or be hopeleſſe.

Ex magnâ ſpe { deturbari. / dejici.
Nullâ ſpe { confirmari. / teneri. / ali. / paſci.
Non ampliùs lactari ſpe. Omni ſpe deſtitui.
Ab omni ſpe derelinqui.
Rebus ſuis penitùs diffidere.
Nullâ vel imbecillâ ſpe niti.
Eſſe animo { triſti. / fracto. / demiſſo. / debili.
Spes omnis { abiit. / evaſit. / deceſſit.

Obſcurâ ſpe
Cæcâ exſpectatione } pendere.

Spem { ſuſceptam, certam } { abjicere. amittere. deponere.

102 To Diſagree, or Diſſent from.

Diſſentire. diſſidere. digladiari.
Diverſiſſimè
Multùm aliter } ſentire.
Opinione disjungi.
Inter ſe non convenire.
Non idem { velle. ſentire.
Contrarias tenere ſententias.

103 To Diſcomfort one.

Afflictionem addere afflicto.
Ab omni { ſpe consolatione } abducere afflictum.
Conturbatum animum nec reficere nec recreare ſed potiùs miſeriam exaggerare.
Animos alicui minuere.
Animum alicujus { frangere. doloribus afficere. infringere. deſperatione debilitare.

Animo alicujus { incutere / afferre } languorem.

Spem omnem eripere alicui.

Animi magnitudinem { inclinare. / inflectere.

Exanimare.

104 To Diſcover, or bring to light hidden things.

Lucem afferre alicui rei tenebris { obductæ. / obrutæ. / coopertæ.

Latentia / Abſcondita { in medium proferre. / provulgare.

Caliginoſa patefacere.

Ab { umbris / angulis } ad { ſolem / ſplendorem } aliquid traducere.

Vindicare / Liberare } aliquid { è tenebris. / ab oblivione.

105 A cruell Diſeaſe.

Inveteratus / Firmatus / Inſanabilis / Deploratus / Incurabilis / Inteſtinus / Vix patibilis / Penitùs medullis } infixus / Altiùs } infixus / Inteſtinis partibus inſidens } morbus.

106 To

106 To incurre mens Diſpleaſure, or ill will.

In { reprehenſionem / odium } incurrere.

Omnium ſtudia à ſe abalienare.

Tanquam { monſtrum / prodigium } omnibus odio eſſe.

Ob { animi improbitatem / vitam infamiæ notâ maculatā / mores perverſos. } malè audire.

Conceptam de ſe opinionem { minuere. / expellere. / tollere. }

Suâ negligentiâ { reprehenſionem mereri. / civium inimicitias ſuſcipere. / hominū voluntates retardare. }

Anſam reprehenſionis { dare / præbere } alicui.

---

107 To be Drunken.

Largiore potu uti.

Immodico potu { obrui / madere / capi / opprimi } { onerari. / mergi. / enervari. }

Contaminare

Contaminare } ſe turpitudine temulentiæ.
Inquinare

Ebrioſum }
Temulentum } eſſe.
Vinolentum }

Bacchari præ ebrietate.

Inter { pocula, / ſcyphos } { immoderatè / intemperanter / immodeſtè } laſcivire.

Impurâ } ebrietate gaudere.
Lutulentâ

---

108 **To be Doubtfull, or uncertaine what to doe.**

Explicatam conſilii capiendi rationem non habere.

Variâ } curâ { jactari. / verſari. / diſtrahi.
Ancipiti

In conſilio { laborare. / fluctuare.

Inclinare huc, & illuc.
Aggrediendi initium ignorare.
Initium non reperire.
Hærere ad metas.
Animi pendere.
Explicare conſilium ſuum } non poſſe.
Expedire ſe ex deliberatione

Im-

Implicatus teneri.
Animi dubius.

109 To Dye.

Fato { fungi.
extingui.

Evolare è corpore.

E vivis { diſcedere.
excedere.

Mortem { oppetere.
obire.

Morti { ſuccumbere.
occumbere.

Omni contagione corporis ſolvi.

Extremum ſpiritum { edere.
exhalare.
emittere.

Commutare vitam cum morte.

Animam { efflare.
exprimere.
effundere.
exſtirpare.

Extremum diem morte conficere.

E vitâ { migrare.
cedere.
diſcedere.

E medio tolli.

Corporis { vinculis / compagibus / cuſtodiâ } { liberari. / ſolvi. / laxari. }

In animarum { cœtum / concilium } proficiſci.

Ætatem peregiſſe.

Diem obire.

Uſuram lucis amittere.

De { ſtatione & præſidio / curriculo } vitæ decedere.

Vitam { reddere. / finire. / terminare. }

110 To be Earthly minded.

Curvâ in terras eſſe animâ.

Omnia æterna deſpicere.

Nihil ſapere niſi { terram. / terrenum. }

Mentem humi infixam habere.

Nihil de rebus cœleſtibus cogitare.

Ad vitia jocóſque mentem applicare.

111 To command by Edict.

Jubere / Mandare } ſenatuſconſulto.

Edicere plebi.
Cavere } rem aliquam publicâ lege.
Providere
Statuere } rem aliquam publicâ lege.
Sancire

Edicto { omnibus { dilucidè / apertè } { confirmare / declarare.
{ denuntiare / decernere } { voluntatem ſuam. / animi ſententiam.
palam facere aliquid { utile. / ſalutare.
aliquid { præſcribere / imponere / publicare. } { imperare populo. / præcipere ſuis.

112 To ſpeake Eloquently, or finely.

Quod ſentit { politè / copiosè } poſſe eloqui.
Scienter / Eleganter { ſuas cogitationes } { literis / libris } mandare.
Latinitatis floſculos decerpere, & delibare.
Aſtantium mentes { verborum / orationis } { gravitate / ſplendore } delinire.

Enucleatè Perſpicuè Aptè Dilucidè Nitidè Ornatè Atticè	dicere.

Purè,& latinè loqui.

Eloquentiâ	florere. cæteris antecellere.

113 To Encourage,hearten,or animate.

Suâ cohortatione	impellere erigere confirmare	acuere, inflāmare animū addere	accēdere excitare.

Metu liberare.
Alacriorem efficere.
Alacritatem alicui injicere.
Metum,& diffidentiam adimere.
Spem minimè dubiam afferre.
Majores animos facere.

114 To End or finiſh a worke.

Opus	abſolvere conficere finire trâſigere	peragere conſummare complere	terminare. claudere. concludere.

Ad perfectionem pervenire.
Explere quod deerat.
Ad {finem / exitum} perducere aliquid.
Ad umbilicum {ducere. / pervenire.}
Opus olim {rude / imperfectum / inchoatum} facere {perfectū / abſolutū} {omnibus numeris.}
Supremas manus {imponere / adjicere} inſtituto operi.
Ad {terminum / finem / ſcopum / metam} quò intendebatur pervenire.
Faſtigium operi imponere.
Uſque ad extremum exequi.

---

115 To Entertaine one with hoſpitalitie.

{Honeſtè / Benignè} hoſpitio excipere.
{Peregrinantem / Diverſantem / Commorantem} apud ſe tractare clementer.
Humaniter hoſpitium peregrè venienti præbere.
Nulli hoſpitium ſuum invidere.
Domum ſuam liberaliter {patefacere / aperire} peregrinanti.

Advenis

Longo intervallo præire.

Alios multis { gradibus / paraſangis } { præterire. / anteire. / præcedere.

Nulli { inferiorem / ſecundum } eſſe.

Aliis { præferri / præponi } palmam præripere.

Facilè primas { obtinere. / ferre.

Inter omnes { elucere. / eminere.

Aliorum luminibus obſtruere.

Omnia ſuperiora habere / Superiorem eſſe } aliis.

Poſt ſe { multis gradibus / longo intervallo } relinquere.

Suâ præſtantiâ communem conditionem hominum ſuperare.

118 To be Excelled, or come behinde.

Poſtponi aliis.
Quintæ claſſis eſſe.
Infra infimos eſſe.
In ſecundis tertiíſque conſiſtere.

119 To judge of ones manners by his Face.

Ex { corporis venuſtate ingenii acumen / pulchritudine faciei rectè inſtitutum animum } judicare.
aptâ membrorum compoſitione egregiām indolē } colligere.

Ad corporis figuram animi mores aptè quadrāt.

Ex { torva / agreſti / perfricta } { illiberali / deformi } facie { ſceleratam licentiam / depravatos mores / corroboratā audaciam } judicare.

120 To Fall out, or to be at variance with Friends.

Bellum / Inimicitias } amico indicere.

Magnâ contentione { ab amico / cum amico } { diſſidere. / diſcrepare. / decertare. / digladiari. }

Lites habere cum familiari.
Cum neceſſario in contentionem incidere.
In ſe amici ſui odium incendere.

Ab amico { animo eſſe alieno. / diſſentire. / diſcedere.

Cum familiari { inimicitias agere / ſimultates gerere / disjunctionem facere } { lites exercere. / jurgia commovere.

Cum aliquo { acriter / vehementer } { contendere / dimicare } { quo familiariſſimè uſus eſt. / cum quo conjunctiſſimè vixit.

Inimicitias { agere / ſuſcipere } cum aliquo.

121 To be Famiſhed with hunger.

Fame / Inediâ { perire / exedi. / conſumi. / debilitari. / enecari. / confici. / extremum ſpiritum exhalare.

Inopiâ victûs { vitam agere. / diem ſupremum claudere.

Nimio jejunio { torpere. / palleſcere.

Victûs { tenuitate / penuriâ } laborare.

Penuriâ } vires } amittere.
Fame } robur } minuere.

---

122 To be in little Favour with one.

Minùs eſſe gratioſum apud aliquem.
Excidere gratiâ potentiſſimorum hominum.
Ex animis } excidere.
hominum } effluere.
Minùs { favente / ſuffragante / benigno } uti aliquo.
Nihil { poſſe / valere } apud aliquem.
Nullam gratiam } obtinere.
apud aliquem } poſſidere.
Studium alicujus minùs erga ſe cōmovere poſſe.

---

123 To get the Favour of the Judges.

Judicum animos ad ſe convertere.
Judicum { benevolentiam / animos / favorem } { allicere. / conciliare.
Orationis { blandimentis / illecebris } Judicum mentes ad ſe attrahere.
Attentos, & benevolos Judices ſibi facere.
Apud litis æſtimatores gratioſum eſſe.

Aditum } ſibi ad Judices { patefacere. / aperire.

Judicum { aures / ora } ad { audiendũ / dicendũ } { cauſã ſuam / ſibi cõciliare.

124 To loſe the Favour of the Judges.

Bonam opinionem apud Judices non habere.
Judicum mentes à ſe abalienare.
Suam apud Judices gratiam refringere.
In reprehenſionem Judicum incurrere.

Nullo modo poſſe iratos Judices { movere. / flectere. / placare. / mulcere.

Judicum { invidiam / odium / inimicitias } excitare ſibi.

Lenitatis perfugium ſibi obſtruere.
Nullum miſericordiæ locum ſibi apud Judices relinquere.

Stomachum { facere / commovere } Judicibus.

125 To Feare the Prince.

Unum Principem intueri.

Principis { majeſtatem / ora / vultus / oculos } { perhorreſcere. / reformidare. / expaveſcere. / pertimeſcere.

Commoveri ad aſpectum Principis.

Regis unius { imperio / metui } obſequi.

Regiam { dignitatem / amplitudinem } revereri.

In principe ſplendoris { eminentem / expreſſam } { effigiem / imaginẽ } ſuſpicere.

126 To Feaſt, or Fare deliciouſly, or play the glutton.

Indulgere genio.
Aſſiduè comedendo pingueſcere.
Infinitos ſumptus in conviviis facere.

{ Ad laſciviam / Ad gulam } { variè / lautè / avidè / opiparè } { cibos condire. / convivia apparare. / fercula ſtruere.

Ventri { obedire. / obſequi. / totum ſe dare.

Ad voluptatem ſumptuoſas epulas condire.
In epulis multum pecuniæ profundere.

Multum { lauti / exquiſitiſſimi } cibi in os congerere.

Cibis

Cibis egregiâ arte condîtis inhiare.
Agere } convivia { ſumptuoſè.
Celebrare } convivia { delicatè.
Epulis conquiſitiſſimis veſci.
Victum corporis ad voluptatem referre.
Ventri gulæque in magnifico ciborum apparatu indulgere.
Delicatè } epulari.
Sumptuosè }
Lautè } convivari.
Abdomini inſervire.
In conquirendis epularum deliciis { incredibiliter induſtriũ / experientiſſimum } eſſe.
Nimiâ cibi & potûs { abundantiâ / ingluvie } ſe { ſaturare. / explere.

---

127 To make a Feaſt, or banquet.

Convivio excipere.
Lautè tractare.
Cibo alicujus benevolentiam allicere.
Convivium } alicui { dare.
Epulas } alicui { inſtituere.
Conquiſitiſſimis dapibus ſaturare.
Ad dapes ſuas plurimos invitare.
Convivium { agitare / concelebrare } magnificè inſtruere.
Menſam opiparis dapibus inſtruere.

128 A Fierce, or rough Fellow.

Ab omni manſuetudine { abhorrens. averſus. abalienatus. ſejunctus. remotus.

Omnem manſuetudinem { abjicere. deponere. exſtirpare.

Homo { naturâ / ingenio } { triſtis. ſeverus. horridus.

Vir { durus, rigidus, difficilis, moroſus, horridus, barbarus, ferus, iracundus } { incultus, agreſtis, vehemens, tetricus, immanis, inhumanus, crudelis, immitis } { ſævus. atrox. præter cæteros aſper. importunus. ſingulari inhumanitate.

Homo { truculentus. gravi vultu. terribili aſpectu. ſubhorridus.

De gente hircosâ Centurionum.

Miſericordiæ { expers. immemor. oblitus.

129 To Fight deſperatly.

Hoſtium { irruptionem / adventum } ſuo corpore obſtruere.
Nullo telo ſe defendere.
Objicere ſe omni { mortis / Martis } periculo.
Omne { belli / prælii } { diſcrimen ſubire. / periculum perferre.
Temerè / Inconſideratè / Inconſultò } in acie { ſtare. / verſari.
Cum hoſte { decertare / pugnare } nullâ habitâ ſui ratione.
Manu confligere habitâ ſalutis nullâ curâ.

---

130 To Fight valiantly.

Cum hoſte dimicare / Armis decertare { animosè. / animo forti.
Fortiter cum hoſtibus { digladiari. / confligere.
Pugnam / Prælium } conſtanter committere.
In { armis / bellis / acie } { ſtrenuè / animosè } { ſtare. / verſari.

De vita dimicare
Manus conſerere
Præliari
Hoſtes adoriri
In hoſtes impetum facere } fortiter. / invicto } animo. / infracto } animo. / alacriter.

Pugnam inire fortiſſimè.

Hoſtem impetum facientem viriliter { reprimere. / retardare.

Validè cum hoſte congredi.

Summâ contentione { hoſtem / hoſtium { vires / arma / tela / copias } { propulſare. / repellere.

---

131 To Flatter.

Aſſentari
Adulari } alicui.
Blandiri

Se ſimpliciter inſinuare alicui.

Loqui omnia ad colligendam { gratiam. / benevolentiam.

Ad alterius voluntatem loqui.

Compoſitis ſermonibus aures mulcere.

Falſis laudibus exornare.

Falſam laudem alicui affingere.

Gratiam inire apud aliquem.

Blanditiis benevolentiam captare.

Aſſentatiunculis gratiam aucupari.

132 To

132 To harken to Flatterers.

Aſſentatoribus } aures { patefacere. / præbere.
Adulatoribus } reſpondere.

Blandis verbis { capi. / permulceri.

Accommodare { ſe / aures } adulatoribus.

133 To be Fooliſh, a Foole.

Mente captum eſſe.

Sine { acumine / ſenſu / ſale / oculis / mente } eſſe.

Delirare.

Craſſâ rerum omnium ignorantiâ teneri.

Animi cæcitate } opprimi.
Mentis ſtupore } opprimi.

Homo nullius { judicii / ingenii / conſilii } naſi.

Omni conſilio animi deſtitutus.

Stupiditate impeditus.
Amentiâ occæcatus.
Stultitiâ oppreſſus.

Ignorantiæ {nebulis / tenebris} impeditus.
Planè deſipere.
Nihil ſapere.
Sapientiæ {inops.
Rationis
Conſilii } expers.
Futilis. Imprudens. Excors.

Morio.

134 To Forbid a thing.

Rem aliquam {prohibere / interdicere} {vetare. / inhibere.
Velle / Jubere } rem aliquam irritam eſſe.
Rei alicujus conficiendæ poteſtatem non facere.
Verbis impedire.
Pœnis, / Edicto } revocare.
Minis deterrere, quo minùs.

135 To Forget.

Oblivioni {tradere, / dare.
Rei memoriam {amittere. / deponere.

Non

Non recordari } rei.
Oblivifci }

Me { preterit. / fugit. / latet. } oblitus ſum.
Hujus me capit oblivio } oblitus ſum.
Excidit mihi ex animo } oblitus ſum.

Rei { cogitationem / recordationem } abjicere.
Perpetuo ſilentio obruere.
Oblivione { delere / conterere } { obruere. / ſepelire.
Ex memoria delere.
Nunquam cogitare de re.]

136 To Foreſee, or underſtand before.

Cogitatione ſuâ providere.
Augurari conjecturâ futura.
Proſpicere in futurum.
Præſentire in poſterum.
Prænoſcere. præſagire. præcognoſcere.
Præſentiſcere. præſcire. divinare. prævidere.

137 All things are Fraile, or uncertaine.

Fluxa } nullius { temporis } citò peritura
Incerta } nullius { momenti } expoſita { peri-
Caduca } nullius { diuturnitatis } obnoxia { culis } ſunt omnia.
Fragilia } nullius { longinquitatis }
Momentanea } in caſu poſita } non { duratura
Vana } in caſu poſita } non { cōſtantia
Mortalia } in caſu poſita } non { permanētia
Celeriter dilabuntur omnia.

138 To be ſet Free, or at liberty.

Emancipari.
Servitutis vinculum abrumpere.
Libertate priſtinâ { potiri. / frui.
Libertatem recuperare.
In libertatem { vindicari. / reſtitui.
Liberam / Solutàm } ab aliorum imperiis vitam agere.
In civium numero { reponi. / haberi.
In civium numerum referri.
In liberorum { ſocietatem / cœlum } aſcribi.

Ad libertatem { accedere. / pervenire. }

Rude donari.
Sui juris eſſe.

---

139 To keep Friendſhip.

Amicitias / Societates { integras / inviolatas / immortales } conſervare.

Amicitiæ initæ nodum ſartum-tectum conſtantiſſimè ſervare.

---

140 To break Friendſhip.

Amicitias { comparatas / conglutinatas / initas / contractas } { diſſuere. / violare. / diſſolvere. }

Neceſſitudinem evertere.
Jus amicitiæ deſerere.
Societatis perfugium obſtruere.
Societatis nodum tollere.

Amorem ex animo { ejicere. / exſtirpare. }

Alienationem / Disjũctionem } facere.

Charitatem dirimere.

In odium amorem convertere.

Societatem { conciliatam / conflatam / confirmatam / pactam } { dirimere / diſrumpere / diſjungere / iſſociare } diſcindere.

141 To long for his Friends preſence.

Expetere magnoperè / Quotidiè exſpectare / Exoptare ardentiſſimè } adventum amici.

Amici abſentis { ſtudio flagrare. / cupiditate accendi.

Solicitum eſſe indies de adventu conjuncti ſibi familiariter amici.

Ex deſiderio amici laborare.

Torqueri / Cruciari } vehementer de reditu familiaris ſui.

Deſiderium amici ſui / Abſentiam neceſſarii ſui } { moleſtè / graviter } ferre.

Fructu uberrimo / Delectatione ſummâ / Voluptate incredibili } conſuetudinis alicujus carere.

142 To Frowne or looke ſeverely.

Frontem { contrahere. / corrugare. / obducere.

Horrido

Horrido Duro Triſti	ſevero torvo inhumano	eſſe vultu.

Importunum vultum in aliquem deferre.
Implicare rugis frontem.

Severitatem in	oculis vultu aſpectu	denuntiare. oſtendere. præ ſe ferre.

143 A Fruitfull or fertile ſoile.

Ager Terra	fœcundus fertilis uber.	lætus ferax abundãs	pinguis. varietate copiâ	fructuũ excellẽs

Solum quod	fructum fert ſegetes parit fruges fundit	uberiùs. lætiùs. feraciùs.

144 A man of a Gentle nature.

Homo miſericors.

Vir	incredibili divinâ inauditâ ſingulari admirabili egregiâ mirâ	animi	humanitate placabilitate lenitate manſuetudine affabilitate comitate clementiâ	imbutus, præditus. ornatus.

Ad	facili-	promp-	propenſus	aptus	factus.
	tatem	tus	natus	ala-	
	clemē-	pronus	forma-	cris	
	tiam	proclivis	tus	fictus	

Comiter } ſe gerere.
Benignè, Non graviter } ſe cuique { offerre. / præbere.

Suſtinere, Suſcipere, Tenere, Tueri } lenitatis perſonam.

Vir { humanus, civilis, mitis } { lenis, tractabilis, flexibilis } facilis.

Ad { humanitatem, manſuetudinē } non { excultus ſed natus. / inſtitutus ſed procreatus.

Facilitate par infimis.

Expoſitus, Amicus } { familiaris, indulgens } omnibus.

Commodiſſimis, Facillimis { moribus.

145 A Gentleman, or Nobleman.

Domi ſuæ clarus & nobilis.
Natu nobilis.
Vetuſtis inſertus familiis.

Homo { minimè obſcurus. / ſummâ nobilitate.

Summo / Claro } loco natus.

Splendidè natus.

Ex nob ili familia ortus.

Splendore nobilitatis excellens.

Ex honoratâ ſtirpe generatus.

Antiquâ nobilitate primus.

Ex ampliſſimâ familiâ / Clariſſimo / Illuſtri } genere. { natus. / ortus. / editus.

146 To be Gentle, or milde in puniſhing the wicked.

In puniendis ſceleratis nimiâ facilitate uti.

Legum acerbitatem comprimere / Ad audaciam aditum patefacere / Improbitatem confirmare / Profligatū / Perditū } in audacia { cōfirmare / corroborare } nimiâ { clemētiâ. / facilitate. / indulgētiâ.

Audaci / Nefario { libertatem / impunitatem } dare.

Ad alicujus vitæ turpitudinem connivere

Peccatis / Delictis } indulgere.

Excuſationem frivolam improbi probare.

Improbos } leniter { tractare.
Sceleratos } clementer { excipere.
Majore uti facilitate quàm res poſtulat.

---

147 To give Gifts liberally.

Muneribus
Divitiis { omnes ſuos explere.
Muneribus { locupletare.
alios { ditare.
Beneficiis } aliquem { obligare.
Donis } { cumulare.
Largitionem facere erga ſuos.
Largè } liberaliter } munera { donare.
Honorificè } munificè } { largiri.
Omnia tribuere { affatim.
{ affluenter.
Largâ manu { opes } diſtribuere.
{ facultates }
Aliquem muneribus ampliſſimis ornare.
Conferre } dona { cumulatè } in } aliquem.
{ benignè } apud }
Collocare } { abundãter }
Gratuitò } dona impertiri.
Effuſè }
Plurima { indicia } liberalitatis } apud alios
{ ſigna } bonitatis } relinquere.
{ teſtimonia } humanitatis }
Bonitatis } theſauros { explicare.
Liberalitatis } { aperire.

148 To be Glad, rejoyce, or joy.

Lætitiâ triumphare, exultare, perfundi.
Gaudio { affici. / ovare. / cumulari. }
Summâ lætitiâ efferri.
Vix apud ſe eſſe præ gaudio.
Uberrimas { jucunditates / amænitates } { conſequi. / percipere. }
Riſu { diffluere. / compleri. / perfundi. }
Gaudia maxima percipere.
Geſtire. lætari. gaudere.

149 To make one Glad and merry.

Magnam lætitiam alicui objicere.
Summam jucunditatem afferre.

Maximâ lætitiâ / Gaudio / Suavitate / Voluptate / Jucunditate / Delectatione / Dulcedine } { explere / complere / hilarare / perfundere / permulcere / cumulare / afficere / efferre / ducere } animum alicujus.

 Non

Non mediocrem voluptatem afferre.
Senſus gaudio permulcere.

150 To worſhip God religiouſly.

Summa cum	reverentia vitæ ſanctitate integritate	Deum divinū numē	colere. venerari. adorare. metuere.

Purâ Sincerâ Integrâ	mente animi af- fectione	ſanctè piè caſtè	revereri.

Divini numinis majeſtatem { ſuſpicere. / admirari.

Debito & ſincero cultu Deum adorare.
Auguſtè & ſanctè Deum venerari.

Deo	honorem gloriam reverentiam puram, & juſtam veneratiοnem	debitam	perſolvere præſtare tribuere	reddere deferre.

151 To cleave to God in adverſitie.

Opem Auxilium	à Deo in rebus	aſperis adverſis	implorare. petere. efflagitare.

Ad Dei misericor- confugere doloris ſti- per-
diam mulis cul-
clementiã fortunæ ſus.
Dei opt.max.volunta- fulmine
ti confidere

adverſante ſpem in Dei ponere.
Fortunâ præſi- boni-
reflante dium tate collocare.

Vulnere à fortuna ac- quærere.
cepto medicinã à Deo flagitare.

In rerum omnium clementiâ niti.
deſperatione Dei facilitate

152 To forſake God in proſperitie.

Fortunâ favente Deo bellum indicere.
religioni

Divitiis auctus nullum reſpectum
Copiis locupletatus ad Dei beneficium
Opibus ornatus habere.

Quo majores divitiæ creſcunt, eo minor divini numinis reverentia.

Quo meliùs tractatur, eo periculoſiùs recalcitrare.

Quo majoribus præmiis invitatur, eo magìs Deo adverſari.

ſecundis
In rebus proſperis omnẽ Dei
ad voluntatem fluẽtibus

religionem } abjicere
curam } deponere.
reverentiam } negligere.

153 To live Godly or honeſtly.

Honeſtam } vitam agere.
Sanctam }
Pietatem { colere } unicè amplexari.
Sanctimoniam { amare }
Integritatem ſummo { ſtudio } amplexari.
{ opere }
Summo ſtudio ſe ad pietatem accingere.
Morum { probitatem } toto animo complecti.
Vitæ { innocentiam }
Inculpatam } innocentem } vitam
Integram } apud omnes probatam } traducere.
In { pietatis } ſtudium incumbere diligenter.
{ honeſtatis }
Sanctè } vivere.
Piè }
Honeſtè vitam inſtituere.
Se totum Deo addicere.
Vitæ turpitudinem odio proſequi.
Honeſtam vivendi rationem colere.

154 To get the Goodwil & love of all men.

In ſumma gratia apud omnes eſſe.

Apud

Apud { omnes ordines / cives univerſos } gratioſum eſſe.

Hominum { ſtudia ſibi adjungere. / benevolentiam allicere. / favorem conciliare. / amorem comparare. }

Mirificos ſui amores excitare.

Nullius odio obnoxium eſſe.

Civium { animos / cogitationes } ad ſe admirabili virtutis { lumine / ſplendore } convertere.

In hominum { viſceribus / medullis } hærere.

Sibi { charitatem / amorem } omnium conflare.

Conceptam opinionem { de ſuis moribus / de ſuâ { honeſtate / juſtitiâ / prudentiâ } } { tenere. / conſervare. }

Hominum { amores / ſtudia } { aſſequi. / complecti. }

Summis & infimis charus.

Influere in ſenſus hominum.

155 To ſuffer Griefe, or to be Greived.

Magnam anxietatem exhaurire.

Ægrè

Ægrè
Dolenter } ferre.

Perpeti
Suſtinere
Tolerare
Haurire
Pati

devorare
perferre
ſubire
ſuſcipere
ferre

dolores ſummos
moleſtias.

Affligi
Opprimi
Vexari
Percelli
Frangi
Perturbari

confici
affici
ardere

dolore.
ægritudine.

Totus à dolore occupari.

Angi animo.

In mœrore verſari.

In dolore & mœſtitiâ eſſe.

Solicitudine ſummâ { premi. / affici.

Mœrere. Dolere.

Dolorem maximum { capere / accipere } ex aliquâ re.

---

156 **To be Guilty.**

Reum eſſe.

Manifeſto ſcelere { aſtringi. / teneri.

Sceleris conſcium
Culpæ {affinem / participem} eſſe.
Communione ſceleris implicari.

---

157 To be Guiltleſſe or faultleſſe.

A criminis alicujus atrocitate abhorrere.
Omni culpâ {vacare. / carere.}
Culpam {ignorare / nō attingere} {non ſuſtinere. / non committere.}
Expers criminis.
Non {affinis / conſcius} {culpæ.
Nullius ſceleris conſcientiâ {exalbeſcere. / perterreri. / moveri.}
Purus à crimine.
Nullo ſcelere aſtringi.
Remotus à vitio.
Extra {noxam / culpam} eſſe.
Non minimâ reprehenſione dignus.
Minimè {incuſandus. / increpandus.}
Singulari innocentiâ præditus.
Sibi ab omni maleficio cavere.
Innocens, integer, inſons.

To

158 To be hanged.

Patibulo } ſuffigi.
Cruci
Ligno
Ad crucem agi.
Capiſtro { ſuffocari. ſuſpendi.   Cruce { mulctari. puniri.
Laqueo } { perire. vitam agere } collum frangere.
Patibulo
In crucem tolli.
De patibulo ſuſpendere.

159 It is a Hard thing.

Difficile eſt.   Hoc Opus Hic labor eſt
Arduum eſt.   Quiddam magnum eſt.
Laborioſum eſt.
Duram ſuſcepit in ſe provinciam.

Res eſt {
magni ponderis.
non levis momenti.
multæ induſtriæ & laboris magni.
operæ nó exiguæ. Magni negotii.
quæ difficiles habet explicatus.
magnæ { difficultatis. deliberationis. molis.
operoſa, & hominis perdiligentis.
}

multæ diquiſiti-onis. anceps. dubia. impedi-ta. incerta.

160. To be hardned againſt all paine.

Ad {terrorem / contemptum} pœnæ obdureſcere.

Callum obducere doloribus.

Alacriter / Promptè / Expeditè } carnificinæ ſe { objicere. / exponere. / offerre.

Obdurare ſe contra pœnam.

Incredibilẽ rerum difficillimarum. { impetum / vim } { ſubire. / ſuſtinere. / ferre. / tolerare.

Duritiâ { armari / tegi / confirmari / corroborari. } in { cruciatus. / plagas.

Sævientes lictores fortiter perferre.

Plagarum acerbitatem animoſè contemnere.

161 To make haſt, or diſpatch a thing ſpeedily.

Omni { dilatione / procraſtinatione } ſublatâ negotium conficere.

Moram nullam { interponere. / facere.

Properare.

Feſtinare,

Confeſtim / Sine mora } accingere ſe ad opus.

Omnem moram tollere.

Sine

Sine { ullo temporis intervallo / omni cunctatione } Mirâ celeritate { rem / opus } { perficere / conficere } peragere.

Non { producere / protrahere / prorogare } { negotium / rem } ſuſceptum.

Magnâ expeditione ad exitum rem perducere.

---

162 To Hate one bitterly.

Aliquem { capitali / pluſquam Vatiniano } odio proſequi. / odio habere.

Hoſtili { animo / odio } inſectari.

Aſpectum alicujus tanquam auſpicium malum { fugere. / deteſtari.

Iraſci / Succenſere / Invidere } alteri acerrimè.

Inimicitias { æternas / perpetuas } alteri denunciare.

Hoſtili / Capitali { odio / invidiâ } { diſſentire / diſſidere } { ab aliquo.

Aliquem ita odiſſe ut ejus { nomen auribus reſpuat. / memoriam animo execretur.

Sempiternis / Æternis } inimicitiis { aliquem proſequi. / cum altero dimicare.

Acerbiſſimum

Acerbiſſimum } odium in aliquem concipere.
Acerrimum

In hoſtium numero habere.

Ab { aliquo } abhorrere.
A { charitate alicujus

Infeſtis oculis intueri } aliquem.
Adverſari, execrari

---

163 To Heale, or cure the ſick.

Morbo laborantem { curare.
{ ſanare.

In ſanitatem { reſtituere } aliquem.
{ reducere

Pharmacum } perdito }
Medicinam }
Curationem } infecto } corpori adhibere.
Medicamentum } languido }

Morbum } leniter } indulgendo } abjicere } elicere.
} molliter } tractando } evocare }
} fovendo } ejicere } amovere.
} accipiendo } educere } auferre.

Malo remedium ferre.
Ad ſalutem revocare.
Alicui mederi.

---

164 To be in good Health.

Bonâ } ſecundâ } valetudine } frui.
Rectâ } ſecundiſſimâ }
Proſperâ } incorruptâ } ſanitate } uti.

Nullo,

Nullo morbo contabeſcere.
Salvum
Incolumem } eſſe.
Benè
Optimè } valere.
Confirmatam ſanitatem
Firmam corporis valetudinem } { obtinere. habere.
Vires firmatas
Valenti
Integro } eſſe corpore.
Sano
Ægritudinis expers.
Valetudinis
Virium } ſatìs habere.
Frrmitatis
Nullâ morbi difficultate laborare.
Illæſam
Incorruptam } corporis ſanitatem conſervare.
Omnibus carere morbis.
Optimâ valetudine eſſe.

165 To have an eſpeciall care of his Health.

Valetudinem { diligenter curare. confirmare.
ſuſtentare.
Corporis ſanitatem ſedulò { tueri.
curare.
Valetudinis rationem habere.

Non

Non in poſtremis ponere }
Non { negligere / deſpicere } ſalutem corporis.

Corpori ſervire.

Omnes curas, & cogitationes intendere in ſalutis fruitionem.

Illæſam corporis ſanitatem conſervare.

Tenuem / Parùm validam } ſanitatem { curâ / diligentiâ } reſtituere.

Angi / Solicitum eſſe } de ſalute.

Sanitati { proſpicere. / conſulere.

Valetudini operam dare.

Sanitati corporis molliter indulgere.

Curare / Operam dare { ut ſanitatem recuperet. / ut convaleſcat. / ut rectiſſimè valeat.

---

166 To recover ones Health.

Bonæ valetudinis / Firmitatis / Virium corporis } plus quotidiè aſſequi.

Sanitatem recipere.

Ad perfectam valetudinem quotidiè propiùs accedere.

Valetudinem amiſſam recuperare.

In priſtinam ſanitatem reſtitui.

167 To Heare his maſters precepts negligently.

Non doctoris præceptis aures præbere.

Magiſtri dicta maximè prudentia nihil { facere. / pendere. / æſtimare.

Quæ magiſter legit negligere.

168 To Hearken diligently to his maſters precepts.

Ad alterius præcepta animum attendere.

Animo erecto eſſe ad audiendum.

In ipſis { viſceribus / medullis } præcepta alicujus continere.

Artium liberalium magiſtris / Rectè vivendi / Benè dicendi } præceptoribus { obſequi / obſecũdare } { diligenter.

Accommodare ſe ad { eruditionem / doctrinam / inſtitutionem } alicujus.

Tradere ſe in diſciplinam alicujus.

Tradere / Concedere / Commendare } ſe totum { fidei / ſanctitati / inſtitutioni } præceptoris ſui.

Inventa feliciter / Inſtituta laudabiliter } magiſtri ſui in animo { inſculpere. / infigere.

Monitis / Documentis } aures { patefacere. / diligenter præbere.

Præcepta { auſcultare. / avidiſſimis auribus haurire. / cum ſilentio animadvertere. / aurium judicio ponderare.

Animis adeſſe.
Aures dicenti accommodare.
Ab ore dicentis pendere.
Diligenter accipere quæ quis proponit.

Dicentem { avidiſſimè / ſummo ſilentio / attentè } audire.

169 To aſpire to Heavenly things.

Intentis oculis res divinas intueri.
Aſcendere in contemplationem rerum cœleſtiū.

Aciem mentis ad res { cœleſtes / divinas / religioſas } { convertere. / adjicere. / applicare.

Contemplari / Intueri } cœleſtia.

Res cœleſtes { perquirere. / indagare. / inveſtigare.

Divina inſectari.

Ad cogitationem divinam { penetrare. / contendere.

Erigere mentem à tereſtribus.
In res divinas toto animo intentum eſſe.

In res cœleſtes { ſpem / oculos / animum } defigere.

Incitari ſtudio ad divinarum rerum cogitationes.

Ad { altiora / cœleſtia & / magnifica } ex hujus vitæ anguſtiis { aſpirare. / ſe accingere.

170 To put the Heire beſides his poſſeſſions.

Verum hæredē ex ſuis { bonis / poſſeſſionibus } { expellere / amovere } ejicere.

Hæredem inſtitutum { decipere. / circumſcribere. / fallere.

Filium { agris / patrimonio / prædiis } { fraudare. / ſpoliare. / privare.

Hæredis { bona / opes } { copias / fortunas } { diripere / depeculari } { diſſipare. / auferre.

Vi eripere / Armis extorquere } alicujus hæreditatem.

171 To Help and ſuccour the afflicted.

A rerum aſperitatibus { eximere. / eripere. / liberare.

A naufragio vindicare.
Afflictos } adverſâ fortunâ miſereri.
Perculſos }
Opitulari { ferre { opem { miſero ſtatu { afflictis.
Subvenire { præſidiũ { gravi cõditione {
Succurrere { adjumẽtũ { gravi detrimẽto {
Calamitoſorum querelis vacare.
Aures ſuas pateface e mi- } querelis.
ſerorum, & ſordidatorum } lamentis.
Solicitudi- { laborantium { ſublevare.
nem { rebus ſuis diffidẽtiũ { ſuſtentare.
Mœſtitiam { de ſpe meliore de- { reficere.
Squalorem { ſperantium { recreare.
In communi incendio ſubvenire.
Mederi hominum incommodis.
Providere miſerorum ſaluti.
Præſidio eſſe ſolitudini & inopiæ.
Laboranti ſubſidium oſtendere.
Afflictis fidem & dextram porrigere.
In rebus incommodis } ſublevare.
Indigentiam alicujus }
Jacentes & ſpoliatos excitare.
Saluti { eſſe calamitoſis.
Subſidio {

172 To keepe holy-day.

Humana opera miſſa facere.

Feſtos dies } agere.
Ferias } ſolennes celebrare.
} in honore habere.

Sanctum quoddam otium agere.

Non opere { impedito / occupato } animo detineri.

Celebrem
Sacrum } diem aliquem habere.
Religioſum

Profana negotia à ſe { ſecernere. / ſegregare. / ſemovere.

A mundanis negotiis feriari.

A rerum humanarum
Ab occupationum } cura { requieſcere. / vacare.
A ſtudiorum.

Otioſum } aliquem { ullo labore } ad multã
Quietum } diem ſine { ulla cõtẽtione } noctẽ producere.

173 To be borne to Honour.

Natus } ſuſceptus } ad { decus. / honorem. / dignitatem.
Factus } formatus }

Ab ipſis cunabulis { colere.
virtutem { amplecti.

Ab ipſa natura ad { ſplendorem / celebritatem } inſtitutus.

Habilem

Habilem	alacrem	eſſe ad honorem aſſequendum.
Idoneum	erectum	
Aptum	compoſitū	

---

174 To contemne Honour, and riches.

De laude & honore obtinendo parùm ſolicitum eſſe.
Ab ambitionis aucupatione abſtinere.
Divitias non aucupari.
Nullo deſiderio regnandi teneri.

Eſſe quē { nulla ambitio / nullus honor } moveat.
Non levis ambitio perfuſáq; gloria fuco,
Magnarúmve fames ſollicitavit opum.

---

175 To Hope.

Exſpectatione { verâ / conſtanti } pendere.
Spe niti. Sperare.
Fidenti eſſe animo. In ſpem maximam adduci.
Confidere.

167 To repaire a ruinous Houſe.

Ædes ruinoſas { tegere / reſtituere } reſarcire.

Parietes domûs ad ruinam { proximos / vicinos } fulcire. / reficere

Ædificia { longâ annorum ſerie labefacta / vetuſtate conſumpta } in priſtinum ſtatum revocare. / { erigere / reſtituere } revocare. / ædificare.

Domûs ad interitum ruentis mœnia { reſtituere / ſtruere } renovare.

Propè { ruentes / cadetes } parietes { ædificare. / rurſus erigere. / inſtaurare. / { reparare / reſarcire } fulcire. / reſtituere in integrum.

{ Ruinoſos / Seneſcentes } muros { exſtruere. / reſtaurare.

177 To overthrowe, or throwe downe a Houſe.

Domum { magnificā / plenam dignitatis } { demoliri / dejicere } { ſubruere. / evertere.

Ædes { penitùs / funditùs } diruere.

{ Ferrum / Flammam / Faces. } tectis inferre.

complanare depopulari proſternere
Domum excindere ſubruere ſubvertere.
vaſtare diſturbare præcipitare.

Ipſos prorſus parietes tollere.

ſumptuoſa
Ædificia magnifica ſolo æquare.
ſplendida

ſpoliare
Ædes privare ſuis ornamentis.
nudare

---

178 **To play the Hypocrite, and cover inward vice with an outward ſhew of Virtue.**

Supercilio homi- errores
Rugis nes in fraudes inducere.

Fingere & ſimulare, quam non habet, pietatem.

Simulatione tegere ſuos mores.

Inanem pietatis ſpeciem præ ſe ferre.

fictâ ſeveritate in animo tenere.
Sub mentitâ virtute incluſas
adumbratâ integritate libidines habere.

Aliud agere, aliud ſimulare.

In vanâ virtutis ſpecie
falsâ deliteſcere.

Verſipellem eſſe.

ab o-
integumen- execran- contegere culis
Fró- tis da ſcele- occultare homi-
tis involucris ra removere nũ.

179 To be Implacable, or appeaſed by no meanes.

Non { precibus / profuſis / lachrymis } { mitigari / libidinē ulciſcēdi / odium } { deponere. / abjicere. }

Non { ſanguinis profuſione / dignitatis amiſſione } placari.

180 To Impriſon one.

In cuſtodium tradere. Catenis vincire.

In vincula { ab. ipere. / conjicere. } Vinculis conſtringere.

In { carcerem / ergaſtulū } { detrudere / compingere } { includere. / concludere. }

In ergaſtulo { coërcere. / comprimere. }

Carcere { coërcere / imprimere } { detinere. / mulctare. }

Vinculis & cuſtodiâ arcere aliquem.

Catenas / Compedes } alicui { imponere. / injicere. }

Vinculis conſtringendum dare.

Tenebris,& vinculis mandare.

181 To be Impudent.

Sine pudore / Impudentem } eſſe. Parùm frontis habere.

Quid

Quid de ſe homines ſentiant & loquantur, non curare.
Incredibili impunitate, & audaciâ.
Intolerabili petulantiâ.
Vultu eſſe canino.
Ad audendum projectus.
Perfrictæ frontis.
Sine omni reverentiâ & metu.
Ad nullum facinus erubeſcere.

---

182 To get him everlaſting Infamie, and ſhame.

Ignominiæ labe turpiſſimâ { notari. / aſpergi.
Luculentis vitiis dedecorari.
Nullum ſibi in poſterum dignitatis locum relinquere.
Inſigni { dedecore / infamiâ } cooperiri.
Sempiternum ſibi dedecus inurere.
Gravi flagrare infamiâ.
Omnibus ignominiis affici.
Eam labẽ nomini ſuo aſpergere, quam nunquam eluet.
Ab omnibus malè audire.
Maculâ { infamiæ / dedecoris / ignominiæ } { infici. / aſpergi. / obrui.

Notâ infamiæ inuri. Ignominioſè notari.

---

183 To Injure, or wrong one.

Alteri { graviſſimam / indignam } { facere / inferre / imponere } injuriam.

Alicui per ſummum ſcelus { obeſſe. / obſtare.

Alterum { injuriis / calumniis } { afficere / laceſſere } { provocare / cõmovere } vexare.

Aliquem per ſummum ſcelus oppugnare.

Aliquem contra jus & fas indigniſſimè { tractare. / violare.

---

184 To be Inſpired with the holy Ghoſt.

Numine / Lumine / Anhelitu { inſpirari / affici / illuminari / compleri } divino.

Splendorem divinum deguſtare.

Ope / Virtute / Præſidio / Auxilio } Spiritûs { regi. / armari. / circumſepiri. / corroborari. / muniri.

Divini nu-minis Præpoten-tis Dei	inſtinctu / nutu / afflatu / impulſu	ad pietatem	erigi. / excitari. / inflāmari.

186 To be Irreligious or prophane.

In ipſius Dei contumeliam ferri.
Impium in Deum eſſe.

Divini numinis	majeſtatem / dignitatem	minuere. / offendere. / lædere.

Atrociter inſanire / Contumelioſè ſuperbire	contra Deum.

Omnem	religionem / ſanctitatem / pietatem	violare / extinguere / affligere	tollere. / abolere. / evertere.

Deo	meritam laudem / debitum honorem	non aſſignare. / non attribuere.

Divinum	numen / honorē	nihili facere / pili æſtimare	deſpicatū / cōtemptū	habere.

Impiè / Sceleratè / Nefariè	divinā majeſtatem	conſpurcare / convellere	deridere. / contemnere.

De cultu Dei detrahere.

A ſacris / Ab omni ſtudio ſanctitatis	abhorrere.

Hoſtis ſacrorum, & religionis.
Sine omni Numinis metu, & reverentiâ.

Deo

Deo bellum indicere.

Divinitùs inſtitutam religio- { ludibrio habere.
Sacra (nem { aſpernari.

187 To pronounce Judgement.

Sententiam ferre. Jus dicere.

Judicium { dare. / pronunciare. / exercere.

188 To kill, ſlay, or murder.

Trucidare. Occidere. Obtruncare.
Perimere. Interficere. Contrucidare.
Confodere. Enecare. Cædere. Jugulare.
Perniciem alicui comparare.
Lumina clariſſima Reipublicæ extinguere.
To kill noble and worthy men.

Mucronem { ſanguine / cæde } { imbuere. / madefacere. / cruentare.

Communi luce { privare.
Vitâ { ſpoliare. E medio tollere.

Vitam alicui eriPere.
Vitâ exuere.
Ad perniciem vocare.
Ex hominum numero dejicere.

E rerum naturâ tollere.
E naturæ finibus exterminare.
E numero viventium excludere.
Atrociſſimè tollere.
Vitam adimere alicui.
Contra omnes leges divinas, & humanas aliquem mactare.

189 To Kill one another mutually.

Mutuò ſe { conficere | interimere } | { proſternere | interficere } { occidere. | necare. | cõtrucidare. }

{ Manus | Necem } alterum alteri inferre.

In communi { Marte | acie } invicem { perire | interfici } { cadere. | occidi. }

{ Non hoſtium viribus | Non alienis armis } ſed { mutuâ pugnâ | propriis viribus | civili diſcordiâ | privato impetu } { obtrũcari. | interfici. }

Invicem ſe { è medio tollere. | vitâ { ſpoliare. | privare. } }

Sibi mutuò { ſpiritus | lucem | vitam } { adimere. | eripere. }

Mutuas { ſtrages | cædes } { exercere. | facere. }

Alter

Alter alterius { perniciem / interitum } { machinatur / molitur } { caſū exſpectat / ſanguinē ſitit.

Cædere
Perire
Interfici
Mortem oppetere
} mutuis vulneribus.

Mutuis { armis / cædibus } miſerabiliter ſe { confodere. / necare.

---

190 To Labour in vaine.

Operam { malè perdere. / perdere.
Studium inutiliter locare.
Infructuoſo campo / Arido ſolo / Arenæ } ſemina { committere. / mandare.
Incertam / Cæcam } ſpem quaſi ducem ſequi.
Ignavo ſtudio / Irritâ ſpe { duci. / capi.
De re aliquâ fruſtrà laborare.
Infirmis / Labentibus } fundamentis niti.
Laterem lavare.
Oleum,& operam perdere.
Ignavum ſtudium ſuſcipere.
Omnes induſtriæ fructus perdere.
Æthiopem dealbare.

Haurire aquas cribro.
Danaidum dolium implere.
Siſyphi ſaxum volvere.

191 To be in continuall Labour, or imploi-ment.

In { labore corporis / contentione animi } omnem vitæ curam { conſumere. / conficere.
Laboris moleſtias devorare.
Nec corporis, nec animi laboribus defatigari.
Omnes labores leves exiſtimare.
Magnis vitam traducere laboribus.
Maximis negotiis { intereſſe / verſari } vexari.
Nullius numeris / difficultate { opprimi. / obrui.
Moleſtiis / Negotiis / Operibus } implicari.
Negotiorum mole obrui.
Se { perpetuis / continuis / nocturnis } { laboribus / ſtudiis / lucubrationibus } { exercere / frangere / exhaurire } conficere.
Labores exantlare.
Moliendo defatigari.
Summè & aſſiduè elaborare.
Nullam recuſare moleſtiam.

Opus { ſuſcipere / adminiſtrare / conficere } { ſummâ / cum } { vigilantiâ / curâ / diligentia } { alacritate animi.

Omnem movere lapidem.

Opus aliquod facere multo { ſudore. / labore.

Omnem diligentiam { præſtare. / adhibere.

Sudare / Vigilare / Excubare } in re aliquâ.

Inflammato ſtudio { aſpirare / rapi } ad—

Nihil non facere.

Toto animo / Strenuè } ſtudio incumbere.

Nil intentatum relinquere.

Nullum ſtudium prætermittere.

Toto animi impetu laborare.

Vehementiſſimâ animi contentione uti.

---

193 To follow his calling, or Labour in his vocation.

Officiis vitæ fideliter, & cum induſtriâ fungi.

Partes ſuas exequi.

Munus ſuum obire. Res ſuas agere.

Provinciam / Spartam { quam nactus eſt exornare.

Officio ſuo non deeſſe.
In ſui muneris adminiſtratione laborare.
Sua munera indefeſſo labore exercere.
Suæ arti ſervire.
In ſuo munere diligentiam omnem adhibere.
Res ſuas non indiligenter tractare.
In ſuis rebus, & negotiis { graviter / ſtrenuè } operam navare.

194 To Lament, mourne, or weep.

Vim lachrymarum profundere.
Se lamentis muliebriter dedere.
Luctui ſe dedere, & tradere.
Lachrymas non poſſe tenere.
Lachrymis ſe effœminatè tradere.
In luctus maximos incidere.
Fletum non poſſe reponere, reprimere.
Lugere. flere. gemere.
Lamentari. afflictari. ſqualere. Luctum ſuſcipere.
Lachrymandi finem non facere.
Uberrimè in fletum prorumpere.
In luctu, & ſordibus jacere.
Se gemitibus conficere.
Altis ſuſpiriis dolere.
Se luctu macerare.
Collachrymare. plangere. plorare. ejulare. lachrymare.

195 To make a Law.

Statuere Figere Stabilire Rogare Scribere Confirmare	facere ponere inferre imponere conſtituere conſcribere	promulgare deſcribere ſancire	legem.

196 To abide the rigor of the Law.

Legum acerbitatem / aſperitatem perpeti / tolerare ſuſtinere.

Summum jus non vereri. / pertimeſcere.

Legum rigoribus / minis / ſeveritate non terreri. / cedere.

Juris acerbitatem ſubire.

197 To breake all good Lawes.

Sanctum / Clauſum / Munitum violare. / eruere. / affligere.

Solenne reſecare.

Omnem religionem polluere. / evertere.

 Omnia

Omnia { divina & / humana } jura { conculcare. / perfringere. / perrumpere. }

Communem { ſalutem / pacem } evertere.

Nihil mali { intentatum / intactum } relinquere.

---

198 To make a League.

{ Sanctè / Religiosè } fœdus { inire / ſancire / ferire } { pangere. / inſtituere. }

Societatem { contrahere. / fœdere certo confirmare. }

{ Fœdera / Pactum / Pactiones } cum aliquo facere.

Ad quandam { conditionem / pactionem } venire.

Conflare { fœdus / pactionem } cum aliquo

Obligare pactionibus ſe.

199 To breake a League.

Omni { modo / perjurio / pacto } { cōditiones / pactiones } { perturbare. / violare. }

Confirmatur

Confirmatum } fœdus nihili facere.
Sancitum

Fidem datam fallere.

200 To coyne a Lye.

Commentum } excogitare.
Rem fictam } invenire.

Mendacio aſtringi.

Falſitati ſtrenuam operam { dare. / navare.

Mendacium { conſtruere / componere / comminiſci } { fingere. / conflare. / confingere.

Fingere ex ſuo cerebro, ut aranea telas.

Splendidè
Prodigioſè } mentiri.
Ad nauſeam

Homo { inſigni vanitate. / è mendaciis conflatus.

201 To Live.

Vitam { agere / degere } { ducere. / traducere.

Animam in corporis cuſtodiâ retinere.

In corporis ergaſtulo detineri.

Communi luce frui.

In vitâ remanere.

In hoc mundo { verſari. / hærere.

Anguſtiis harum regionum cingi.

In hominum { cœtu / frequentia } verſari.

Aurâ veſci.

Hujus loci uſurâ frui.

In vivis eſſe.

Spiritum ducere.

Vivere, ſpirare.

---

202 To Looke pleaſantly.

Remittere / Exporrigere } frontem { ſeveram. / triſtem.

Hilari / Jucundo / Admodum faceto / Candido. } eſſe vultu.

Humanitatis / Placabilitatis / Suavitatis / Affabilitatis } personam { ſuſcipere. / induere. / gerere.

Omnem { ſeveritatem / mœſtitiam } { tum ab animo, tum à facie } { removere. / deponere. / depellere.

Vultu { hilari / urbano } aliquem intueri.

203 To Love one entirely.

Aliquem in {deliciis / ſinu} habere.
Omni ſtudio / Summo honore } complecti.
Unicè / Vehementiſſimè } amare.
Præter cæteros colere.
Ex {animo / corde} aliquem diligere.
Familiariſſimè / Conjunctiſſimè } cum altero vivere.
Aliquem {commodis chariorem / valetudine potiorem / vitâ & ſalute antiquiorem} ducere.
Tantum acceſſit ad amorem, ut antea diligere, nunc amare videatur.
Amo te plus hiſce oculis. Oculitùs amare.
Summâ pietate & fide } diligere.
Ex omnibus plurimùm } amare.
Egregiè charum habere.

204 To fall in Love.

Amore {ardeſcere / inſanire} {æſtuare. / delirare,

Blandimentis

Blandimentis amoris { deliniri. / decipi. }

Libidine { flagrare / inquinari / debilitari } { corrumpi / oppugnari / torqueri } { uri, tentari, incendi. / occæcari, inflammari. / de ſtatu dejici, deli-rare. }

Amori { inſervire, obſequi, ſubſervire. / obſecundare, parere. / morem gerere. }

Sub Veneris regno vapulare.

Amoris { vinculis / compedibus / laqueis } { aſtringi / cohiberi / irretiri } { alligari. / illaqueari. / capi. }

Amorem { alere / fovere } { nutrire / concipere. }

Veneri ſe dare conſtringendum.

{ Defigere / Conjicere } { perditè / flagitioſè } { amorem in aliquem. }

205 To be Mad, or out of his wits.

Incidere in morbum inſaniæ.

A recta ratione { deficere. / diſcedere. } Mente capi.

Ad { inſaniam / furorem } { amentiam / dementiam } { edigi. }

In poteſtate ſuæ mentis non eſſe.

In ſana mente non eſſe.

Non compos }
Inops } mentis.
Expers }
Ratione } privatus.
Senſibus }
Deſtitui } mente.
Relinqui } mentis ſanitate. Inſaniā laborare.
A ſenſu mentis abſtrahi.
Mens { ſede } diſceſſit.
à ſua } loco }
A { ſanitate } rationis } diſcedere.
potеſtate }
conſtantia mentis }
Mentis lumine { occæcari.
privari.
obſcurari.
Furiis agitari ardentibus. In furorem impelli.
In apertum erumpere furorem.
Furoris tædis exagitari.
Atrâ bile exagitari. Inſanire. Furere.

---

206 To ordaine, or chooſe a Magiſtrate.

Eligere { deſignare } conſulem.
Creare }
Conſtituere } nominare }
Faces & ſecures alicui tradere.
Deferre alicui { officia.
munera.

Unius poteſtati omnia permittere.

Magiſtratûs { munus / perſonam } alicui { imponere. / tradere. / concedere. }

Ad capeſcendam rempublicam { evocare / educere } aliquem.

Vitæ & necis poteſtatem alicui { dare. / facere. }

Denunciare aliquem conſulem.

207 It is Manifeſt, evident, or plaine.

Ipſo die / Ipſâ luce { apertius / clarius } eſt.

Non conjecturâ ſed oculis tenetur.

Evidenti teſtimonio { confirmatum eſt / probatum eſt } { apparet. / teſtatum eſt. }

Minimè { obſcurum / abſtruſum } eſt. Neminem { latet. / fugit. }

Quaſi lumen aliquod elucet.

Dubitandi locus nullus relinquitur.

Nihil loci { tenebræ / umbræ } tenent.

Erroris { nubeculæ / umbraculæ } { diſpelluntur. / removentur. }

In promptu eſt / Notum eſt } omnibus. Apertè / Dilucidè } conſtat.

Res pro ſe loquitur.

Non poteſt negari.

Ante oculos poſitum	liquidũ, pervulgatũ	eſt
In confeſſo	apertum, clarum	
Cuiq; perſpectiſſimũ	manifeſtum	
Illuſtre, perſpicuum	teſtatiſſimum	
Luculentũ, compertũ	decantatum	

208 **To Marry or wed.**

Uxorem ducere.
Inire connubium.
Uxorem ſibi adjungere.
Sponſam aſciſcere.
Thalami ſociam ſibi { comparare. / conciliare.
Conjugium { petere. / contrahere.
In uxorem accipere.
Matrimonii fœdus peragere.
Mulierem ſibi matrimonio copulare.
Cum altera ſeſe conſociare.
Se matrimonii vinculis conſtringere.
Aliquam in matrimonium accipere.
Matrimonium cum aliquâ inire.

209 **To Meddle with an other mans matters, and neglecte his owne.**

In alienâ Rep: curioſum eſſe, in ſuâ negligentem.

Strenuam

Strenuam operam in alienis negotiis procurandis navare, in ſui autem muneris adminiſtratione minimam curam adhibere.

Negotiũ alteri { præſcriptũ / deſignatũ } { proſequi / conficere } ſui verò interim oblitum eſſe.

In aliena civitate hoſpitem eſſe, in ſua peregrinari.

De rebus alterius pluſquàm ſuis ſolicitum eſſe.

In alterius muneribus adminiſtrandis { elaborare. / elucubrare } de ſuo

ne { ſolicito / ſuſpenſo } quidem eſſe animo.

{ Invigilare / Vacare } alienis rebus, ſuis { poſthabitis. / poſtpoſitis.

Irrumpere in alienum officium
Se alienis rebus { immiſcere / ingerere / implicare
Ea curare quæ ad ſe nihil pertinent
Falcem in alienã meſſem immittere
Alienarum rerum ſatagens
Se in alienas res intrudere.
} de { ſe / ſuis } oſcitanter cogitare.

Argus in alterius rebus, propriis Polyphemus.

210 To be Merry or cheerefull.

Nullo dolore { angi. / excruciari.

Animo eſſe { libero / erecto / jucundo } { hilari. / alacri. / curâ ſoluto.

Omni mordaci curâ vacuum habere animum.
Omnem mœſtitiam ex animo deponere.

211 To Marvell or wonder at.

Admirari. Obſtupeſcere. Suſpicere.
Attonitus } videre & hærere.
Stupefactus } intueri.
Admiratione proſequi.
Exanimatus pendet animi.
Tanquam cœlo delapſum intueri.
Rei conſideratione } percelli.
Admiratione }

212 To Mocke and ſcoffe.

Suaviter aliquem irridere.
Ludificari } aliquem { facetè.
Illudere } aliquem { ſalſè.

aliquem { ſcitè / jocoſè } exagitare. / inſectari.

Salſiſſimè / Argutiſſimè } aliquid in alterum dicere.

Pro ludibrio aliquem habere.

Per { ludum / jocum } aliquem { contemnere. / irridere.

Paulò nimiùm { dicacem / facetum } eſſe.

Ludibrio exponere.

Petulantibus facetiis perſtringere.

Ciconiâ aliquem à tergo pinſere.

Ludere / Jocari } in quem.

Pro ridiculo & delectamento putare.

Dicaciter alicui inſultare.

Ad aliquo jocum captare.

213 To excell in good arts & gifts of Nature.

Ab ipſa Natura mirabiliter inſtitui.

Omnibus vitæ muneribus } idoneus. / utilis.

Docilis / Propenſus / Facilis / Formatus / Compoſitus } ad omnia vitæ munera.

Omnibus virtutibus exaggeratus.

Animi

Animi / Naturæ / Ingenii { dotibus { eximiis / clariſſimis } / præſidiis ſummis / ornamentis ampliſſimis } { imbui / excoli / inſtrui / ditari / donari } { poliri. / augeri. / amplificari. / exornati.

214 To be Obedient or loyall.

Subditum eſſe magiſtratûs dicto audientem.

Animo æquo { ſubmittere ſe imperio. / imperium / jugum } { ferre. / ſuſcipere.

Alacrem / Paratum } ſe in principis mandatis perficiendis oſtendere.

Superiorum dictis obedientem eſſe.

Se in officii regionibus continere.

Magiſtratûs autoritatem vereri.

215 To bee Obſtinate or perſevere in an error.

Pertinaciter / Audaciter } in ſententia { perditâ / ſceleratâ } { permanere. / perſiſtere. / perſeverare.

Opinioni { nullâ ratione / temerè } { ſuſceptæ adhæreſcere.

In re turpi diuturnam habere manſionem.

Ab errorum { umbris / tenebris / labyrintho } nullo modo { diſtrahi. / divelli. / dimoveri.

Nunquam receptui canere errori.

E ſententiâ perverſâ non { moveri. / diſcedere.

Priùs civitate quàm de ſententia dejici.

Errorum tenebris involvi.

In errorem ita rapi ut { intueri / perſpicere } veritatem nequeat.

Eripi ſibi non pati errorem.

Suæ conſecratum eſſe ſententiæ.

Accuratè / diligenter { ſententiam ſuam defendere, etſi apertè falſam.

A ſentẽtiâ nullo modo dimoveri poſſe. Pertinax.

Ad ſuam ſententiam quam adamaverit tanquam ad ſaxum adhæreſcere.

---

216 To commit an Offence or Wickedneſſe.

Flagitium deſignare.

Scelere aſtringi turpiſſimo.

Grave ſcelus / Indignum facinus { perpetrare. / committere.

Scelus nefáſq; patrare.

Graviſſimè peccare.

Flagitioſiſſimè facere.

Ad ſcelùs ſuſcipiendum { incitari. / concitari.

Summum { ſcelus / dedecus } in ſe admittere.

Scelere ſe graviſſimo { contaminare. / aſtringere.

217 To wax Old.

Propè { actam / decurſam } ætatem habere.

Ingraveſcentem ætatem { habere. / agere.

Temporis diuturnitate exedi.
Rugas trahere.
Ingraveſcit
Appropinquat
Adeſt
Præſtò eſt
} ſenectus.

Alterum pedem { in ſepulchro / in cymbâ Charontis } habere.

Confici / Debilitari } enervari / curvari } ſenectute.

218 An Old man.

Homo ſummâ ſenectute.
Longiùs ætate provectus.
Canus
Annis obſitus
Decrepitus
} ſenex.

Qui extremam vitæ partem agit.
Ingraveſcente ætate homo.
Natu grandis.
Ætate præcipitatâ.
Ætate confectus.
Annis quamplurimis affectus. Longævus.
Qui multos annos attigit.

---

219 To deliver his Opinion or ſentence.

Explicare } ſuam { ſententiam.
Excutere } ſuam { intelligentiam.
Animi ſui complicatam rationem evolvere.
Aperire } animi ſui ſententiam.
Exponere } animi ſui ſententiam.
Oſtendere } animi ſui ſententiam.

---

220 To take Opportunity.

Uti opportunitate.
Facultatem rei conficiendæ } non prætermittere.
Tempus { factionis opportunum } non prætermittere.
Tempus { magìs idoneum } non prætermittere.
Anſam avidè arripere.
Non ſinere dilabi occaſionem.
Obſequi tempeſtati.
Sequi temporis opportunitatem.

Opportunitatem

Opportunitatem ⎧ arripere.
Occaſionem ⎨ non negligere.
⎩ urgere.

221 To uſe Oppreſſion.

Sanguinem innocentum exſorbere.
Tenues ⎫ conculcare.
Pauperes ⎭ miſeriis afficere.
Miſeriis ⎫
Calamitatibus ⎭ indigentium non ſatiari.
Vi dominari.
Duriores conditiones imponere alicui.
Aliena violenter invadere.
Maximis oneribus ⎫
Donimatu & potentiâ ⎭ opprimere.
Affligere. Vexare.

222 To be Overcome.

Viribus non parem eſſe hoſti.
⎧ devinci.
Bello ⎨ frangi.
⎩ ſuperari.
Tergum dare.
Inferiorem ⎧ viribus ⎫ eſſe.
⎩ armis ⎭
Campo cedere.

Victoriam } pugnando amittere.
Palmam
Herbam dare.
In cladem incidere.
Plagam } accipere in bello.
Calamitatem

---

223 To Overſtudy himſelfe, or ſtudy too much.

Immoderato diſcendi ſtudio ingenii { vires / aciem } { debilitare. / minuere. / obtundere.

---

224 To Pardon, or winke at.

Connivere.
Nullâ pœnâ { afficere. / coercere.
Impunitum } dimittere.
Liberum
Integrum
Peccatum alicujus ſilentio tegere. Latebras dare.
Bona cum venia } præterire.
Impunè
Pœnas ab aliquò non repetere.
Condonare } crimen alicui.
Remittere
Omne ultionis conſilium penitùs abjicere,

Sontes à ſupplicio { vindicare. / eximere. / expedire. }

Ignoſcere. Indulgere.

Vitam / Salutem / Veniam { impunitatem / incolumitatem } { tribuere / dare. / concedere. }

Supplicium / Pœnas debitas } remittere. / demere.

225 To begge Pardon for an offence.

Flagitiorum impunitatem / Culpæ liberationem } ſubmiſſè { petere. / precari. / poſtulare. / obteſtari. }

Ob { ſcelus commiſſum / facinus perpetratum } veniam { pluribus verbis expoſcere. / obſecrare / rogare } petere. / quærere

Alicujus miſericordiam precibus ut { condonetur / ignoſcatur } { allicere. / provocare. / excitare.

Supplices manus alicui tendere.

Precibus / Votis } violatum / læſum { animum { mitigare. / lenire. / mollire

Ad { miſericordiam / clementiam } alicujus, veniæ cauſâ, confugere.

226 To make Peace.

Pacis funda-menta { jacere / conſtituere } { ſtabilire. / ponere.

Memoriam diſcordiarum oblivione ſempiternâ { delere. / ſepelire. / extinguere.

Diſſentionis arcem { debilitare. / infirmare. / extinguere.

Contentionis munitionem evertere, convellere, perfringere.

Diſcordiæ { muros / propugnacula / præſidium } { dejicere. / diſturbare. / percellere.

Animos diſſidentes & hoſtili odio imbutos conjungere.

A Peace-maker.

Cōmunis otii / Pacis / Concordiæ / Tranquillitatis { protector / auctor / hortator / alumnus / ſuaſor, dux } { amicus, amator. / patronus, princeps. / propugnacula. / murus, inventor. / procurator, ſuſceptor.

Ad pacem { exardeſcere / conſpirare } commoveri.

227 To live in Peace.

Caſtra fugere. Otio delectari.

Togæ, non armorum, ſtudioſum eſſe.

A militis procuratione abſtinere.
Otium molle peragere. In otio agere.
Pacem cum omnibus colere.

228 To tame the Peoples courage.

Multitudinis refutare amentiam.
Brachia perditorum comprimere.
Populi furores coërcere.

Populi { libidinem / ardorem } { prohibere / reprimere } { cohibere. / continere.

Populum { audacem / furentem } { in anguſtias cogere, & quaſi cancellis circũdare.

Populi audaciam legum { auctoritate / vinculis } { conſtringere.

Populi { ſpiritus / ſuperbiam / inſolentiam / animos / arrogantiã } { retardare / refrænare / cohibere / coërcere } { reprimere. / frangere. / domare. / contundere.

Plebi { furenti / exultanti } { nervos excindere.

Plebis { furorem / amentiam / audaciam / ferociam } { reprimere. / minuere. / reſecare. / punire.

Populi { impiis conatibus / arrogantiæ non ferendæ } { ſe opponere. / occurrere. / obſiſtere.

Vulgi

Vulgi { præcipitem impetum ſeveritate reprimere.
importunam naturam mitigare.
repentinos motus refrænare.
inſaniam legibus conſtringere. }

In metu & officio continere, imperio coërcere
Metu comprimere, ſupplicii formidine refrænare
Minis atq; metu conſtringere } Populum.

---

229 To deſpiſe the Peoples madneſſe.

Populi { indomitas libidines / effrænatas cupiditates } { furorem / levitatem / furentes motus } { deteſtari. / execrari. }

Temeritatem populi deſpicere.

Concitatæ / Imperitæ } multitudinis amentiam irridere.

Tumultuantem populum negligere.

Nullo modo accômodare ſe ad populi { ſenſus. / voluntatem. }

---

230 To ſtudie Philoſophie.

Philoſophiæ { intimã / abſtruſã } cognitionẽ { indagare. / inveſtigare.

Aciem

Aciem mentis { intendere in Philoſophiæ
Ingenii acumen { ſtudium

In { inquiſitione | inveſtigatione | indagatione } Philoſophiæ verſari diligenter.

Philoſophiæ ex omni parte { frugiferæ | fructuoſæ } operam navare.

Admirabili quodam ad philoſophandum ſtudio { concitari. | duci. | excitari.

Præcepta | Myſteria } Philoſophiæ { aperire. | explicare.

Eruere è tenebris | Vindicare in lucem } { recondita Philoſophiæ } { præcepta. | ſtudia.

---

231 To Plant trees.

Plantare arbores.
Plantas ſerere.
Conſitionem arborum facere.

Plantas | Arbores } { in terræ } { venis | viſceribus } { defigere | imponere | inſerere } { collocare. | ponere.

Hortos vitibus circumſepire.

To plant vines.

232 **A man of Plaine dealing, or ſimple nature.**

Ingenium { nectendis / parandis / ſtruendis } { dolis / fraudibus / inſidiis } { minimè aſſuetum.

Homo { ſinceri / ſimplicis } ingenii.
apertæ voluntatis.
rectæ mentis. }

Ab arte { ſimulandi / fallendi } { remotiſſimus. / alienus, / averſus.

Homo { factus / natus / nutritus } ad veritatem.

Nihil { injurioſum / fallax } in illo eſt.

Veritatis cultor.

Non artificio ſimulationis eruditus.

Vir { ſingulari integritate / ſummâ innocentiâ } præditus.

Non deceptor, impoſtor.

Vir minimè { doloſus. / malus.

Homo { ſimplex / apertus / antiquus } qui quod ſentit loquitur.

Homo minimè vafer.
Qui non aliud ore promptum, aliud mente {occultum / celatum} habet.
Simplicis veritatis amans.
Antiquæ fidei.
Fuco vacuus.
Ab aſtutiis & inſidiis remotiſſimus.
Nihil vafrè & malitioſè agens.
Sine fraude, & fuco.
Animum in fronte habet.
Non aliud dicit, aliud factitat. Candidus.

---

233 To delight in Pleaſure.

In profundiſſimum libidinis gurgitem ferri.
In altum {voluptatis / amœnitatis / jucunditatis} {ſecundiſſimis ventis / plenis velis} invehi.
In omnes libidinum {voluptates / ſuavitates} ſe ingurgitare
{Effœminatè / Molliter / Delicatè} vivere.
Cupiditatibus ſe {conſtringendum / miniſtrum} {dare. / præbere.}
Summum bonum voluptatem {judicare. / terminare. / ſtatuere.}

Voluptatum

Voluptatum { fomentis / lenociniis / blanditiis / corruptelis } { deliniri / capi / affici / cōmoveri } { aſtringi. / delectari / contaminari. }

Nihil { potius / prius / præſtantius / antiquius } vita { ocioſâ / libidinoſâ / plenâ / repletâ } { voluptate } habere.

Avidiùs arripere / Cupidiùs appetere / Sitienter cóquirere { vehemẽter appetere / acriùs { inſectari / aucupari } } voluptatem.

Omnia ad libidinem { revocare. / referre. }

Epicuream vitam agere.
Libidinum amœnitates perſequi.
Deliciis / Otio { langueſcere / liqueſcere } diffluere.
Cupiditatibus ſervire.
Voluptatis mancipium eſſe.
Omnia voluptate metiri.
Undiq; ſuavitates conquirere.

---

234 To deſpiſe Pleaſures.

Mundi delicias { deſpicatui habere / pro nihilo habere / nihil æſtimare } flocci facere.
Omnem ſuavitatem auribus excludere.

Voluptatum

Voluptatem amœnitates aſpernari. contemner. negligere.

Lenocinia
Illecebras
Invitamenta
Blanditias
Voluptates
evitare. oculis abjicere. effugere. declinare.

A voluptate abhorrere.

Voluptatem pejus cane & angue odiſſe.

Voluptatem cautiùs quàm ſanguinem viperinum evitare.

235 To live in Povertie.

In ſumma inopia egeſtate mendicitate paupertate verſari. vitã agere.

Penuria laborare.

Exiguas facultates
Tenues opes
tenere habere poſſidere.

Rebus omnibus egere. carere. deſtitui.

Rei familiaris naufragio laborare.

Indigentiâ rerum privatarum domeſticarum conflictari.

Opprimi ⎧impediri ⎫
Frangi ⎨ ⎬paupertate.
Aſſligi ⎩implicari⎭
Omnes ⎧miſerias ⎫experire ⎧perferre.
egeſtatis ⎩calamitates⎭ſubire ⎩ſuſtinere.
Incertas & ſuſpenſas habere vivendi rationes.
Ad ſummam inopiam redigi.

---

236 To Prate, babble, or talke much.

Garrire. Ineptire. Garrulus. Verboſus. Dicax.
Multa verba effundere.
Ineptè loquax. Inaniter rhetoricari.
Aniliter fabulari.
Inani loquacitate auditores offendere.
Verborum multitudine moleſtum ſe præbere.
Importunæ loquacitatis.
Quicquid in buccam venerit, effutire.
Qui non penſum habet, quid loquatur.
In loquendo multus, & ineptus.

---

237 To ſeek for Praiſe.

Celebritatem ⎫
Splendorem ⎭nominis ardenter ſitire.
⎧vehementer ⎫expetere.
Laudem ⎨mirificè ⎬
⎩ſummè ⎭amplexari.

Laudis deſiderio {vehementer exardeſcere. / mirum in modum capi.}
Infinitâ laudis cupiditate flagrare.
Ad gloriam toto impetu ferri.
Laudem {aucupari / ambire} {venari. / captare.}
Pro laude obtinendâ ſe in medium diſcrimen offerre.

238 To Prayſe or commende one.

Aliquem {omni prædicatione celebrare / pleno ore laudare} {ſummis laudibus / in cœlum} {extollere. / efferre.}
Quaſi Deum inter homines putare.
Altiùs extollere dicendo.
Mirabiliùs ornare.
Sideribus ipſis inferre.
Honorificè de aliquo mentionem facere.
Maximis encomiis {ornare. / cumulare. / decorare. / cohoneſtare. / afficere. / illuſtrare.}
Elogiis / Amplisſimis verbis {ornare.}
Aliquem {immortalitati / æternitati} {conſecrare. / commendare.}

In laudes alicujus ſpatiari, & excurrere.
Apud omnes gentes prædicare.
Aliquem { ſummis / infinitis } { divinis / exquiſitis } { plauſibus excipere.
Magnificè / Copioſè / Splendidè } laudare.
Beatum prædicare.
Aliquem plenis buccis & buccinis efferre.
Alicujus laudem { ſilentio / tenebris / oblivione } vindicare.
Laudandi finem non facere.
Omnia bona de aliquo dicere.
Omni laude & celebratione prædicare.
Summis laudibus amplificare.
Supra modum efferre.
Meliore notâ commendare.
Se totum in alicujus laudes effundere.

239 To get immortall Praiſe.

Immortalem laudem aſſequi.
Suum nomen longè latéque { diffundere. / propagare.
Res ſuas geſtas per totum terrarum orbem diſpergere.
Suam gloriam cum omni poſteritate adæquare.

Nominis celebritatem adipiſci.
Immortali memoriæ conſecrari.
Ad nominis { claritatem / celebritatem } ſibi viam cõmunire.
Omnium ſeculorum memoriâ vigere.
Sempiterno hominum præconio celebrari.
Laude nullis ſeculis interiturâ circumfluere.
Omnium gentium literis & linguis prædicari.
Nomen ſibi comparare, { quod { nulla unquam obſcurabit oblivio. / nullà vetuſtas obruet. / poſteritas alet. / ipſa æternitas ſemper intuebitur. } / de quo nulla ætas conticeſcet. }
Nomen ſuum ab injuriâ oblivionis { aſſerere. / vindicare. }

240 **To Prevent ones wickedneſſe.**

Præripere hoſtium conſilia.
Alterius { ſcelus / flagitia / nequitiam } { præſentire. / prævenire. }
Conatus nefarios multò antè proſpicere.
Imminentes / Impendentes } { propellere. / propulſare. }

241

241. To be Prodigall, or riotous.

Nepos { in ſumptibus profuſis. / infinitâ luxurie.

Divitias / Opes / Facultates } ſuas { conſumere. / conterere.

Fortunas ſuas / Patrimonium / Pecunias { profundere / exhaurire / conſumere / effundere } per luxum & libidinem.

In { epulas / convivia / delicias } ſua omnia conferre.

Illibatas divitias in profundiſſimum libidinis gurgitem immittere

Infinitos ſumptus facere.

Omnia { devorare. / abſorbere.

Vorago fortunarum ſuarum.

Rem familiarem diſſipare.

Largitiones maximas facere.

Luxuriâ { diffluere. / liqueſcere.

Res ſuas { dilapidare / decoquere } abligurire.

Malè

Malè perdere }
Diſpergere } rem familiarem.
In res inanes erogare }

242 To hinder an other mans Profite or commoditγ.

Aliorum commodis obſtare.
Impedire } aliquem.
Damno afficere }

Alicui { nocere, obeſſe.
nocumento } eſſe.
impedimento }
officere, incommodare.

Magnum damnum apportare.
Detrimentum afferre.
Rationibus alicujus adverſari.
Alicujus commoda minuere.
Oppugnare } utilitatem alicujus.
Labefactare }
De commodis alicujus detrahere.

243 To neglect his owne Profit, or commoditie.

Salutaria } { contemnere.
Utilia } { negligere.
miſſa facere.
deſpicatui habere.

Suas utilitates negligere.
Nihil de re ſuâ { cogitare.
laborare.

Rei

Rei familiaris {augendæ / tuendæ} curam deponere.

Ad ſuum ipſius commodum {curas / cogitationes} non {adjicere. / admittere.}

Maximè ſalutaria {inſipienter / ſtultè / diſſolutè} prætermittere.

Alienæ, non ſuæ, ſtudere utilitati.

Aliorum commodis inſervire, de ſuis oſcitanter cogitare.

Aliorum commodis {ſuum / ſuam} poſtponere {commodum. / rem.}

De augendis ſuis facultatibus parum ſolicitum eſſe.

---

244 To Promiſe faithfully.

Se {juramento devincere. / pactione conſtringere.}

Fœdus {facere. / ſancire.}

Fidem {polliceri. / dare. / promittere. / ſpondere.}

Conditionem facere.

Fidem adhibito ſacramento confirmare.

Fidem religioſiſſimis verbis obligare.

Se conteſtando alicui obligare.

245 To Perfo**r**me ones Promiſe.

Fidem liberare.
In fide permanere.
Cumu- { quod promiſit } prœſtare } perſolvere.
latè. { promiſſa } facere. } exolvere.
Fidem integram, inviolatam, conſervare.
Fueri officium debitum.
Promiſſis { non deeſſe } ſatisfa-
{ ſtare } cere.
Fidem { ſanctam } habere.
{ integram } colere.

246 To enjoy Proſperity.

{ proſperis
Rebus { ad voluntatem } fluentibus } frui.
{ & voluptatem } ſuccedētibus }
Fortunam nullâ parte accuſare.
Tenere { omnia, quæ ſunt } exoptanda.
Poſſidere { a fortuna } expetenda.
} exſpectanda.
Secundiſſimo fortunæ afflatu vehi.
In omni felicitate ſpiritum { liberum } ducere.
{ ſolutum }
Fortnnatè & beatè vivere.

Fortunæ {donis / muneribus / divitiis} {cumulari. / expleri.}

Abundare / Augeri / Florere. } fortunæ bonis.

Habere {multas / multa} {fortunarum / dignitatis} {acceſſiones. / incrementa.}

Fortunas {optimè / benè} {fundatas / conſtitutas} tenere.

Optimè ſe habere.
Omnia ſecunda experiri.
Habère fortunam divinitùs adjunctam.

---

247 To be Proud.

Faſtidio & contumaciâ efferri.
Animo extolli.
Animos tollere.
Omnes deſpicere ut hominem præ ſe nullum ferat.
Ingentes ſpiritus ſibi aſſumere.
Spiritus immoderatos habere.

Inflato / Tumido / Vaſto / Alto } {ſuperbo / arroganti / tumenti / faſtidioſo} eſſe animo.

Sui opinione / Nimis } elato.

Faſtu { intumeſcere. / turgeſcere }

Superbire. Inſoleſcere.

Criſtas { tollere. / exigere. }

Sublimes ſpiritus. gerere.

Alios præ ſe contemnere.

Magnificentiùs, ſe gerere, quàm pro conditione.

248 To Prove with arguments

Ratione concludere.

Probabiliter / Diſertè { differere / argumentari } { diſceptare. / diſputare. }

Certis argumentis { agere / uti / niti } { probare. / confirmare. }

Ad rem confirmandam { gravia argumenta / rationum momēta } proferre.

Diſertè / Luculenter { argumentis { oſtendere / explicare / demonſtrare / exponere } aliquid.

Nullum dubitandi locum relinquere.

Argumentis perficere aliquid.

Argumentis firmiſſimis pugnare.

Teſtimoniis graviſſimis { evincere. / contendere. }

Rem

Rem minùs dubiam argumentando facere.
Argumentis omnem penitùs dubitationem tollere.
Rationibus {obtinere. / tueri.}
Diſputando {probare. / demonſtrare.}
Confirmare rationem momentis.

249 To Puniſh.

Vindictam ſumere / Pœnas repetere } de aliquo.
Rapere ad ſupplicium.
Animadvertere in aliquem.
Legibus corrigere.
Reddere talionem.
Impunitum non dimittere.
Pœnas {irrogare. / infligere.}
Nullam gratiam ſceleri facere.
Supplicio plectere.
Pœnis / Plagis } afficere.
Suppliciis / Flagris / Verberibus } mulctare. / coercere.
Severum / Vehementem } ſe præbere contra quem.

250 To Puniſh one cruelly.

Acerbâ / Aſperâ pœnâ / Summâ contentione } aliquem comprimere.
In aliquem ſævire.
Flagris ſeverè & acriter inſequi.
Crudeliter agere cum aliquo.
Exemplum ſeveritatis edere in aliquo.
Pauló graviùs ſtatuere / Crudelitatem exercere } in aliquem.
Inclementer tractare aliquem.

251 To Puniſh the innocent.

Inſontem / Innocentem / Innocuum } vexare. / odio proſequi. / aſperè tractare.
Laude { innocentiæ / virtutis } { præcellentes / præſtātes } in { piſtrinum / carcerem } { detrudere. / tradere. / cópingere. }
Ad ſupplicium rapere / In anguſtias tradere } bonos. / probos.
Juſtos ſuppliciis afficere.

252 To

252 To live Quietly.

Expeditum { vitæ curſum } tenere.
Facilem { vitæ curſum } habere.

In otio } agere.
Prorſùs tranquillè } agere.

Vitam traducere { omni curâ vacuam.
{ perturbationis expertem.

Vitam { tradu-cere / agere / peragere } ab / à { omni moleſtiâ / moleſtiis } { ſejunctam. / ſeparatam. / remotam. / ſegregatam.

Vivere animo quieto & tranquillo.

Vitâ { quietâ / ſecundâ / optatâ } frui.

Otio { jucundiſſimo / commodiſſimo / uberrimo } frui.

Vitam { labore / metu / dolore } { ſolutam / vacuam / liberam } degere.

Spiritum { tranquillum / liberum } ſine contentione corporis & animi ducere.

In portu quieſcere.

Omni moleſtiâ vacare.

In ſumma tranquillitate vitam traducere.

Omne tempus ætatis ſine moleſtia degere.

Vitam agere nullis humanarum rerum { fluctibus / tempeſtatibus } jactatam.

253 To doe a thing Raſhly or unadviſedly.

Temerè ⎫ omnia { conari. / aggredi.
Inconſultò ⎬
Inconſideratè ⎭ res ſuas comparare.

Nimis in agendo præceps.

Non ratione & conſilio ſed caſu & impetu omnia facere.

Fortuitò ⎫ ſtultè, incautè ⎫
Audacter ⎪ præproperè ⎪ aliquid aggredi.
Negligenter ⎬ incogitanter ⎬
Imprudenter ⎭ improvidè ⎭

Nullâ ratione { ſuſcipere.
negotia ſua { perficere.

Temeritate quâdam rapi.

Sine { judicio munus propoſitum adire.
{ ratione rem aliquam aggredi.

Inconſideratâ mente incendi.

Rem aliquã ⎫ dementiſſimâ ⎫ temeritate
Negotiũ ⎭ inconſideratiſſimâ. ⎭ adminiſtrare

Præcipitanter ⎫ ſuſcepta negotia gerere.
Feſtinanter ⎭

Repentino ⎫ impetu animi ma- ⎫
Inopinato ⎭ gis quàm conſilio ⎪ rem ſuſcipere.
Leviſſimis de cauſis ⎬
Nullâ certâ cauſâ impulſus ⎭

254 To Rebell againſt the Prince.

Peſtem in principis ſtatum { moliri.
{ machinari.

Deſciſcere

Deſciſcere } ab imperio
Deficere } principis.
Perduellis partes agere.
Bellum nefarium regiæ majeſtati indicere.
Principis { amplitudinem / majeſtatem } per vim lædere.
Contra regem ferociter exultare.
Summæ / Summo } authoritati / nomini } regis } repugnare. / reſiſtere.
In armis eſſe / Arma capere / Bellum gerere } contra regem.
Ad defectionem { populum / plebem } ſolicitare. / convocare.
Denunciare vim perſonæ regis.
In principem { novas res moliri. / ſeditiones { movere. / concitare.
Suſceptum jugum excutere.
Rempublicam / Patriam } perturbare. / prodere.
Hoſtis / Parricida } patriæ.
Novis rebus ſtudere.
Nefaria contra { principem / patriam } committere.

255 To Rebuke, Reprove, or check.

Aliquem { increpare. / coarguere.

Vehementiùs

Vehementiùs } culpare.
Graviter }
Verbis caſtigare.
Rem cum aliquo verbis aſperiùs expoſtulare.
Verbis graviter accipere.
Severiùs redarguere.
Aſperè perſtringere
Severâ oratione increpare.
Culpam in aliquem { vertere. / cōferre.
Tribuere / Aſcribere } aliquid alicujus { fraudi. / ſtultitiæ. / ignorantiæ.
Vitio vertere aliquid.
Crimen dare alicui.
Aliquem malè in re aliquâ accipere.
Gulpæ inſimulare } aliquem.
Criminis / Culpæ { arguere } aliquem.
Reprehendere. Agitare. Objurgare.
Vituperare. Exagitare. Vellicare.

---

256 To Recreate, or Refreſh the minde, weary with ſtudy.

Ad omnem animi { ludum / remiſſionem / relaxationem } deſcendere.
Studium recreandi gratiâ intermittere,
Animum ſtudiis defatigatum { relaxare / reficere } { recreare. / laxare.

Dare

Dare ſe { jucunditati honeſtis oblecta- tionibus } { veteris induſtriæ revocandæ. gratiâ.

Animum à ſtudio literarum ad jocum conferre.

Mentem propè { labeſcentem languentem } { perpetuitate aſſiduitate } { ſtudiorũ reficere.

Studiorum onus animi relaxatione ſublevare.

Seriis occupationibus ineptias { intermiſcere. interponere.

Animi aciem ſtudiis { hebeſcentem labeſcentem } otio acuere.

Tempus à labore remittere.

Nugis { vacare obſequi obedire } animi relaxandi gratiâ.

Ludum luſu commutare.

Luſu moderato ingenii vim, & vigorem { revocare. excitare.

{ Ab omnibus moleſtiis A ſtudiis gravioribus } conquieſcere.

Animum parumper à ſtudiis abducere.

Acquieſcere parumper à ſtudiis.

Moleſtiam è ſeverioribus ſtudiis collectam ludis fugare.

Seſe colligere. A rebus gerendis vacare.

Reſpirare à ſtudiis. Dare intervallum animo.

Feſſum ingenium oblectare.

Studiorum ſatietatem ſuaviſſimis exercitiis repellere.

257 To Remember, or keepe in memory.

Mente tenere.
Memoriâ
Animo ſervare.
Infixum animo firmiter retinere.
ſepire.
Sempiternâ memo riâ conſervare.
cuſtodire.
Altiſſimis animo inhæret radicibus.
Trabali (quod aiunt) clavo memoriæ infixum conſervare.
Planè cognitum, & comprehenſum habere.
Firmâ memoriâ complecti.
Animo tenaci comprehendere.
Nullo modo deponere
Nullâ oblivione ſepelire res præteritas.
Mandatum memoriæ ex animo nun-
Commiſ- cogitatio- aliquid quã emittere.
ſum ni nullâ oblivio-
ne conterere.
Probè meminiſſe.
Non pati ex animo excidere.
Imprimere
Inſcriptum habere in animo.
Conſignare

258 To call to Remembrance things paſt.

Indagare / Inveſtigare { rē diuturnâ oblivione { obrutam. / ſepultam.

Diligentiùs / Accuratiùs } aliquid anteà { neglectum / amiſſum } quærere

Jamdiu { ſuſcepta / præterita { reminiſci. / recordari.

Memoriam alicujus rei penè mortuam revocare.

Animo complecti / Memoriâ repetere } temporis intercapedine contritum quid.

In { animum / memoriam { revocare / reducere } quid.

Memoriâ / Animo { compre-hendere / continere / concipere } ea quæ diutiſſi-mè { abſcō-dita / ignota } erant.

Memoriam præteritorum { renovare. / redintegrare.

In memoriam, & recordationem præteritorum incidere.

Vetuſtate / Tempore { contritum / confectum / deletum } aliquid redintegrare.

259 To Repeale or abrogate a law.

Legis ſepta convellere.

Antiquare Refringere Reſcindere Abrogare Refigere	violare labefactare irritam facere funditùs tollere	legem.

260 To Repent, amende, or Recall himſelfe from vice.

Emergere Erigere ſe	aliquando	è cœno ex illuvie è colluvione	vitiorum omnium.

Omnes animi libidines pellere.

Colligere Recipere	ſe ad bonam frugem.

Vitiorum crapulam edormire.

Explicare Expedire	ſe à vitiorum illecebris.

Flagitiis obrutum Scelere immerſum	caput	excitare. tollere. erigere.

Purgare ſe ab omni nequitiæ labe.
Vitiorum flammas extinguere.

A	libidine flagitiis vitiis turpitudine.	ad	continentiã conſtantiam honeſtatem integritatem	convertere traducere recipere tranſferre	ſe.

E vitiorum ſomno expergiſci,

262 It was Reported, & commonly ſpoken.

Rumores erant.

Fama { diſſipata / pervulgata / ſparſa } eſt. Rumoribus { diſperſum eſt. / increbuit.

Nuncii { venerunt. / afferebantur.

Famâ / Nunciis { venerunt. / afferebantur.

In ore erat omni populo.
Communi celebratum eſt ſermone.
Crebris ſermonibus uſurpatum eſt.
Vulgò jactabatur.

---

263 To Reſolve upon, or determine.

Firmiſſimè ſtatuere. Certus ſum.
In animo habere.
Planè in animum inducere.

Certum / Deliberatum / Statutum } eſt mihi.

Eſt animus facere.

Statutum / Deliberatum } habere cùm animo quid { conetur. / moliatur.

Eligere. Determinare. Definire.
Decrevi, Cenſui.

264 To abounde in Riches.

In omnium bonorum abundantiâ vivere.

Omnium rerum affluentibus copiis { abundare. / ditari.

Maximis fortunæ { beneficiis / muneribus / ornamentis } { affici / inſtrui / cumulari } { donari. / locupletari.

Divitiis / Facultatibus / Opibus } { circumfluere. / abundare.

Rebus { proſperis / ſecundis } ad ſuam voluntatem voluntatémque fluentibus uti.

Patrimonia / Poſſeſſiones / Prædia } mag { na / nas / na } { habere. / obtinere. / conſequi. / poſſidere.

Pecunias { innumerabiles / infinitas / ampliſſimas } { congeſtas / comparatas } { domi habere.

Omni rerum ubertate / Opibus } { florere.

Lauta,& copioſa habere patrimonia.

265 To gather Riches,or enrich himſelfe.

Suas { opes / copias } augere. Fortunas amplificare.

Familiares

Familiares / Domeſticas / Privatas } res } augere.
Facultates ſuas } augere.

Omnia ad ſuum fructum { conferre. / convertere.

Omnia ſui { emolumenti / quæſtûs / commodi } { cauſâ / gratiâ } facere.

In ſuum emolumentum incumbere.

Suæ utilitati { ſtudere / ſervire } { proſpicere. / providere.

Rem ſuam multis acceſſionibus ornare.

Alienis pecuniis ſe locupletare.

Congeriem nummorum accumulare.

Magnam vim / Magnũ acervum } pecuniarum { contrahere / conficere } { colligere. / cōparare.

Ingens auri pondus in ſuam arcam congerere.

Omnia ad ſuum { quæſtum / lucrum } { procurare. / revocare.

De ſuo tantùm commodo { cogitare. / ſolicitum eſſe.

Suam ſolam commoditatem { ſpectare. / procurare.

---

266 To winne one by Rigour, or ſeverity.

Severitate aliquem domare.

Regere } procurare }
Gubernare } } remp:
Moderari } temperare }
Omnibus muneribus ampliſſimis fungi.

269 To Runne away cowardly.

In fugam ſe { convertere. / conjicere. / recipere.
Committere / Dare / Credere } ſe fugæ.
Inhoneſtè è bello { effugere. / aufugere.
Terga { dare. / vertere.
Fugam maturare / Diſcedere } è prælio.
Diſtrahi / Diſpergi / Diſſipari } fugâ.
Abjectè / Ignavè / Timidè } formidoloſè / turpiter } deficere.
Hoſtium vires non ſuſtinere. Fugam arripere.
Impetum armorum / Incurſionem hoſtium } ignominiosè ſubterfugiendo declinare.
Hoſtium { vim / arma } cedendo { ſubterfugere. / vitare.
Se in pedes conjicere.
Fugâ { ſibi conſulere. / ſalutem petere.
Timidè ſe è prælio ſubducere.

270 To Sayle proſperouſly.

Curſum tenere ſecundiſſimum.
Provehi in portum ſine periculo / jacturâ.
Proſperâ / Felici navigatione uti.
Secundiſſimis ventis / Pleniſſimis velis in portum vehi / ferri / navigare.
Proſperam / Tutam ſine periculo navigationem facere.

271 To ſow Sedition.

Ad motus excitandos / tumultus commovendos inſtructus / paratus / expeditus alacris.
Communi otio / Tranquillitati / Securitati infeſtus / hoſtis / inimicus.
Pacis diſturbator / everſor peſtis / furia procella / tempeſtas.
Simultates conflare.

Vincula

Vincula ⎫ perfringere ⎫
Muros ⎪ evertere ⎪ conquaſ-
Firmitatem ⎬ pacis percellere ⎬ ſare.
Propugnacula ⎪ dirimere ⎪
Perfugia ⎪ diſturbare ⎪ oppug-
Stabilitatem ⎭ diſrumpere ⎭ nare.

Diſcordiarum ⎫ ſeminarium ⎫ ſignifer.
Inimicitiarum ⎬ concitator ⎬ fax, & origo.
Simultatum ⎪ dux ⎪ inſtrumentum.
Contentionũ ⎭ machinator ⎭

272 To maintaine the Seditious & proud.

Homines { tumultuantes / publicum otium perturbantes / rebus novis ſtudẽtes } { propugnare / defendere } fovere.

Superborum { inſolentiam / arrogantiam / faſtidium } { promovere. / excitare. / inflammare. }

Audaces / Furioſos } in temeritate ſuâ { confirmare. / corroborare.

273 To ſuppreſſe the Seditious, & proud.

Homines acres { ad ſeditionem paratos / ad diſſenſionem expeditos. / ad diſcordiam prõptos } { refrænare. / coercere. / cohibere. / comprimere.

Publicum

Audaces }
Furioſos } ſuppliciis coërcere.
Elatos }
Arrogantiùs ſe gerentes refrænare.
Intolerantiùs ſe jactantes contundere.
Mirificè de ſeipſis prædicantes affligere.

274 To Seduce by evill counſell.

A { recto { detorquere }
Ab { vero { deducere } malis conſiliis.
{ honeſto { abſtrahere }
Peſſimè alteri conſulere.
Aliquem { impellere } in diſcrimen per-
{ inducere } ditis conſiliis.
Errore inficere. Errores alicui fundere.

275 To be Seduced.

In fraudem induci } fucatis verbis.
In diſcrimen venire }
In periculum incurrere } ſceleratis conſiliis.
De viâ { deflecti } fucatis } verbis.
{ detorqueri } fictis }
Improborum con- { ſcelus } duci.
ſiliis ad { turpitudinem } invitari.
Decipi, ſeduci } { temerè } ſuſce-
Duci, falli } conſiliis { conſultò } ptis:
Circumveniri } { inconſideratè }

276 To guide a Ship, or rule the Sterne.

Navis gubernacula tractare. Clavum tenere.

Ad { gubernacula navigii / clavum } ſedere.

Saluti navis { æſtu adverſo / vẽto minimè ſecũdo } pro ſpicere.

Commotis ventis navem in portum redigere.

Claſſem { inquietâ / exortâ } tempeſtate / turbato mari / ſævientibus ventis } in litus appellere.

Navis præcipitem curſum clavo dirigere.

277 To ſuffer Shipwrack.

Naufragium / Jacturam navis } facere.

Ad ſaxa elidi.

In ſcopulos incidere.

Procellis ſubmergi.

Adverſis { procellis / tempeſtatibus } { opprimi. / obrui.

278 To be Sick.

Magnâ morbi difficultate laborare.

In morbum acerbiſſimũm incidere.

Difficili morbo laborare.

Ægritudine corporis { deprimi / detineri / excruciari } { laborare. / opprimere.

Infirmâ valetudine uti. Morbum contraxiſſe.

Corporis { imbecillitate / infirmitate } frangi.

Periculosè / Graviter / Miſerè / Vehementer } ægrotare.

Morbo { exhauriri / inflictari / affligi } { affici. / abſumi. / impediri.

Morborum aculeis pungi. Malè ſe habere.

Salutem penè deſperare. Lecto decumbere.

Infirmâ / Ægrâ { imbecillâ / nullâ penè } eſſe valetudine.

Ægrotationibus variis affligi.

279 To paſſe in Silence things neceſſary.

Tacitè { prætermittere / præterire } neceſſaria.

Verbum nullum de re ipſâ facere.

A { cauſa / ſcopo } aberrare.

Caput rei { non attingere. / negligenter omittere.

Alicujus { bonam famam / exiſtimationem } { minuere. / violare. / delere. }

Contumeliam indignam intorquere.

Alterius ſplendorem { labe / maculis } { inquinare. / contaminare. }

Aliquem contumeliis { afficere, / inſectari. / onerare. / lædere. }

Famam alicujus { infamiâ / ignominiâ } { aſpergere. / notare. }

Nominis alicujus { celebritati invidiam conflare. / ſplendori tenebras offundere. }

Graviſſimè / Acerbiſſimè { verbis oppugnare meritam alicujus exiſtimationem.

Carpere / Offendere { exiſtimationem alicujus.

Ignominiis / Convitiis { proſcindere. / convellere. }

Magnâ verborum libertate in aliquem invehi.

Nominibus crimi noſi s appellare.

281 To be Sloathfull, Sluggiſh, or idle.

Otio / Deſidiâ / Ignaviâ { diffluere / torpeſcere } { labaſcere. / langueſcere. }

Socordiâ { detineri / opprimi. } { Nullos labores ſuſcipere. / Nullas moleſtias perferre. }

Otioſum / Ignavum } eſſe vitium { concipere / contrahere } otio.

Ignaviæ } ſitu } obduci.
Socordiæ }
Otii } ſqualore }

Deſidiæ } dedi.
Otio }

Curam, laborémq; omnem remittere.
Nihil felicius vitâ otioſâ putare.
Qui nec ſolis radios, nec cœli nimbo ferre poteſt.
Inertiæ indulgere. Planè ceſſare.
A labore abhorrere. Somni plenus.
Otiari. Deſidere. Torpere. Oſcitare.
Iners, lentus, piger, ignavus.

282 To be Sober.

Se ad normam ſobrietatis { comparare.
{ conformare.
Modicis conviviis delectari.
Inter gyrum { rationis / tẽperantiæ } modeſtæ ſe continere.
Ab intemperantiâ nimii { potûs / vini } abſtinere.
Parcè / Continenter } vivere. A nimio vino ſe tẽperare.
Sobriè / Honeſtè } inter eſſe conviviis.
Frequentibus poculis carere.
A nimio potu animo eſſe alieno.
·imum à { detrahere.
·iâ { deducere.

283 To live Solitarily, or privatly.

Celebres hominum { conventus / cœtus } { fugere. / relinquere.

{ Latebras / Receſſus / Seceſſus } quærere. In abditis { locis / ſedibus } latitare.

{ Lucem / Conſpectum / Conventus / Commercia / Frequentiam / Celebritatem / Oculos } hominum { odiſſe / vitare. / deſerere. / fugere. / declinare.

{ Abdere / Continere / Includere } ſe domi. Se latebris occultare.

Deliteſcere domi apud ſe.

In agro vivere.

Publico carere Detrudere ſe in locos deſertos.

A { civium / hominũ } { conventu / oculis / frequẽtia } { abducere / amovere / avocare } removereſe.

Celebritatem oppidorum { declinare. / evitare. } Collocutionẽ familiarium negligere.

A conſuetudine hominum longiùs diffugere.

Nullius { ſocietate / familiaritate / congreſſu } { gaudere. / uti. / frui.

{ Umbratilem / Domeſticam } vitam { amplexari. / agere. } Ab oculis hominum recedere.

In { ſylvis / locis { deſertis / derelictis } } vitam { agere. / tranſigere.

A frequentiâ & cœtu hominum ſe in ſolitudinem recipere.

Intra { ſuos / domeſticos } parietes { ſe tegere. / quieſcere.

---

284 **To Spoile, or undoe a man.**

Naufragium bonis alicujus inferre.

Omnibus { fortunis / bonis / opibus } { exuere. / ſpoliare. / privare. / evertere.

Præſidiis omnibus nudare.

Ad mendicitatem redigere.

Nihil de bonis alicujus relinquere.

Rapinis { exhaurire / diripere } quem.

Perdere / Affligere } hominem.

---

285 **To Steale, or rob.**

Furtum / Peculatum } facere

Impudenter latrocinari.

Alienis bonis manus furtivas { injicere. / afferre.

Rapinam exercere. Prædari. Graſſari.

Depeculari, ſuffurari [illegible]ilare, cōpilare. ſeducere } { auferre / ſurripere / ſubtrahere } { detrahere / adimere } aliena.

Aliorum

Aliorum { inſidiari opibus. / ſpoliis inhiare. / commodis incubare. }

Aliena { ad rem ſuam convertere. / ad prædam revocare. / ad ſe transferre. }

In { alterius / fortunas / aliorum / fucultates } { avidè / ſitienter / farenter } { involare / impetū fa- / cere } { irruere }

Rapere ad ſe utilitates aliorum.

Alterum { emolumenti ſui gratiâ / quæſtûs ſui causâ } { ſpoliare. / violare. }

Per latrocinium res ſuas familiares { augere. / amplificare. }

Vivere ex rapto.

Se ingurgitare in aliorum res { domeſticas. / privatas. }

Fortunas aliorum vexare.

Alterum violare, ut ipſe aliquid commodi capiat.

---

286 It is a Strange, or wonderfull thing.

Magnam commovet admirationem.

Permirum videtur. Mirum quoddam eſt.

In magnam trahit dubitationem.

Ancipites affert cogitationes.

Homines ſtupore { perturbatos / exanimatos } reddit.

Opinione majus. Fidem ſuperat. Portenti ſimile.

Inuſitatum ⎧ prodigioſum ⎫ rarũm ⎫
Mirabile ⎨ novum ⎨ portentoſum ⎨ eſt.
Inauditum ⎨ inſolitum ⎨ incredibile ⎨
Mirificum ⎩ admirabile ⎭ rari exempli ⎭

287 To Study, or ply ones book.

Operam ⎧ ponere ⎫ in literis.
⎨ navare ⎭
Induſtriam ⎩ impendere in literas.

Studiis ⎧ obſequi. Studiis ſe ⎧ dedere.
⎩ vacare. totum ⎩ conſecrare.

Animum in literis defigere.

Ad præclaras artes ſe adjungere.

Ad ſtudia diligenter ⎧ applicare ⎫
⎨ appellere ⎬ animum.
⎩ conferre ⎭

Omne ⎧ tempus ⎫ ponere ⎫
⎩ otium ⎬ conſumere ⎬ in literis acqui-
Omnem ætatem ⎭ conterere ⎭ rendis.

In ⎧ ſcientiâ ⎫ totum ſe collocare.
⎩ cognitione ⎭

In ſtudio humanitatis verſari.

Bonis ⎧ artibus ⎫ ſe accommodare.
⎩ diſciplinis ⎭ invigilare.

Abdere ⎧ ſe in literis.
Involvere ⎩

Ad Muſarum ſtudia ſe conferre.

Studio literarum delectari.

In ſtudiis conquieſcere.

Dicare
Dare } ſe ſtudiis.
Devovere

Vitam } in rebus contem- } degere.
Ætatem } plandis } conterere.

Vitæ curſum in ſtudiis conficere.
In literarum continuis ſtudiis verſari.
Perſequi ſua ſtudia.
Omnino incumbere in ſtudia doctrinæ.

Bonis artibus } ſtudere.
Literis }

Studia præclara non intermittere.
Se animo, & cogitatione ad literas convertere.
Quotidiè commentari.

---

288 To have good Succeſſe.

Optato frui exitu.
Ex voluntate agere.
Optatis non deſtitui.
Metam optatam obtinere.

Secundo vento } pervenire.
ad portum } ferri.

Secundâ fortunâ in opere uti.
Laborum & vigiliarum magnum fructum capere.
Ad optatos exitus pervehi.
Felici exitu concludere.

Ex animi ſententiâ conficere.
Ad felicem exitum perducere.
Omnia ſecunda,& felicia experiri.

289 To Sweare or take an oath.

Jurejurando aſſerere.
Affirmare jurejurando.
Deum { conteſtari. / teſtem advocare. }
Rem juramento conſignare.
Nomen dei interponere.
Deum teſtem aſſertionis invocare.
Religioſè { affirmare, / jurare. }

290 To Tame or ride a wild horſe.

Indomiti equi { ferociam / audaciam } { refrænare.
{ Furentem / Novum } equum { habenis flectere. / huc & illuc { flectere. / torquere. } }
Equo { feroci / indomito } { inſidere. / hærere. }
Equo { intractato / exſultanti / effrænato } { calcaria / fræna / habenas } { ſubdere. / immittere. / injicere. }

291 To give Teſtimony of another mans honeſty.

Judicium ſuum de altero declarare.

Ampliſſimo honeſtare aliquem.
teſtimonio commendare

Teſtimonium ſuum ad laudem,& ho- dicere.
Fidem ſuam neſtatem alterius dare.

Fidem ſuam dare pro al-
Obligare ſe apud judicẽ tero.

Aliquem laudare pro concione

Alteri honorem deferre ſuo teſtimonio.
ſuâ commendatione.

Exiſtimationem alicujus in judicio ſuis verbis augere.

292 To be Thankfull,or gratefull.

Gratâ memoriâ beneficium proſequi.

Officia officiis compenſare.

Officiis alicujus ſatisfacere.

Nullum grati argumentũ prætermittere.
animi teſtimoniũ negligere.

Singu- ſtudio obſervare aliquem pro-
lari benevolentiâ colere pter benefici-
um acceptũ.

Omnes nervos ad ſatisfaciendum intendere.
vires

Multis officiis alicui cumulatè ſatisfacere.

Maximas

Maximas } gratias { agere } propter beneficia
Infinitas } gratias { habere } collata.

Accepta beneficia { memoriâ tenere.
{ animo complecti.

Amici exſpectationi in referendis gratiis non deeſſe.

Se gratum & memorem beneficii oſtendere.

Semper { intentum } { diligentem { ad gratiam re-
{ paratum } { ſedulum { ferendā eſſe.
{ ſtudioſum }

Immortales gratias alicui { perſolvere.
{ debere.

In reddendis gratiis { officioſum } eſſe.
{ ſedulum }

Beneficia pati nunquam ex memoriâ { diſcedere.
{ elabi.
{ effluere.

Confiteri } prædicare } officium acceptum.
Agnoſcere } recognoſcere } beneficium.

Beneficia accepta { viſceribus } infixa conſervare.
{ præcordiis }

---

293 To Threaten one.

Periculum mortis alicui { intendere.
{ proponere.

Formidines apponere alicui.

Metum

Metum Terrorem	jactare. inferre. incutere.

Verbo terrere aliquem.
Vim denunciare alicui.

Clamore Minis	aliquem inſequi.

Minas anhelare.

Acerbè Hoſtiliter Graviter	interminari alicui.

Fulmina verborum *Threatnings.*
Vehementer periculum alicui oſtentare.

Minis acerbiſſimis	exagitare axanimare	laceſſere provocare	perterrere.

Minarum aculeos immittere in aliquem.

Pœnas Malum Carcerē	tormenta perniciem vincula	cædem horribilia cruces	alicui.	minari. minitari. intētare.

294 To Travaill into farre countryes.

Ultimas provincias, & terras peragrare.

Remotas Barbaras	regiones	obire. petere.

In diſjunctiſſimas partes mundi ire.
Peregrinationem ſuſcipere ad loca, quæ procul abſunt.
Remotiſſimas partes mundi adire.

Maria

Maria tranſmittere.

Proficiſci } { ad oras tranſmarinas.
Peregrinari

Longe latéque peregrinari.

Iter } { ad gentes procul diſſitas ſu-
Profectionem } { ſcipere.

295 To worke or commit Treaſon.

Lædere } majeſtatem { regiam.
Violare
Imminuere } { principis.
Minuere

Prodere principis ſalutem.

Conſilium inire } de interitu { principis.
Cogitare } { tutoris reip:
{ parentis patriæ.

Moliri reip: interitum. Malè machinari patriæ.

Pietatem quæ principi debetur, violare.

Cogitare } { parare } quid contra rempubli-
Meditari } { parturire } cam.
Fabricari } { parere

Conſentire in necem principis.

Audacter } in principis internecionem } conju-
Nefariè } contra rempub: } rare.

Contra dignitatem principis ſceleratè conſpirare.

296 To be Truſty, and True.

Dignum ſe præbere cui credi poſſit.
Nullâ perfidiæ ſuſpicione eſſe inquinatum.
Fidem { ſanctam / inviolatam } conſervare.
Fidei obſervantiſſimus. Spectatæ fidei.
Singulari & incredibili fide.

297 To ſearch out the Truth.

Veritati { ſtudere. / ſtrenuè operam navare.
Veritatis { amore / ſtudio } { incendi. / inflammari.
Veritatem { exquirere. / inveſtigare. / indagare.
Ad veritatis cognitionem mirificè { rapi. / exardeſcere.

298 To reſiſt the Truth.

Contradicere / Adverſari } reclamare / repugnare } obſtare / bellum indicere } veritati.

Elaboratâ mendacii concinnitate } animos { homi- { fovere.
Falſâ veritatis dulcedine } ſenſus { num { delinire.

Non argumentis, & ſententiis, ſed inſulsâ dicacitate contra veritatem contendere.

Veritatis { ſepta } convellere.
Veritatis { propugnacula } perfringere.

Veritati fucum obducere.

Præpoſterè } à veritate { deficere.
Perverſè } à veritate { deflectere.
Perperàm } à veritate { deſciſcere.

Prætendere faces obſcuriores rebus clariſſimis.

---

299 To tell the Truth.

Quod verum eſt dicere. Verè ex animo loqui.
Nihil falſi veritati aſſignare.
Non aliter quàm res eſt dicere.

Veritatis { amicum } eſſe.
Veritatis { ſtudioſum } eſſe.

Ab omni mendacio abſtinere.
Nullâ fraude aut circuitione uti.

Bonâ fide } dicere.
More Romano } dicere.

300 To defend the Truth.

Falſa { redarguere.
refellere.

Ad veritatem ſtare.
Quod cum veritate dicitur defendere.
Veritatis patrocinium ſuſcipere.

---

301 To be of a Valiant minde, or courage.

Magno } intrepido
Excelſo } infracto
Virili } invicto
Erecto } elato, forti } eſſe animo.
Stabili, & parato
Acri & præſenti

Invicti animi { præſtantiâ
magnitudine } præditum eſſe.
conſtantiâ

Incredibili animi robore ſeptus.
Robore invicto } eſſe. Virtute } præſt-
Inviolabili virtute } Vigore animi } are.
Magno animo } præditus.
Magnâ animi excellentiâ
Nullo metu terreri.
Hoſtium aſpectu non perculſus.
Minimè timidus. Magnanimus.
Nullius vim pertimeſcens.

302 To be Vaine glorious.

Popularem auram captare.

Levitati { ſervire. / ſtudere.

Hominum favorem venari.

Vitæ ſtudium ad applauſum populi referre.

Falſas honoris / Omnes vanitatis } umbras conſectari.

Laudem immodicè appetere.

Inanis gloriæ { cupidus. / avidus.

Avidior quam par eſt gloriæ.

Imperitorum opinioni ſervire.

Omnes rumuſculos gloriæ / Leviſſimæ multitudinis plauſus } { vanam prædicationem meritorum / nominis ſui celebritatem } aucupari.

303 Not to be Vaine glorious.

Famam ſibi detrahere. Offendi ſuis laudibus.

Satis putare ſibi à paucis laudari.

De rebus ſuis geſtis non ſuperbum eſſe.

Magnitudinem rerum geſtarum ſuarum verbis minuere.

Conſcientiâ virtutis ſuæ ſine plauſu populari contentum eſſe.

304 To ſhunne Vice.

Flagitia effugere cohibere.
Cupiditates declinare
Omnes libidines deſerere refrænare.
Scelera evitare
Vitia coërcere reprimere.
Vitiis nullis adhæreſcere.
Flagitiorum labes repellere.
A vitiis animum abducere.
lenocinia
Libidinum fomenta aſpernari.
turpitudines
Vitii corruptelas & habere.
illecebras odio proſequi.
Nullis libi- ſordibus deformare.
dinum ſe inquinare.
maculis contaminare.
Turpitudinis elidere
Impuritatis vires deteſtari rumpere.
Manus detinere.
Aures à vitiis
Oculos detrahere.
Vitium ex animo exſtirpare.
ejicere.

305 **To obtaine the Victory, or overcome his enimies.**

Victoriam ex acie deportare.
Victoriam glorioſam conſequi.
Victis vinctiſq; hoſtibus triumphare.
Diſcedere ſuperiorem è prælio.
Devinctis fuſis hoſtibus domum
Superatis profligatis redire.
Triumphum deportare.
Victoriâ ſignis potiri.
Armis
Clara trophæa de hoſtibus
Inſignia conſtituere.
Coronam magnis periculis comparare.
Lauream
Hoſtiles opes atterere. In fugam conjicere.
Manu & ferro opprimere.
Bello fundere acie vincere ad ditionē hoſtes.
Prælio profligare evertere cogere
Superare. Frangere. Debellare. Expugnare.
Sternere fugare dejicere ſubjugare hoſtes.
Obterere depellere extinguere ſubigere
Perdomare diſſipare delere cōterere

306 **To imbrace Virtue.**

Virtuti operam dare.

In

In virtutem incumbere.

Veſtigiis virtutis { inhæreſcere. / inſiſtere.

Splendorem / Pulchritudinem } virtutis { conſectari. / proſequi.

Se totum dare virtuti.

Nihil { prius / antiquius / charius } { magìs jucundum / magìs expetendũ } { habere quàm virtutem.

Ad ſtudium { integritatis / innocentiæ / virtutis } { mirum in modum exardeſcere. / animum applicare.

Ad { decus / honeſtatem } totis animi viribus aſpirare.

Modeſtiſſimos mores / Integerrimam vitam } amare.

Singulari ſtudio / Summo amore } { virtutem / honeſtatem } { ſequi / amplexari } { amplecti. / colere.

Omnes { curas / cogitationes } ad virtutem { convertere. / conjicere.

307 To encourage and nouriſh Virtue.

Remunerando { corroborare / confirmare } virtutem.

Virtutis { aciem / propugnaculum } communire.

Virtutem { alere. / nutrire. / fovere.

Ad virtutem { allicere / invitare } præmiis.

Nervos afferre / Vires adhibere } ad virtutem.

Virtutem ſartam-tectam { præſtare. / cuſtodire.

308 To live Vitiouſly or wickedly.

Perditam / Impiam } profligatam / flagitioſam } vitam tranſigere.

Omnes flagitiorum labes, & vitæ turpitudines ſequi.

Coopertum flagitiis / Omni turpitudine notatum } inquinatum ſcelere / dedecoris notis inuſtum } eſſe.

Ad vitæ dedecus rapi. In omni pravitate verſari.

Omnem honeſtatis curam { aſpernari. / rejicere.

Nullum pietati locum relinquere.

Acribus ſtimulis incitari ad { cupiditatem. / libidinem.

Omni turpitudinis genere { implicari / deformari } impediri.

Maleficus. Nefarius. Perditus.
Sceleratus. Facinoroſus. Nequam.

309 To be Ungratefull.

Ingrati animi culpam ſuſtinere.
Minimè cogitare } de gratiâ { reponendâ.
Parùm laborare } de gratiâ { re ferendâ.
Oblivione { meritorum / beneficiorum } capi.
Neglecti officii { culpam / notam } ſuſtinere.
Beneficiorum / Meritorum } obliviſci.
Ingratum / Parùm memorem / Oblitum } beneficii eſſe.
Omnem memoriam { beneficii / officii } ex animo { ejicere. / deponere.
Ingratitudinis / Oblivionis { notâ infici, dedecorari, contaminari.
labe / maculâ { aſpergi. / notari. Ignominiam ſubire.
In ingratitudinis { reprehenſionem / ſuſpicionem } incurrere. / incidere.
Immemorem beneficii { præbere / præſtare } ſe.

310 To ſerve in Warre.

Sub vexillis militare. Sagum non deponere.
In acie ſtare.
Arma ferre. Bellum gerere. Inter hoſtes verſari.
Stipendia mereri. In caſtris vivere. Munus militis exequi.

Aſſiduas dimicationes / Ancipites eventus } belli { ſufferre. / ſuſtinere. / experiri.

In armis { eſſe. / verſari.

In militia { vitam / tempus / ætatem } conſumere.
Militis officio fungi.

311 To wage Warre.

Ferro decernere. / Bellum { gerere / movere } { ſuſcipere / adminiſtrare / Bello contendere. } contra.

Prælia agere / Belligerare / Præliari / Conflictari } cum aliquo.

Arma { ſumere / tollere / ferre } contra.

Indicere bellum alicui. Armis decertare.
In arma confugere.

Omni ſtudio in bellum incumbere.
Exercitum ducere contra.
Prælium committere contra.
Omni armorum vi belligerare.

312 To be troubled with civill Warres.

Bello inteſtino opprimi. Civili diſcordiâ diſſẽtire
Seditionibus inteſtinis laborare.
Bellorum civilium incendiis conflagrare.

313 To ſuppreſſe Wickedneſſe.

Reipub. afflictis partibus ſcalpellum adhibere.
Nequitiæ
Iniquitatis } fibras evellere.
Vitiorum
Libidinem
Petulantiam } reſecare.
Omnia ſcelera
Totam turpitudinem } eradicare.
Putridum
Vitioſum } ad vivum reſecare.
Flagitii ſegetes exſcindere.
Radicitus extrahere vitiorum contagionem.

Perditum } radicitùs } exſtirpare.
Inſanabilem } funditùs } euellere.

Homines { ſentinâ } natos, { obligare.
ex omni { cœno } legum { conſtringere.
ſcelerum { colluvione } vinculis { vincire.

Vitiorum naſcen- { frangere } debilitare.
tem impetum { minuere }

Vitiorum { vires } { reſecare.
{ nervos } { reſcindere.
{ fibras }

Impudentiæ, & levitati perditorum hominum reſiſtere.

Impiorum conatus { reflectere.
{ retundere.
{ retardare.

Maleficiis metam modúmque conſtituere.

314 To doe a thing Willingly.

Summo plauſu aliquid tueri.
Magnâ lætitiâ aliquid proſequi.

Libenti animo, liberè
Libenter, libentiſſimè
Alacri animi propēſione
Non repugnanter
Summâ voluntate
Perlibenter } aliquid { ſuſcipere.
Sine ullo impulſu } { facere.
Paratè, liberrimè
Nemine impellente
Nullâ urgente neceſſitate

315 To excell in Wiſdome.

ir ſingulari ſapientiâ præditus.

apientiâ / rudentiâ — cæteris — præſtare. / antecellere. / prælucere.

)mnes { conſilio / ſapientiâ } vincere. / ſuperare.

)mnes ſapientiâ { longè / multùm / longo intervallo } præire.

ropter { ingenium / ſapientiam } primas obtinere.

ngenii ſagacitate inter omnes excellere.

nprimis admiran-
us propter { incredibilem / divinam } ſapientiam.

gregiis ſapientiæ opibus reliquis civibus ante-
cellere.

16 To leave a Work unperfect or unfiniſhed.

)pus imperfectum relinquere.
Nullum progreſſum facere.
Non ultra principium progredi.
n ipſis principiis conſiſtere.
)efatigari in principiis.
A perfectione operis abeſſe.
nitio deſiſtere ab inſtituto.

Faſtigium

Faſtigium operis nullum videre.
In exordiendo opere hærere.
Ultimam limam non addere.
Nullos in re aliquâ progreſſus facere.

---

317 To Deſpiſe Worldly things.

Res { mundanas / terrenas } { negligere. / reſpuere.

Opes, honores / Facultates { nihili facere. / deſpicatui / contemptui / pro nihilo } { habere. / putare.

Mundana omnia deſpicatui habere.
Relegare ſe à colluvione hominum.

Quiſquilias / Illecebras / Voluptates / Lenocinia / Irritamenta } hujus vitæ { aſpernari / contemnere. / deſpicere. / deteſtari. / auribus, oculis, & ſenſibus deniq; omnibus. excludere.

Nullis hujus vitæ. { flexionibus / anfractibus } { involvere / implicare } ſe.

A { mundi / terrenis / mundanis } { negotiis / moleſtiis } penitùs ſe { abducere. / avocare.

Bona fortunæ ne quærenda exiſtimare.

318 To be Wounded.

Vulnus grave { ferre. / ſuſcipere. }

Graviter { percelli. / vulnerari. }

Mortiferam plagam { ſuſtinere. / tolerare. }

Telo { tranſigi / trajici } ad mortem.

Inſanabili vulnere percuſſum eſſe.
Infixo vulnere impediri.
Vulnere lethali transfodi.

Multis vulneribus { confici. / affici. / percelli. }

Plagis } ſauciari. / affici.

Armis crudeliter vulnerari.
Armorum ictibus perire.

19 To ſet downe in Writing.

criptis { mandare. / exponere. }

teris { imprimere. / conſignare. / commendare. }

Creari
Fieri } conſulem.
Deſignari

Principis } perſonam { induere.
Conſulis } perſonam { ſuſcipere.

Aſcribi } in ordinem ampliſſimum.
Aſſumi } in ordinem ampliſſimum.

Ad reipublicæ gubernacula { accedere. } aſpirare.
Ad reipublicæ gubernacula { pervenire } aſpirare.

322 **To Conjecture.**

Conjecturâ aliquid { proſequi.
Conjecturâ aliquid { aſſequi.

Conjecturam facere. Tantùm opinari.

Non veritate, ſed conjecturâ rem perpendere.

Conjicere } de re aliquâ.
Augurari } de re aliquâ.

Aliquid conjecturâ { providere.
Aliquid conjecturâ { proſpicere.

Incertum } { aliquid ratione colligere.
Incognitum } { aliquid ratione colligere.

Quod futurum eſt { conjectari } præſagire.
Quod futurum eſt { vaticinari } præſagire.
Quod futurum eſt { divinare } præſagire.

FINIS.

A

To {
Abridge a matter 1
An Abridgment 2
Abſolue 3
Account of Well 4
bee in greate Accounte 5
be of noe Account in the common-wealth 6
Accord or Agree 7
Accuſe 8
Acquaint or give notice of 9
doe noble Acts 10
be Admitted to an office 321
Advance 11
be advanced to honour 12
doe a thing Adviſedly 13
ſuffer Adverſity 14
move the Affections by ſpeaking 15
men affirme it 16
be affrayde 17
be Affrayde of every thing 18
Affright 19
Alter ones opinion 20
be Ambitious 21
immitate his Anceſtors 22
degenerate from his Anceſtors 23
Anger one 24
be Angry 320
Appeaſe ones Anger 25

be Angry for every trifle 26
be Apparrelled gorgiouſly 27
Appeare openly or come abroade. 28
gather an Army 29
put on Armour 30
put off Armour 31
doe a thing Artificially 32
be Aſhamed 33
Aſſiſt, Ayd or helpe 34
Attend one 35
require ones Ayde 36
abrogate a Law vid. to Repeale
aſke Advice, vid. To Counſell.
Animate vid: Encourage.
be Appeaſed by no meanes v: Implacable.
Amend v: Recall himſelfe from Vice.

B.

Backe bite one 37
Banniſh one 38
Banniſh himſelfe willingly 39
recall from banniſhment 40
ſpeake Barbarouſly 41
be of a Baſe mind 42
be Beaten with rods. 43
Beget children 58
Beg pardon for an offence 225
Begin a worke 44
come Behind 119
Beleive 45
Benefit 46

To

Beſeech one earneſtly 47
beſeige a towne 48
Bewaile or Bemoane 49
Blemiſh ones good name 280
Blinde man 50
Bluſh 33
be in bondage 51
bring into bondage 52
be Borne to honour 173
Brag or Boaſt at his owne doeings 53
Breake all good lawes 197
A Breife 2
Burne 54
Buſy himſelfe with many things 55
Babble v. *Prate. To Banne* v. *Curſe.*
make a Banquet v. *Feaſt.*
Bluſh v. *Aſhamed.*

C.

Call to remembrance 258
be diſquieted wilh Cares aud troubles 56
Change ones minde 20
Commit a thing to anothers Charge 57
Checke 255
be Cheerefull 210
bring up Children godly. 59
Chooſe a magiſtrate 206
An excellẽt Citizen both in peace or warre 60
be troubled with Civill warres 312
To Cleare or purge 61
Comfort one in ſorrow 62

To Commaund by edict 111
To Commend by letters 63
To Commend one 238
To Commit treaſon 295
To Commit an offence 216
To Commit a thing to one unfit thereto 64
To neglect his owne Commodity 243
To hinder another mans Commodity 242
To help his Country or the Common-wealth 65
To love his Country or the Common-Wealth 66
To oppreſs or hurt the Common-wealth 67
It is profitable for the Common-wealth 68
To abhorre one's Company 69
To delight in Company 70
To Compell or Conſtraine 71
To Condemne 72
To Confute 73
To Congratulate one 74
To Conjecture 322
To be Conquered or overcome 222
To be wounded in Conſcience 75
To doe a thing Conſiderately 13
To Conſpire againſt one 76
To Contemne 77
To decide a matter in Controverſy 94
To Corrupt one 78
To ask Counſell 79
To give Counſell 80
To reject good Counſell 81
To die for his Country 82

To be Covetous 83
To runne away Cowardly 269
To Credit 45
To puniſh one Cruelly 250
To Cure the ſick 163
To Curſe or Banne. 84
To have a care of ones health, viz. Health.
To follow ones Calling, v. to labour in his Vocation.
To check, v. to Rebuke.

D.

To bring a man into Danger 85
To runne into Danger. 86
To *Debaſe a man.* 87
To *put a man to Death* 89
To *be in Debt* 88
To *pay his Debts* 90
To *Deceive* 91
They *are Deceived* 92
To *be intrapped with Deceit.* 93
To *Decide a matter in controverſie.* 94
To *Defend the Prince.* 95
To *Defend ones cauſe.* 96
To *be Defiled with filth.* 97
To *Degrade* 98
To *be Degraded* 99
To *Delay or deferre* 100
To *Deſpaire* 101
To *Deſpiſe* 77
To *Determine* 263
To *Diſagree or diſſent from* 102
To *Diſcomfort* 103

To Diſcover hidden things 104
A cruell Diſeaſe 105
To incurre mens Diſpleaſure 106
To be Doubtfull what to doe 108
To be Drunken 107
To Dye 109
To Dye for his country v. country
To Degenerate from his Anceſtors, vid. Anceſtors.
To fight Deſperatly v. fight

E

To be Earthly minded 110
To ſpeake Eloquently 112
To Encourage virtue 307
To Encourage 113
To Endanger himſelfe 86
To End a worke 114
To doe ones beſt Endeavour 192
To overcome or overthrow the Enemies 305
To Enforce 71
To Enrich himſelfe 265
To Entertaine one with hoſpitality 115
To Enthrall 52
To Envy at the honour of another 116
To Erre 92
To perſevere in an Errour 215
To Eſteeme well of 4
To be Exalted to honour 12
To Excell 117
To be Excelled 118
To Execute 88
To doe noble Exploits 19

F

To judge of ones manners by his Face 119
To fall out with his Friends 120
To be Famiſhed with hunger 121
To Fare deliciouſly 126
To *be in little Favour with one* 122
To *get the Favour of the Judges* 123
To *looſe the Favour of the Judges* 124
To *Feare the Prince* 125
To *be Fearefull* 18
To *Feaſt* 126
A Fierce fellow 128
A Fertill ſoyle 143
To *Fight deſperatly* 129
To *Fight valiantly* 130
To *be ſpotted with Filth* 97
To *Finiſh a worke* 114
To *ſet on Fire* 54
To *Flatter* 131
To *hearken to Flatterers* 132
To *be Fooliſh, a foole* 133
To Forbid a thing 134
To Forget 135
To Foreſee 136
All things are Fraile 137
To be ſet Free 138
To keepe Freindſhip 139
To breake Freindſhip 140
To long for his Freinds preſence 141
To Frowne 142

To be Faultleſſe vid: *Guiltleſſe*
To Feare vid: *Afraid*

G

A man of Gentle nature 144
A Gentle man 145
To *be too Gentle in puniſhing wicked men* 146
To be inſpired with the holy Ghoſt 184
To Give Gifts liberally. 147
To excell in gifts of Nature 213
To be Glad 148
To make one Glad 149
To play the Glutton 126
To worſhip God religiouſly 150
To cleave to God in adverſity 151
To forſake God in proſperity 152
To *live Godly* 153
To *doe one a Good turne* 46
To *get the Good will of all men.* 154
To *be apparelled Gorgeouſly.* 27
To Governe 268
To be Gratefull 292
To Suffer Greife or be Greived 155
To be Guilty 156
To be Guiltleſſe 157

H

To *be Hanged* 158
It is a Hard thing 159
To *be Hardened againſt all paines* 160
To *make Haſte* 161
To *Hate one bitterly* 162

To Heale the ſick 163
To be in good Health 164
To have an eſpeciall care of his Health 165
To recover his Health 166
To Heare his maſters precepts negligently 167
To Hearken diligently to his maſters precepts 168
To Hearten or animate 113
To aſpire to Heavenly things 169
To put the Heire beſide his poſſeſſions 170
To Helpe 34
To Help the afflicted 171
To require ones Helpe 36
To keepe Holiday 172
To live Honeſtly 153
To ſtrive for Honour 21
To be borne to Honour 173
To be preferred or advanced to Honour 12
To be caſt downe from Honour 99
To contemne Honour 174
To Hope 175
To be Hopeleſſe 101
To tame or ride a Horſe 290
To entertaine one with Hoſpitality 115
To repaire a ruinous Houſe 176
To throw downe a Houſe 177
To be famiſhed with Hunger 121
To play the Hypocrite. 178

I

To be Idle 281
To Incurre mens Ill-will 106
To be Implacable 179

To

be in continuall Imployment	191
Impriſon one	180
be Impudent	181
get him everlaſting Infamy	182
Injure one	183
puniſh the Innocent	251
be Inſpired with the holy Ghoſt	184
be Intrapped with deceite	93
Intreate one earneſtly	47
Joy	148
be Irreligious	186
Judge of ones manners by his face	119
get the favour of the Judges	123
looſe the favour of the Judges	133
pronounce Judgment	187
K	
Kill	188
Kill one another	189
L	
Labour in vaine	190
be in continuall Labour	191
Labour earneſtly	192
Labour in his vocation	193
Lament	194
make a Law	195
abide the rigour of the Law	196
abrogate a Law	259
breake all good Laws	197
make a League	198
breake a League	199
give gifts Liberally	147

To be ſet at Liberty 138
To coyne a Lie 200
To bring to Light hidden things 104
To live 201
To long for his freinds preſence 141
To Looke ſeverely 142
To Love one entirely 203
To Looke pleaſantly 202
To get the Love of all men 154
To fall in love 204
To be Loyall 214

M.

To be Mad 205
To ordaine or chuſe a Magiſtrate 206
It is Manifeſt 207
To Marry 208
To Meddle with an others matters 209
To keep in Memorie. 257
To be Merry 210
To make one Merry 149
To Marvell at 211
To be too Milde in puniſhing wicked men 146
To change ones minde. 20
To be of a baſe Minde 42
To be a Miſer 83
To ſuffer Miſery 14
They Miſtake 92
To Mock 212
To Move the affections 15
To Mourne 194
To Murther 188

To *Muſter an hoſt* 29
To *kill one another Mutually* 189

N.

A man of a gentle Nature 144
To *excell in good parts and gifts of Nature* 213
To *paſſe in ſilence things Neceſſary* 279
To *meddle with another mans matters & Neglect his owne.* 209
To *heare his Maſters precepts Negligently* 167
A Noble man 145
To *give Notice of* 9
To *Nouriſh virtue* 307

O

To *take an Oath* 289
To *be Obedient* 214
To *be Obſtinate* 215
To *commit an Offence* 216
To *put one out of his Office* 98
To *be admitted to an Office* 321
To *wax old* 217
An Old man 218
To *deliver his Opinion* 219
To *alter his Opinion* 20
To *take Opportunitie* 022
To *uſe Oppreſſion* 221
To *Ordaine a Magiſtrate* 206
To *be Overcome* 222
To *Overſtudy himſelfe* 223
To *Overcome or Overthrow the enemies* 305
To *Overthrow an houſe* 177

P

Pacify 25
Pardon 224
beg Pardon for an offence 225
excell in good Parts of nature 213
far to Paſſe 117
Pay his debts 90
be hardened againſt Paine 160
make Peace 226
live in Peace 227
An excellent citizen in Peace and War 60
tame the Peoples courage 228
deſpiſe the Peoples madneſſe 229
performe his Promiſe 245
Perſevere in an errour 215
ſtudy Phyloſophy 230
Pitty 49
be of no Place in the Common-Wealth 6
Plant trees 231
A man of Plaine dealing 232
It is Plaine 207
looke Pleaſantly 202
delight in Pleaſure 233
deſpiſe Pleaſures 234
put the heyre beſides his Poſſeſſions 170
live in Poverty 235
Prate much 236
ſeeke for Praiſe 237
Praiſe one 238
get immortall Praiſe 239
harken diligently to his maſters Precepts 168

heare his Maſters Precepts negligently 167
be preferred or Promoted 12
Prevent ones Wickedneſſe 240
defend the Prince. 95
feare the Prince 125
live Privatly 283
To ſlander Privily 37
be Prodigall 241
hinder another mans Profit 242
neglect his owne Profit 243
It is Profitable for the Commonwealth 68
Promiſe faithfully 244
Performe his promiſe 245
be Prophane 186
forſake God in Proſperitie 152
enjoy Proſperity 246
be Proud 247
maintaine the ſeditious and Proud 272
ſuppreſſe the ſeditious and Proud 273
To Prove with arguments 248
Provoke 24
Puniſh 249
Puniſh one cruelly 250
Puniſh the innocent 251
Purge or cleare 61
Preferre v. Advance.

Q

To live Quietly 252

R

To doe a thing Raſhly 253
To Rebell againſt the Prince. 254

Rebuke 255
Recall from baniſhment 40.
Recover ones health 166
Recall himſelfe from vice 260
Recreate or Refreſh the minde weary with ſtudy 256
Rejoyce 148
worſhip God Religiouſly 150
Remember 257
call to Remembrance things paſt 258
Repayre a Ruinous houſe 176
Repeale a law 259
Repent 260
Repent for an evill fact 261
It was Reported 262
Reproach 280
Reprove 255
Reſolve uppon 263
abound in Riches 264
gather Riches 265
contemne honour and Riches 174
win one by Rigour 266
abide the Rigour of the law 196
be Riotous 241
Robb 285
R*oote up trees* 267
a R*ough fellow* 128
ſpeake R*udely* 41
beare R*ule* 268
R*ule the ſterne* 276
R*un into danger* 86
R*un away cowardly* 269

S

Sayle proſperouſly 270
Scoffe 212
be Scourged 43
Sow Sedition 271
maintaine the Seditious & proud 272
ſuppreſſe the Seditious and proud 273
Seduce by evill counſell 274
be Seduced 275
lay Siege to a towne 48
deliver his Sentence 219
Serve one 35
Serve in Warr 310
win by Severity 266
get him everlaſting Shame 182
guide a Ship 276
ſuffer Shipwracke 277
Shorten a matter 1
be Sicke 278
paſſe in Silence things neceſſary 279
A man of a Simple nature 232
be in Slavery 51
Slaunder 280
Slaunder privily 37
Slay 188
be Slothfull or Sluggiſh 281
be Slow in doing 100
be Sober 282
live Solitarily 281
A fertill Soyle 143
Diſpatch a thing Speedily 161

Tell the Truth 299
defend the Truth 300
Terrify V. to Affright.

V.

fight valiantly 130
be of a valiant mind 301
be at Variance with his freinds 120
be Vaine-glorious 302
Not to be Vaine glorious 303
ſhunn Vice 304
obtaine the Victory 305
Vilify a man 87
imbrace Virtue 306
encourage and nouriſh Virtue 307
live Vitiouſly or wickedly 308
To doe a thing Unadviſedly 253
be Unarmed 31
All things are Uncertaine 137
be Uncertaine what to doe 108
Underſtand before 136
Undo a man 284
leave a worke Unperfect 316
commit a thing to one Unfit thereto 64
be Ungratefull 309
labour in his Vocation 193

W.

ſerve in War. 310
Wage War 311
An excellent citizen both in peace and War 60
be troubled with civill War 312
Waite uppon 35

To

To be Spotted with filth 97
To Spoyle a man 284
To Steale 285
It is a Strange thing 286
To Strive for every trifle 26
To Study 287
To Study Philoſophy 230
To Study too much 223
To have good Succeſſe 288
To Succour the afflicted 171
To Suppreſſe the wicked 313
To Sweare 289
To Suppreſſe the ſeditious and proud 273
To Stir the affections by ſpeaking, v. Affections.

T

To Talke much 236
To Tame a wild horſe 290
To Tame the peoples courage 228
To give Teſtimony of anothers honeſty 291
To be Thankefull 292
To Threaten one 293
To Travaile into far countreys 294
To worke Treaſon 295
To plant Trees 231
To roote out trees 267
To bring a man into trouble 85
To Take no reſt for Troubles 56
To be True or Truſty 296
To ſearch out the Truth 297
To reſiſt the Truth 298

To tell

To *Wed*	208
To Weepe	194
To *be Whipt*	43
To *ſuppreſſe Wickedneſſe*	313
To *entice one to Wickedneſſe*	78
To *prevent ones wickedneſſe*	240
To *doe a thing willingly*	314
To Winke at faults	224
To *Win one by ſeverity*	266
To *excell in Wiſedome*	315
To *be out of his Wits*	205
To *Wonder at*	211
It is a wonderfull thing	286
To begin a Worke	44
To *leave a Worke unperfect*	316
To *deſpiſe Worldly things*	317
To *Worſhip God religiouſly*	150
To *be Wounded*	318
To be wounded in conſcience	75
To *ſet downe in writing*	319
To *Wrong one*	183

FINIS.

DICTATA M^ri. LLOYD.

QUOD *vobis*, qui *mihi* diſcendi causâ operam datis, *felix fauſtumq́*; (*Deo approbante*) *ſit*; ſcripta *noſtra* & *dicta-ta*, accipite, legite, ediſcite. Ita enim viſum eſt iis, quorum *ego* & benevolentiam erga me amplecti, & conſilium ſequi, & voluntati ce-dere, & auctoritati parere libentiſſimè ſoleo. Nec verò ſum neſcius, his noſtris potiùs uti quàm *Ci-cerone*, tàm abſurdum quibuſdam videri poſſe quàm aut inventis frugibus glande veſci; aut fon-tibus relictis, rivulos conſectari; aut abjecto vino de fæce haurire; aut neglecto univerſo flumine ſe-cluſam aliquam aquulam inveſtigare. Statue-ram itaque *Ciceronis* dictionem, non *meam*, *Vobis* tanquam magiſtram proponere. Nemo eſt enim omnium mortalium illo vel in verborum ſplen-dore elegantior; vel compoſitione aptior; vel fa-cultate copioſior; vel omnibus dicendi ornamen-tis inſtructior. *Mea* verò *orationis* (ut cætera vitia mittam) quæ ſiccitas eſt *Deus bone*! quæ je-junitas! quæ fames! quàm *mihi ipſe* hac in re diſ-pliceam, quàm memet mei pœniteat, dici profe-ctò non poteſt? Quàm autem *veſtrâ* interſit, qui ad Latinæ orationis elegantiam informami-

 ni,

ni, optimum & puriſſimum eloquentiæ quaſi ſuccum *vobis*, dum *teneri* eſtis, ſuppeditari; & *ego* non ignoro, & docti omnes facillimè poſſunt exiſtimare. Cùm itaque iis morem gerere debeam, in quibus ſumma eſt non ſolùm doctrina & prudentia, ſed etiam dignitas & amplitudo, qui *mea* ſcripta *vobis* uſui fore cenſent; & cùm *Ciceronis* oratione nihil ſit purius, nihil liquidius, nihil ornatius; jam antè denuncio, *me* ab eo ſumpturum multa, quæ *Vobis* manſa, ut nutrices infantibus, pueris in os inſeram: ut dicendi facultas his nutrimentis educata, ipſa ſe poſteà, adhibito magiſtro *Cicerone*, & coloret pulcherrimè & roboret ſolidiſſimè.

E T S I N O N ſit *meæ* conſuetudinis, eorum quæ à majoribus conſtituta ſunt rationem curioſiùs exigere; facere tamen non poſſum, quin cur illi in hoc gymnaſio literario tantæ auctoritatis eſſe *Pædonomorum dictata* voluerint, paulo diligentiùs animo perquiram. Quid igitur putem? Pueróſne tum quod manu ſuâ ſæpiùs ſcribunt, id firmiore memoriâ ſepire, tum quia Magiſtros ſuos non ſolùm verentur, ſed etiam amant (quod *Charondas* antiquiſſimus legiſlator jubet) eorum etiam *dictata* imitari? facillimè enim eorum quos præcipuo quodam proſequimur amore, & orationem & mores imitando effingere atque exprimere ſolemus. *At* ſatius eſt, quod in ſuo genere eſt optimum, id ad imitandum proponere. Certè ſi illud & ſequi velis; & aſſequi poſſis. Nec tamen

tamen, quæ optima non ſunt, ea continuò ſunt rejicienda; nec, in quibus non eſt dignitas,eorum nulla eſt utilitas; nec ſiqua non ſunt ornata & ſplendida,ea non ſunt neceſſaria. Arborum *nos* altitudo delectat, radices ſtirpéſque non item: ſed illa,ſine his,nulla eſſe poteſt. Tecta magnifica *nobis* eſſe ornamento putamus; at ſolum & fundamentum æquè neceſſarium eſt. *Dorysphori ſtatua*,& illud *Minervæ ſignum*,opere mirabili perfectum, quàm feſtiva, & quanti fuerunt? Quàm nobiles,quàm egregii artifices, *Polycletus*, *& Phidias*? At proſunt plus fabri tignarii,quorum artificio firma tecta in domicilliis habemus. Quamvis igitur *M. Cicero* ſic in dicendo unus emineat inter omnes, ut hujus ætatis nemo ſit cum *illo* conferendus; fieri tamen poteſt, ut alii hac in re utilitatis aliquid ſcribendo afferant. Quod quidem eo probabilius eſt, quòd illius ita admirabilis eſt eloquentia, ut ne imitabilis quidem *nobis* eſſe videatur. Non ſolùm enim tantâ fuit ſuavitate,ut ejus voce *Muſas* quaſi loquutas putemus; tantâque dictionis majeſtate,ut *Jovem ipſum*,ſi Latinè locutus eſſet,ita locuturum fuiſſe credamus; ſed omnia maximarum artium ornamenta ita plenè cumulatéque poſſidebat, ut nemo noſtrúm ſit, qui non præſtare, ſed polliceri, non ſperare, ſed optare, non dico ea omnia, ſed minimam eorum particulam, non dico poſſit, ſed audeat. Veruntamen *ego* dubitare non poſſum, quin *vobis* vehementer auctor ſim, ut totâ mente illum atque omni animo intueamini, & in omnibus

bus ejus libris pervolutandis plurimum operæ temporíſque conſumatis.

Est Hoc ab hominibus doctrinâ & ſapientiâ præſtantibus mandatum literis, & communi omnium ferè conſenſu approbatum, permagni intereſſe, qualis *prima* ſit *puerorum inſtitutio* ac *diſciplina*. Quod enim *teneris animis* primum traditur, eóſque jam vacuos occupat, id & percipiunt facillimè & retinent diutiſſimè. Ac *illâ* quidem *ætate* nihil eſſe mollius, nihil quod faciliùs ſequatur quocunque ducas, nihil quod magìs ad arbitrium noſtrum formetur & ſingatur, innuit illud *Horatii*. *Argillâ quidvis imitaberis Udâ*. Qua etiam in re *Horatii* adſtipulator eſt *Naſo*: *Hæc ætas*, (inquit) *mollis & apta regi*. Quem veró quiſque educationis ac diſciplinæ ſuccum ſtatim à *puerili ætate* combiberit, eundem *ſenex* ſine dubio redolebit. Præclarè idem *Horatius*, *Quo ſemel* (inquit) *eſt imbuta recens, ſervabit odorem Teſta diu*. Hinc legibus apud *Athenienſes Solonis*, apud *Lacedæmonios Lycurgi*, ſeveriſſimè cautum erat, ut pueri penè *infantes* ad omnem *virtutis* rationem diligentiſſimè erudirentur, & cum *lacte nutricis*, ſi fieri poſſet, veræ honeſtatis diſciplinam haurirent. Sapienter ſanè. Quid enim? An non, ſi agrum tuum incultum relinquas, in eo neceſſe eſt, licèt naturâ ſit perbonus, *infelix lolium & ſteriles dominentur avenæ*? ut Poetæ verbis utar. In *tenero animo*, quem pro derelicto habes, quem ſegnitie corrumpi & deliciis effœminari

effœminari ſinis, denſam & immanem vitiorum ac turpitudinum ſylvam reperies. Ubi virtutis ſementē non feceris, ibi meſſem expetendam poſtulabis? quē ab ineunte *pueritiâ* præclaris artibus non inſtitueris, eum unquam à morum feritate alienum, omníq; humanitate excultum conſpicere poteris? Nihil igitùr potius, nihil antiquius *teneræ ætatis Rectoribus* eſſe debet, quàm ut *pueri à primis annis*, quantum illa *ætas* ferre poteſt, & ea quæ ſunt præclara, ſtudiosè diſcant, & ab omni turpitudinis contagione ſarti-tecti diligenter conſerventur.

Demiror herclè, quid ſit, quòd in maximis animis ſpendidiſſimíſq; ingeniis tanta inſit cupiditas principatûs, ut propter eum nonnulli ſe & ſalutem ſuam in diſcrimen afferre non dubitent; séque non ſolùm vi ſuperiores, quàm juſtitiâ pares, ſed etiam nullos, quàm non *primos* eſſe malint. Ac *Cæſarem* quidem dicere ſolitum accepimus; *malle ſe in oppidulo neſcio quo ſe eſſe primum, quam Romæ, id eſt, in domicilio imperii, ſecundum. Cn:* verò *Pompeius* eo animo fuiſſe traditur, ut *parem* nullo modo quenquam ferre potuerit. Adeò jucundum & præclarum videbatur nemini cedere, longè omnibus præſtare, & αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. Verùm hi ampliſſimi viri, cùm & ingenio plurimùm valerent, & maximarum rerum atque artium ſcientiâ eſſent ornati, prudentiâq; ſummâ præditi, cur non viderunt ſi, obtineri *prima* non poſſent, honeſtū eſſe in *ſecundis tertiiſq;* conſiſtere? Quæ cupiditatis immanitas

quàm dira vis eorum animos invaſerat? *Miſerum eſt*, inquis, *non adipiſci, quod velis*. Falſum id quidem. At ſine dubio *miſerum eſt adipiſci velle, quod non oporteat*. Arbitrari verò nihil bonum eſſe niſi quod optimum, nihil expetendum niſi quod ſummum, nihil probandum niſi quod ſit admirabile, planè furioſum eſt. An quia in philoſophia, *Ariſtoteles* divino ingenio omnes & admirabili quadam ſcientiâ anteibat; idcirco *Xenophontem, Chryſippum* & *Zenonem* non fuiſſe laudem ſatis amplam conſequutos exiſtimas? An quia in facultate dicendi nemo eſt cum *Demoſthene* comparandus, idcirco *Aeſchinem* contempſeris? In Poëtis *Virgilio* locus, ſi *Homero* cedat, non erit? In Jure Civili ſi *Ser. Sulpicius* primas teneat, laudandi non ſunt *Trebatius & Maſſurius*? Si omnes *Medicos* tum ingenio, tum doctrinâ, tum auctoritate ita vincat *Hippocrates*, ut ei palma ſit deferenda; an ideò aliis, qui ad ipſius præſtantiam proximè accedunt, honos parùm amplus habebitur? Ad opifices venio. Fingendi arte inter omnes excelluit *Lyſippus*; ſed ita tamen, ut etiam *Myro* & *Polycletus* laudem ſint non minimam conſequuti. In arte rationéque picturæ facilè omnium princeps eſt *Apelles*; num propterea *Zeuxes* & *Protogenes* artifices non ſunt egregii exiſtimandi? An qui reliquis antecellit, ſic aliorum luminibus officit, ut illi clari & nobiles eſſe nequeant? Sed in re perſpicuâ ne multus & inſolens ſim, ſic ſtatuo: *Ea quæ optimis ſunt proxima, eſſe præclara*; & quamvis *ſumma* admiremur, *inferiora*

tamen

tamen probanda; & fieri poſſe, ut cum illo *præclarè* agatur, qui *altiſſimum* præſtantiæ gradum non ſit aſſequutus.

I T A N E verò? An tu officium nunquam ſequêre, niſi terrore, pœnâ, verberibus, fueris coactus? Nihilne apud te ratio, nihil conſilium, nihil cohortatio valebit? An, ſi is, cujus auctoritas apud te graviſſima eſſe debeat, cui certè poteſtas in te ſumma eſt mandata, leniter te & manſuetè tractârit; ferocior es evaſurus, atque arrogantior? Ille ſanè ita *tibi* indulſit nuper, ut non provocatus à quoquam, ſed ſua ſponte, ſtatim poſt res prolatas, quod conſuetudo aſtrinxerat, relaxaret, totius diei *tibi* immunitatem daret, legibus pædagogicis te ſolveret, liberéque etiam nihil agere permitteret. Tu verò, poſtero etiam die, ſtudiorum intermiſſionem poſcis, flagitas, arripis? quo vultu? quâ audaciâ? Quid igitur faciat, cùm *talem te* eſſe cupiat, *qualem pater filium*? An te indulgentiâ depravari patietur? Certè non patietur, non feret, non ſinet.

M. Licinius Theodoro Polio
S. D.

S C I S C I T A N T U R ex *me* multi, qui præclarè de Te ſentiunt & loquuntur, quid *tibi* velis, qui Juriſprudentiæ nuncium remiſeris, & ad artes leviores profitendas deſcenderis. Sciunt illi quidem Te jamdudum jus Civile non modò ſtudioſè didiciſſe, ſed etiam accuratè docuiſſe: ſci-

unt Te non ſolum conſultoribus tuis rectè de jure reſpondiſſe, & in exercitatione forenſi verſatum eſſe; ſed etiam jus dixiſſe & judicia exercuiſſe. *Ego* ut poſſum, reſpondere ſoleo. Nam *aliis* hac in re ſatisfacere quî poſſum, cùm *mihi* ipſe non ſatisfaciam? Quæ enim poteſt eſſe cauſa probabilis & ſatis idonea, cur tu ea ſtudia & inſtituta deſeras, in quibus dignitas eſt & amplitudo, ea verò, quæ levia ſunt & nugatoria, amplectaris? An quæ tibi olim πάρεργα fuerunt, ea nunc futura ſunt ἔργα? Te enim politioribus in literis totum verſari & manſuetoribus muſis penitùs deditum eſſe, audio. An juris ſcientia eâ eſt *gravitate*, ut *ſuſtineri*; eâ *aſperitate*, ut *ferri* à Te nequeat? Quid? ſtudioſiùs tu *Muſas, eloquentiæ matres*, colendas eſſe, quàm *Jovem, conſilii parentem*, arbitrare? Exiſtimabam equidem prudentium conſilia pluris à *Te*, quàm diſertorum orationes fieri. Verùm, ut-ut eſt, pergratum mihi feceris, ſi, quâ ratione adductus ſis, ut genus vitæ & inſtitutum commutares, me certiorem feceris.

Theodo: Polius M: Licinio,
S. D.

VIDE qnemadmodum interpreter voluntatem *tuam*, & quæ ad *me* ſcribis omnia. Primùm, *mihi* perſuadeo, tantum eſſe *tuum* in *me* amorem, ut non poſſit *quiſquam* plus à *ſeipſo*, quàm *ego* à *te*, amari Deindè, ex amore judicium illud *tuum* fluere & promanare, ſtatuo, quòd de *me* tantum & tam præclarum facis; ut

ampliori

ampliori fortunæ & dignitatis gradu *me* dignum exiſtimes. Hunc enim errorem, has judicii tenebras, incredibili *tuæ* erga *me* benevolentiæ aſcribo——ἦ γὰρ ἔρωτι——τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται. Ut rectè *Theocritus* ait. Nec verò quòd *me* de genere curſúque vivendi mutato quodammodo molli brachio objurgas, moleſtè fero, aut tibi ſubiraſcor; neque *me* pungit, quòd à toga ad pallium, ab equis ad aſinos, à tribunali ad remum, *me* deſcendiſſe ſignificas. Conſilii autem *mei* rationem facilè *mihi* videor, aures nactus *tuas*, unius ambulationis ſermone, poſſe reddere. Per literas verò, hâc ſuper re, vel pleniùs agere vel planiùs minimè velim. Illud tamen Poëtæ, non video, cur non uſurpem. —*Turpe, reos emptâ miſeros defendere linguâ.* At juriſdictioni præeſſe, & munus judicandi obire poteram. Quorſum? an (quomodo eidem auctori placet) *Ut faceret magnas turpe tribunal opes?* Sed, quidnam eſſe cauſæ putem, cur hæc ſtudia humanitatis ac literarum tantoperè deſpiciantur? Levia ſunt, inquiunt nonnulli, plena verborum, inania prudentiæ. Acutè. An verò cuiquam leve videri debet, omnes vias ſcientiæ indagare; ad pulcherrimas artes aditum patefacere; in *Oratorum*, *Poëtarum*, *Hiſtoricorum* ſtudioita verſari, ut eorum artificium admirabile tum perſpicias, tùm aperias, útq; ex his, non ſolùm benè dicendi *rationem* demonſtres, ſed etiam rectè ſentiendi *prudentiam* doceas? Si enim harumartium vel ſplendorem & dignitatem ſpectemus; vel nobilitatem & elegantiam

ponderemus

ponderemus; vel magnitudinem & varietatem perpendamus; eas certè omnis ingenuæ educationis, omnis liberalis diſciplinæ, omnis humanitatis, unde etiam nomen invenerunt, fontem eſſe uberrimum exiſtimabimus. *Mea* profectò ſententia eſt, nihil eſſe humanioribus literis, vel ad utilitatem opportunius; vel ad animi oblectationem jucundius; vel ad dignitatem amplius; vel ad uſum commodius; vel ad fructum uberius. Sed longiùs progreſſus ſum quàm ſtatueram. Itaque orationis vela oportet contraham, aut rudentes potiùs obrumpam. Benè vale, & me abſentem dilige atque defende.

SI VERUM ſit illud quod nuper eſt à *nobis* non accuratè diſputatum, ſed leviter perſtrictum; nempè pueros ingenio eſſe adeò, molli, cereo ac flexibili, ut ad quamlibet ferè artem perdiſcendã; ad mores quoſlibet imbibendos idonei ſint & expediti: quid majore curâ, ſtudio, & diligentiâ elaborandum eſt, quàm ut à *primo* ætatis *initio, Deo* in diſciplinam tradantur, & cœleſtibus oraculis divinæque ſapientiæ vocibus auſcultent; quibus ad religionem & pietatem informentur, & ſanctimoniâ omníque honeſtatis præſtantiâ imbuantur. An quia in hac ætatulâ, & acuminis parùm, & ſtudii non multum, & cognitionis propè nihil ineſt; idcircò *pueri* nihil ſacrarum literarum audire, percipere, addiſcere conabuntur? An in divinarum rerum ignoratione commorabuntur? & in tantis tenebris habitabunt? Quanto rectiùs

fecerint

fecerint, ſi divini numinis opem aſſiduò implorârint, ut ad cognitonem tùm Dei, tùm ſui, perveniant, totâque mente in ardentiſſimum religionis & ſanctitatis ſtudium incumbant.

C. Flavius L. Candido.

NON enim dicam οἰμώζειν: abeſt is ſtomachus à natura mea, abeſt à *meis* moribus plurimùm. Atroci tamen injuria *me* eſſe abs te affectum ſentio, ſi injuriam inferant maledicta & contumeliæ. Verùm libenter audierim, cur tu *me* nigrum appelles. Si morum improbitatem ſpectes, (ſic enim *ſymbolum* illud *Pythagoricum*, quo monemur, ut nigros fugiamus, interpretatur *Plutarchus*) facilè hanc calumniam innocentia mea refutabit. Sin, quòd præpotens rerum omnium effector, *Deus*, præſtantem formæ venuſtatem egregiâ coloris bonitate ornatam *mihi* non tribuerit, ea culpa *mea* non eſt: nec *tu* obliviſci debes, ab eodem *Deo* fœdiſſimam alicujus beſtiæ formam tibi dari potuiſſe. Sed, heus tu,

O formoſe puer nimium ne crede colori.

Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει·
Καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν ἔαρι, καὶ ταχὺ γηρᾷ.

Sed illud quæro, impudentem cur *me* eſſe dixeris? Nam ſi ita ſum, perii. Plurimis enim prætereà vitiis inquinatum eſſe neceſſe eſt eum, cui verè iſtud objici poſſit. Sin *ego* is non ſum, qui πολλὰ χαίρειν pudori dixerim, quidnam ſit quod maledici convitiatoris proprium ſtatuas, etiamatq; etiam con-

ſidera. *Homerus* ait,

Ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.

Et *Heſiodus* vehementiùs,

Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Si quis tamen maledicendo voluptatem aliquam ceperit, eam malè à *me* audiendo certè non amittet. Sed, quamvis *ego* morderi *me* ac rodi patiar, *tu* alium tamen neque impudentem poſthac dixeris, ne graviùs refutere, neque nigrum, ne derideare.

E QUIBUS ſit incorrupta latini ſermonis integritas haurienda, cùm à *Cicerone* & *Cæſare* diſceſſerimus, aut potiùs, an ea in aliis ulla ſit, nec nemo quæſivit, & docti quidem *N. L.* pronuntiârunt. In *Plauto* enim, & *Terentio*, & *Saluſtio*, qui *nobis* olim de meliore notâ ſunt commendati, licèt multa ſint probanda, multa ſunt tamen dura & aſpera, & quæ benè ætatem non ferant. Si quis verò, mel ac delicias noſtras, *Ciceronem*, eum eſſe inficietur, quem ſine ulla exceptione imitari cujúſque verba omnia uſurpare poſſimus; huic *ego* fortaſſè ita non repugnârim, ut *nullum* eſſe in illo *nævum* contendam. Verùm, ut *illius pauciſſima*, ſic *aliorum plurima* ſunt, quæ, ſi poſſim, imitari nolim. *Cæſari* ſanè, ſi multò plura ſcripſiſſet, non ſolùm homines, ſed verba etiam civitate *Romanâ* donare, & in omnes *Grammaticos Dictaturam* exercere, ſine provocatione per me liceret. Alii ergò, in verborum *comitiis*, tanquam *ſexagenarii*, *de ponte dejiciendi*? Quid ſi apud

prætorem

prætorem interdicto contendant, aut apud *Centũviros* agant, aut apud *Amphictionas*, vel *Areopagitas*, litem conteſtentur? Certè, *judicibus*, ne litem ſuam faciant, diu deliberandum & concoquendum eſt, quam ſententiam ferant, quod judicium pronuncient.

Si Quis eſt *veſtrûm*, cui *ego* auctor eſſe videar, ut in hiſce humanitatis & literarum ſtudiis, extra *Ciceronem* & *Cæſarem*, nullius ſcriptoris lectionem *vobis* uſui fore exiſtimet: is verba mea *perperàm* interpretatur, & (ut *Theodorum* quendam dixiſſe commemorat *Plutarchus*) *quod traditur dextrâ*, *ſiniſtrâ accipit.* Non enim *me* fugit, non ſolùm ad conſequendam *Græcæ linguæ* facultatem & ad poeticen adipiſcendam, ſed etiam ad uberiorem rerum cognitionem percipiendam, alios auctores adhibendos eſſe plurimos. Sunt enim in aliis; plurimæ literæ nec eæ vulgares, ſed interiores quædam & reconditæ. Ac ſanè (quod ad *me* attinet) verborum vel optimorum ſonitum inanem, cui nulla ſubſit ſcientia, contemno; & indiſertam ſapientiam ſtultitiæ loquaci ſemper antepono. De *Cicerone* nihil habeo polliceri, niſi quòd *mihi unus inter omnes* in omni genere dicendi eminere videatur. Si quid aliud in eum dixerim, id nolim ad vivum reſecetis, aut acerbiùs à *me*, tanquam linguâ nuncupatum, exigatis; nolim *mecum* ſummo jure experiamini, & ex *ſyngraphâ* agatis.

In improbum Peccatorem.

Quousque

QUOUSQUE tandem, homo ſceleratiſſime, abutêre ſumma *Dei Opt: Max*: potentia? an dubitas, quin ſcelus & improbitas *tua*, *illius* in *te* tùm odium incendat, tùm iram concitet? an parùm liquet, impietati ac turpitudini ſempiternas, cum divino numine, inimicitias intercedere? An dubium & obſcurum eſt, omnem iniquitatem perpetuū cum æquitate divina bellū gerere. *Tu* verò nefariæ cupiditatis æſtu abductus, in omnia flagitia & impuritates ita ruis, ut *te* fœdiſſimæ turpitudini libenter alligâſſe, & indomitæ libidinis imperio prorsùs addixiſſe videaris. Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, quod non ſit imbutum flagitio inquinatum ſcelere, aliquâ peccati labe commaculatum. Tantum autem abeſt, ut *te* perinſignis vitiorum tuorum deformitas offendat, ut etiam mirificè delectet. Vidimus enim *te* penè in funeribus pietatis & juſtitiæ exultantem ac tripudiantem. Hæc tu capitalia ſcelera neſcis exquiſitiſſimis tormentis eſſe ulciſcenda? neſcis improbitatem & nequitiam ſupplicio eſſe ſempiterno vindicandam? neſcis impios eſſe cruciatibus immenſis ſempiterno tempore torquendos?

In Reſipiſcentem.

VEHEMENTER equidem *tibi* gratulor de hoc dolore; quem tibi quidem inuſſit divinæ legis promulgatio; pium verò reddidit *Evangelii* prædicatio. O benignitatem *Dei*, & φιλανθρωπίαν ſingularem! Nunc tandem, quàm ipſe te noſcis? quàm peccata *tua* agnoſcis? quàm

tibi

tibi diſplices? quàm graviter, & acerbê feres, *optimi* Domini numen eſſe ſceleribus *tuis* violatum! O jucundum mœrorem! ô dulcem fletum! ô mœſtitiam ſalutarem! Video immanem cupiditatem eſſe è dominatu pulſam; *te è* ſervitute peccati manumiſſum; & è vita impura ad ſanctitatis ſtudium, appulſu *divini ſpiritûs*, converſum. An hoc credibile eſt, adeò hominem mutari, ut non cognoſcas eundem eſſe? Sed hoc omne divinæ bonitati & miſericordiæ eſt aſcribendum. Quòd enim ſalutari fide imbuimur; quòd novitatem mentis & voluntatis adipiſcimur; quòd præclaras actiones obimus; quòd æternam beatitudinem poſſeſſuri ſumus; eidem acceptum referre debemus.

Quæ *Vobis* proximè ediſcenda propoſui, cùm ſacris literis ſint conſentanea, ea certè tùm veriora ſunt iis, quæ ex *Apollinis oraculo* edita, aut *Sibyllæ foliis* mandata accepimus; tùm certiora iis, quæ ab *Archimede* ſunt deſcripta, aut *Euclideâ demonſtratione* comprobata. Nec ſanè ſunt humana cum divinis, ſi præſtantiam & excellentiam ſpectemus, ullo modo conferenda. Nam quod aiunt nonnulli, hominum divinorum effata horridula ſibi videri atque incompta; certè, in *Theologo*, exquiſitas venuſtates & elaboratam concinnitatem, & *ego* non poſtulo; & multi non exſpectant; & quidam non probant. Ut enim *Varro* ea *bellaria* maximè *mellita* eſſe judicavit, quæ *mellita* non eſſent: & ut mulieres dicuntur *benè olere*, quæ *nihil olent*: ſic

Theologorum

Theologorum ſcripta videntur ornata, hoc ipſo, quòd ornamenta negligant.

Epitaphium Sardanapali.

Ταῦτ' ἔχω, ὅσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα, καὶ σὺν ἔρωτι
Τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται.

Hoc eſt *Cicerone* interprete.

Hæc habeo, quæ edi, quæq; exſaturata libido
Hauſit: at illa jacent multa, & præclara relicta.

Sic autem mutatum eſt.

Ταῦτ' ἔχω, ὅσσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα, καὶ μετὰ τούτων
Ἐσθλ' ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

Id eſt,

Quæ didici, quæcunq; mihi bona *mente paravi,*
Hæc mea *ſunt, extra hæc, ſi quid* mihi dulce, relictum *eſt.*

Vel paulò aliter, paraphraſticè.

Quæ didici, quæcunq;, ſacris è fontibus, *hauſi,*
Hæc mea *ſunt: extra hæc, quod erat* mihi *cunq;, relictum eſt.*

Hoc alius hunc in modum interpretatus eſt, & aliquantulum immutavit.

Hæc habeo, quæ mens hauſit, non plena libido:
Cætera (multa *quidem, ſed* non præclara) *reliqui.*

Idem.

Quæ *didici, & ſtudiis mens inſatiabilis hauſit.*
Hæc *habeo*; clarumque nihil, *qui* multa, *reliqui.*

Idem.

Hoc habeo, quicquid didici, ſervoq; : ſepulchro
Cætera, (*ſi quæ mihi fuerint* præclara) *reliqui.*

Idem

Idem de eadem re.

An nullæ *portantur* opes Acherontis *ad undas*?
Quæ *vivus didici*, *non* ea *dicis* opes? (to:
Non ſunt, inquis, opes, mecum *tamen* hæc ego por-
Hæc *mihi* multarum ſunt *tamen* inſtar opum.
Non meritò *dicantur* opes, *quaſcunq;* reliqui,
Nec quas dicis opes, Sardanapale, *tuas*.

Alius.

Quæ mea de ſacris *hauſerunt pectora* lymphis,
Eſſe *puto* verè *qualiacunque* mea.

Idem,

Poſt mea fata, meo ſint hæc *inſcripta ſepulchro*:
Hæc me, quæ didici, ſola putâſſe mea.

Idem,

Si, niſi quæ in vaſto *poſita eſt mihi gloria* ventre,
Nulla futura mea eſt; nulla futura mea eſt.

Idem,

Si modò promeruit laudem veſana voluptas,
Egregium nomen Sardanapalus *habet*.
Nulla voluptati laus eſt tribuenda profanæ;
Laudem igitur nullam Sardanapalus *habet*.

Non equidem exiſtimo quenquam eſſe, aut ita improbum, ut velit, aut ita impudentem, ut audeat majora eſſe corporis quàm animi bona confiteri. Parùm enim differunt à beſtiis, qui in corpore omnem beatitudinem collocant: & tamen, ſecundâ populi voluntate, *Olympionicarum* felicitas mirificè laudata eſt, qui velocitate tantum & robore cæteris antecellere videbantur. At *Solon*, ſapientiſſimus vir, omnem hujuſmodi athletarum

admirationem & gloriam legibus ſuis minuendam cenſuit; ne fortè, quem *fœnum* eſſe oporteret, is *Ambroſiâ* alendus videretur. Nec verò ulla eſt corporis forma & ſpecies, quæ non illa præclarâ & eximiâ virtutis pulchritudine ita obſcuratur, ut vix appareat quidem. Qui autem formoſus mavult videri, quàm bonus & eruditus eſſe: non magìs ſapit, quàm ſus occiſa, cui anima data eſt pro ſale, ne puteſceret.

S I Q U O R U M fidei procuratio negotii & muneris publici committitur, in iis egregia ſit integritas & abſtinentia: veriſimile eſt civium vitam, opibus firmam, copiis locupletem, virtute honeſtam fore. Sin autem & ii ſint magiſtratus qui ἐξ ἀφαιρέσεως provinciam curare, ſanguinem mittere, quicquid poſſint, detrahere velint; & eæ ſint judicum ſordes ut πάντα πάντοθεν παρὰ πάντων accipiant; atque ex illis quatuor contractibus nomine carentibus, illum unum, *facio, ut des*, maximè probent: quid boni ſperandum eſt, quid mali non metuendum? *Jugurtha, Numidarum rex, Româ egreſſus, O urbem, inquit, venalem & citò perituram, ſi emptorem invenerit.*

T R A D U N T *philoſophi*, unam eſſe animi partem rationis participem, expertem alteram: & hanc partim cupiditate ali, partim irarum ardore inflammari. Illi quidem, ſi ſit bonarum cogitationum epulis ſaturata, benè eſt: hæc autem, in quâ feritas quædam eſt atque agreſtis im-

manitas

manitas, ſi ſit immoderato obſtupefacta potu atque paſtu, quàm intemperanter jactatur, quàm ſceleratè in illam alteram inſultat? Meritò itaque moderationem & parſimoniam in victu non ſolùm *medici*, ſed etiam *philoſophi* laudant. *Theologi* verò longè ſeveriorem in victu continentiam eſſe adhibendam cenſent, aliàs, ut vitioſæ naturæ laſciviam frangamus; aliàs, ut ad preces prómptiores & paratiores ſimus; aliàs, ut magnâ aliquâ imminente calamitate ſeveritatem & iram *Dei* ſuppliciter deprecemur.

FORTIS & magnanimus non tanti divitias facit, ut, aut in rebus ſecundis inſolens ſit & elatus; aut in adverſis animo frangatur & concidat. Nec in honorem quidem eo animo erit: ut aut honorem adeptus nimiâ lætitiâ geſtiat; aut honore ſpoliatus mœrore contabeſcat. Longè autem difficilius eſt res ſecundas ferre moderatè, quàm adverſas fortiter. Satìs enim conſtat, ut ſapientiſſimi homines literis prodiderunt, pleróſque fortunâ dulci planè ebrios videri; opes & copias ſuperbiæ & libidini ſæpiſſimè facultatem & materiam dare; mentis quaſi luminibus altitudinem fortunæ & gloriæ vehementer officere. Rectè poëta quidam:

Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores,
Et, cùm tot Crœſos viceris, eſſe Numam.

ETSI longè à vulgi opinione eſt alienum, nihil eſſe *utile, quod non honeſtum ſit*: tamen nec à

veritate ullo modo eſt abhorrens, & ab eruditiſſimis viris ſine ulla dubitatione confirmatur. Neque enim ea eſt utilitas appellanda, quæ multò magis *obeſt*, quàm *prodeſt*. Quod autem utilitatis causâ turpiter fit, ſiquis non obeſſe contendat, idem, me auctore, ita naviter ſit impudens, ut *meridie* non *lucere* palàm affirmet. Animi enim ſtatum turpitudo convellit, mortiferúmque menti vulnus infligit. Ac mihi quidem videtur is, qui ut pecuniam augeat, honeſtatis ſplendorem amittit, ſimiliter facere, ut ſi quis aurum atque gemmas effundat, ut lutum coacervet. Num tu igitur aut *Perſarum* gazas, aut *Phrygum* divitias, aut *Arabum* theſauros mereri velis, ut virtuti nuncium remittas? ut fidem, ut ſalutem tuam abjicias? Hoc certè tantum abeſt ab utilitate ac lucro, ut damnum majus & detrimentum excogitari non poſſit.

ETSI *Ulpiano Juriſconſulto* placet, *ſatius eſſe impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem condemnari:* tamen homines politici, ſi in maleficiis duriore ſupplicio conſtringendis à magiſtratibus leviter aberratum eſſet, connivendum ſemper exiſtimârunt; ne latiorem improbitati januam ullo modo patefacere viderentur. Quid enim ei, penes quem ſummum eſt imperium, magìs cavendum & providendum eſt, quàm ne vel magiſtratuum auctoritatem enervare, vel improborum audaciam corroborare videatur? Nec tamen ea

eſt acerbitas probanda, quæ *Draconi* illi, cujus leges, non *atramento*, ſed *ſanguine* ſcriptæ dicuntur, placuit; aut quam *Lycurgus* orator, qui ita ſcripſiſſe fertur, quaſi *mortifero veneno* calamum imbuiſſet, tantoperè approbavit.

Quòd in hiſce humanitatis ac literarum ſtudiis magnam eſſe difficultatem putatis: eſt ſanè quidem, ſed non tam magna, quàm fortaſſè vobis videtur. Verùm, ut-ut eſt, qui voluntatem diſcendi ita ſuſcepit, ut ardore quodam amoris flagret, is perdiſcendi ſpem nunquam abjiciet. Nihil eſt enim quod illius amoris flammam extinguat; aut egregios conatus frangat; aut præclarum impetum reflectat. Amor enim nec laborem fugit; nec periculum metuit; nec mortem reformidat; nec cruciatum exhorret. Hic verè illud Poëtæ canat.—*Non mihi ſæva nocent hybernæ frigora brumæ.* & illud—*Non anni domuere decem.* Nam, qui amore eſt accenſus, licèt *Herculeos* labores ſubeat, tantum abeſt, ut eos *graves* putet, ut planè *ſuaves* exiſtimet: ac certè, ſi illud *Siſyphi* ſaxum volveret, id à ſe volvi minimè ſentiret.

Xenocrates dicitur paſſerem, qui fugiens accipitrem ſe in ſinum ipſius conjecerat, texiſſe, ac demulcens poſteà dimiſiſſe; cùm diceret, ſupplicem & innocentem nullo modo eſſe prodendum. *Oderat*, videlicet *perfidiam* ita vehementer, ut vel *tenuiſſimam* ejus *ſuſpicionem fugiendam cenſeret.* Nam cùm omnibus in vitiis turpitudo

eſt non parva, tùm nulla eſt deformitas; quæ poſſit cum perfidiæ deformitate contendere. Qui enim iis fidem violârunt, qui fidem ipſis habuerunt; quorum dextræ, quas fidei teſtes eſſe oſtentant, perfidiâ ſunt & ſcelere violatæ; qui denique cùm maximè fallunt, id agunt ut viri boni eſſe videantur: nonne humanitatem omnem videntur exuiſſe, & immanitatem belluæ induiſſe? Meritò itaque perfidos homines, quos & oculis fugimus, & auribus reſpuimus, & animo deteſtamur, ne in fæce quidèm & quiſquiliis civitatis noſtræ numeramus; ſed illuc amandandos, vbi *Punica fides* aut *Pelaſga* colitur, judicamus.

Quæ nuper factiosè & perperàm facta eſſe judicâſti, ab iis tam *me* alienum eſſe profiteor, quàm qui eſt alieniſſimus. Neque hoc leviter aut frigidè loquor, ſed confidenter aſſero, & omni aſſeveratione confirmo. Quòd ſi aliter ſe res habeat, prodeant, qui ad te iſta detulerunt, & planum faciant, *me* illius criminis, non dico *principem* vel *auctorem*, ſed *ſocium* aut *conſortem* fuiſſe; imò aliquod *meum*, non dico *factum* ſed *dictum*, eò pertinuiſſe demonſtrent; quòd ſi fecerint, nullam ego veniam peto; ſummo jure quin *mecum* agatur non recuſo. Sin aliud agitur nihil, niſi ut mihi ſummam per calumniam, odium, aut invidia confletur, periculúmque creetur; poſtulo, ut calumniatores illi puniantur, ne illis in maledicta eſſe eloquentibus liceat, mihi eſſe quieto non liceat. Quòd autem quæris, quæ illos cauſa

impulerit

impulerit, ut ſeditionis inter ſe pactiones ſocietatéſque conflarent: *ego* neque cauſa quæ fuerit ſcio; neque ullam eſſe poſſe cur diſcordiarum faces jure accendantur, puto.

LIBENTER & ſæpè faciunt doctiſſimi viri, ut *morbos animi & plures, & pernicioſiores eſſe, quàm corporis*, moneant; cautionéſque & remedia diligenter accuratéque explicent. Quâ *ego* de re antehac pro veſtra voluntate fortaſſè nimium; pro rei gravitate, certè parum; pro *meo* officio penè ſatìs dixiſſe videor. Alios autem ex moribus animi eſſe aliis graviores, reclamantibus *Stöicis*, conſtat. Quamobrem eum eſſe *me* facilè patior, qui magìs improbitatem quàm ignorationem fugiendam eſſe cenſeam. Itaque vos (à quibus vix ullam partem aliò derivare curæ & cogitationis *meæ* ſoleo) probos eſſe malo, quàm literatos, & à *Muſis* averſos, quàm ab honeſto: atque id facio, *Muſis* omnibus *approbantibus*.

ADOLESCENTIBUS non eſſe poteſtatem licentiùs ac diſſolutiùs vivendi faciendam; & à ſapientibus viris eſt traditum, & quotidiana experientia docet, & res ipſa loquitur. Ac ſanè, qui lenitate & indulgentiâ ignaviam eorum aut luxum alunt, & inire gratiam malunt, quàm prodeſſe; tàm ſunt in vitio, quàm medici illi, qui ægrotorum cupiditati, non valetudini conſulunt, iíſque non ſalutaria, ſed grata præbent: imò verò & ſcelus committunt gravius, & dedecus

cus admittunt majus. Non enim membrum aliquod corporis, ſed animum ipſum, quo nihil eſt divinius, detorquent, depravant, corrumpunt.

Nihil mihi antiquius fuit, utprimùm hanc docendi provinciam attigi, quàm ut eorum, quibus præeſſem, commodis utilitatíque diligenter conſulerem: Ac perſevero quidem, & in eodem ſtudio inſtitutóque permaneo. Verùm, in rem veſtram utrum eſt magìs, ut remiſſè & lenitèr agam: an ut graviter & ſeverè? ut lenis ſim & clemens: an ut pertriſtis quidam patronus, & *Cenſor*? Clamant permulti, *indulgentiâ non ſolùm feroces atque arrogantes, ſed etiam ignavos & ſocordes fieri*; ſeveritate & hæc eſſe amputanda, & illorum, quæ non ſunt ab obſequio, radices evellendas. *Tu* pueris, (inquiunt) quam poſtulant licentiam ludúmque conceſſeris? ſi quis deſipiens ac delirans mortiferum venenum pro cibo petat; an non ſceleratus fueris ac nefarius, ſi præbueris? Inſuſurrant autem pauci, non eſſe pueros vehementiùs & ſeveriùs adhibendos, ſed ut & bonas literas & magiſtros ſuos diligant, comiter & manſuetè tractandos, omnia eſſe oportere plena clementiæ, manſuetudinis, humanitatis. *Ego* verò, quæ in utramque partem dicuntur, perpendo, & quantum in *me* ſitum eſt, caveo ne quod clementer fit, id diſſolutè, aut quod ſeverè, id acerbè fieri videatur: Hinc enim odium, illinc contemptus naſcitur. Eam verò moderationem, quâ & ab odio ſeveritatem comitas vindicet, & à

con.emptu

contemptu ſeveritas comitatem, ſi conſequi non potero; certè ut proſim iis, quibus præſum, odium immeritò ſuſcipere non recuſo.

Præclarum ſapientiæ præceptum eſt, debere unumquemque noſtrûm majorem curam habere ejus temporis, quod poſt mortem noſtram conſequuturum eſt, quàm brevis illius & exigui, quo in hâc vitâ ſumus. Itaque graviter & magnificè *Cicero, tempus eſt*, inquit, *nos de illâ perpetuâ jam, non de hâc exiguâ vitâ, cogitare.* Quanto autem magìs hoc nobis, qui *Chriſtianæ* religionis ſanctimoniam profitemur, & in ore & in pectore eſſe debet? Quæ enim *Deus* pollicetur ſe in futurâ vitâ ſuis daturum multò certiora ſunt iis, quæ ratione concludimus, quæ auribus uſurpamus, quæ cernimus oculis, quæ manibus contrectamus.

Quòd jure civili proditum eſt, eos, qui in ſcenam prodierint, ut ſpectaculum ſui præbeant, infamiâ notari, quam habet ſententiam? An id ſine ulla exceptione verũ eſt? An verò illi ſoli hoc jure ignominiæ maculis aſperſi cenſentur, qui non fuerunt à ſpectatoribus probati, qui non ſteterunt, qui ejecti & exploſi ſunt? *Ego* potiùs cenſuerim, jus illud in eos ſolùm valere, qui quæſtûs cauſâ in ſcenam prodierint. Id enim ſenſiſſe videtur *Nerva* ille, qui *decimo octavo ætatis ſuæ anno publicè de jure reſpondiſſe fertur*.

Tradiderunt ex antiquis nonnulli

li *principem* eſſe *imaginem Dei* : quod *Homerus* in eum ſolum, qui verâ juſtitiæ laude excellit, convenire ſtatuit. Sic enim ait: *Jura Dei ſimilis qui dat mortalibus æqua.* Auguſta verò imago & illuſtris, non ab *Apelle* picta, nec à *Lyſippo* ficta, ſed operâ *virtutis* expreſſa: ac illi quidem, qui paulò cordatiores ſunt, egregiam in *principe* tum virtutum omnium tum maximè juſtitiæ præſtantiam, non regale ſceptrum & magnificum amictum, ſuſpiciunt & admirantur. Nam tum *Ariſtoteli* rectè placet, *juſtitiam virtutibus omnibus ſic præſtare*, ut neque *Heſperus* neque *Lucifer* ita ſit admirabilis: tum præſertim, in ſummo reipub: moderatore nihil divinius excogitari poteſt.

E t s i non ſum neſcius, placere iis, quorum ſpectata eſt & cognita ſapientia, eum qui *ſuæ virtutis præconem agit*, plerumque ignominiam ſubire, & dum laudari cupit, ſe irridendum præbere: tamen fieri aliquando poteſt, ut qui vera de ſe prædicat, ei verendum non ſit, ne nimìs videatur aut inſolens aut moleſtus. Quid enim, ſi alicujus ferocitas ſit reprimenda? quid ſi agatur ſumma tua exiſtimatio? quid ſi in diſcrimen capitis adducaris? certè apud *Homerum*, tùm *Neſtor*, ad frangendam juvenum audaciam & retardandos impetus temerarios, ſuâ voce de virtutibus ſuis prædicat; tùm *Achilles*, quamvis verecundè aliàs ita dicat,

Ἐπειδὴ τόνδ᾽ ἄνδρα θεοὶ δαμάσασθαι ἔδωκαν.

Quum huncce virum Dii domare dederint.

Tamen injurioſiùs tractatus gloriatur audaciùs, hoc, ut opinor, modo: Δώδεκα

Δώδεκα δὴ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων. *Duodecim cum navibus urbes depopulatus ſum hominum.* Ac *M. Cicero*, cùm ei objiceretur ut probrum, plures ipſius teſtimonio damnatos quàm patrocinio abſolutos eſſe: quis neſcit, (inquit,) *plus in me fidei eſſe, quàm eloquentiæ? Africanus* autem, cauſam dicere juſſus, *non debet is*, (inquit) *Quirites, de Africano decernere, per quem vobis poteſtas de omnibus decernendi parta eſt.* Ex quibus ſatìs intelligitur, clariſſimos viros & pudenter audere & prudenter ſolere ſeipſos interdum, ſi res ita poſtulet, veris laudibus exornare.

In ſuperbum.

Quæ (*malum!*) hæc eſt veſania? cur ita perditè *te ipſe* amas, ut omnes *te* alii oderint? cur ita præclarè *de te ipſe* ſentis, omnes ut alii *de te* malè exiſtiment? cur tantum *tibi ipſi* arrogas ut alii *tibi* derogent plurimum? cur ita imitaris *militemglorioſum*, ut *te* omnes meritò irrideant? Quis enim ferat eum, cujus & ſermo ſpiret arrogantiam, & vultus intolerantiam oleat, & vox clamitet ſuperbiam? At *tu* is non es: utinam quidem non eſſes. Spero ſanè melius fore, ſi nervos adhibueris tuos. Fac igitur, ut remittas ſpiritus; comprimas animos iſtos; ſedes arrogantiam; des te ad humanitatem; des te ad eam, quam *Apoſtolus* tantoperè ſuadet, ταπεινοφροσύνην.

Quia voluptatem illecebris ad turpes atque improbas actiones invitamur, & dolorum acculeis ab honeſtis avocamur: rectè ſanè tum illas

eſſe

eſſe aſpernandas, tum hos interdum perpetiendos cenſemus; ratione ipſâ incorruptè atque integrè judicante: Ac *ipſi* quidem *Epicurei* & eos accuſant, qui blanditiis præſentium voluptatum deliniti atque corrupti, quos dolores, quas moleſtias accepturi ſint, non prævident; & eos laudant, qui magnoperè cavent, ne voluptate victi faciant id quod ſentiunt non eſſe faciendum; quíque prætermittendâ voluptate voluptatem maximam adipiſcuntur. Quocirca, quemadmodum erga *Helenam* (*ut eſt apud Homerum*) *ſenes illi Trojani* fuerunt animati: ſic & vos oportet in voluptatem animatos eſſe. Judicabant illi quidem eam *deabus immortalibus*, formâ, & oris pulchritudine ſimilem eſſe: attamen (inquiunt) *hæc quamvis talis ſit, claſſe redito* Quamvìs igitur voluptas eâ venuſtate, eâ dulcedine eſſe videatur, ut nihil ſupra: tamen, ſi ſoleat, vel ut prudentes errent, vel ut boni minùs benè ſentiant, perficere; eam profectò amandemus miſſámque faciamus.

SATIS conſtat inter omnes qui *Theologica* primoribus labris guſtârunt, vel extremis (ut dicitur) digitis attigerunt: nullam *Dei opt: max:* legem, ſive ea ſit in mentibus omnium inſculpta; ſive in *Bibliis Sacris* perſcripta; poſſe, vel regiâ poteſtate antiquari, vel populi ſuffragiis abrogari, vel conſuetudine infirmari. Ac *Philoſophis* quidem rectè placet, rectam rationem, quæ imperat honeſta, prohibet contraria, legémque naturæ voce promulgatam, quâ *Deum colere, alterum non*

lædere

lædere, ſuum cuiq; tribuere jubemur; nullo jure humano labefactari, aut enervari poſſe. Quàm igitur ſtultè, aut potiùs quàm impiè ac nefariè faciunt, qui aut per ſenatum, aut per populum, aut per regem, ſolvi hâc lege cupiunt? Rex enim ipſe ſi huic legi non parebit, ſe planè fugiet ac naturam hominis aſpernabitur.

MAGNOPERE mihi videntur errare ii, qui ad animi tranquillitatem recuperandam, multum valere peregrinationem ac loci mutationem arbitrantur. Quæ enim ægritudo radices egit & fixit pedem, nunquam ita ſanatur. Nihil juvat,

——evaſiſſe tot Urbes
Argolicas, medioſq; fugam tenuiſſe per hoſtes:
——hæret lateri lethalis arundo.

Solem tu, ſolúmque mutas? animum potiùs tuum mutes oportet, quem malè affectibus mancipâſti. Diſſidia & turbæ latent in tui pectoris penetrali; bellum eſt inteſtinum; intùs eſt *Equus Trojanus*. Trade imperium rectæ rationi. Cur ei ſceptrum eripuiſti? Cur eam cogis ſervis ſuis turpiter ſervire? unde vi dejecta eſt, eò reſtituatur. Certè, in ejus regno, nemo ſolicitudinum *vinculis*, tanquam *in Caucaſo*, ligatur: nemo ad *lacum* properat, vel ad *laqueum*: ibi ſecuritas; ibi pax habitat; ibi portus eſt; ibi perfugium; ibi aſylum. Sic itaque formandus firmandúſque eſt animus, ut rationis arcem cupiditatum impetus non oppugnent; aut ſaltem non expugnent ac dejiciant.

QUOD

Quod traditur à Poëtis quibuſdam, principum virorum amicitiam ac conſuetudinem eruditis hominibus eſſe fugiendam; vereor, ut verum ſit. Quid enim? An non multo plus humano generi profueris, ſi præceptis diſputationibúſque & exemplo tuo unum aliquem ex iis, qui principem in civitate locum obtinent; quàm ſi obſcuri loci infimæque ſortis hominem meliorem & ſapientiorem effeceris? Ut enim ſtultitiâ principum & vitiis infici ſolet tota reſp: ſic emendari & corrigi prudentiâ & continentiâ. Ac decet certè hominem verè philoſophum, potentum conſuetudinem non modò non refugere, ſed etiam libenter ſtudioſéque expetere. Etenim ſi opifex videtur libentiùs alacriúſque citharam fabricaturus, ſi ſciret eum, qui habiturus eam eſſet, canendo muros *Thebis* circumdaturum, aut *Lacedæmoniorum* ſeditionem pacaturum: (quæ ſunt de *Amphione* & *Thalete* prodita) quo animo eſſe debent homines docti & ſapientes, cùm videant fore, ſi in præcipuam nobilitatem doctrinam ſuam infundant, ut reſp: multa tum ſtabilitatis præſidia, tum dignitatis ornamenta conſequatur? veruntamen ſi *Phalaris* aut *Sardanapalus* aliquis remp: teneat, cujus ſalus ſit deſperanda, valeat aula. Tyranni enim aſſentatorem eſſe, turpe eſt Philoſopho: & nequitiæ eſſe famulam, nefas ſapientiæ.

Epicurus loquitur.

Vide quàm in iis, quæ ad beatè vivendum

pertinent,

pertinent, perniciosè erretur. Honeſtum introducunt docti quidam, homines certè minimè mali: quod ſummis laudibus cohoneſtare non deſiſtunt: in eo perſequendo omnes labores cenſent eſſe ſuſcipiendos; omnes moleſtias devorandas; omnes difficultates abſorbendas; omnem etiam cruciatum, ſi opus ſit, perferendum. Dum autem ſuis argutiis vitam efficiunt nobis acerbam & miſeram, poſt mortem *meliora* & *molliora* ſperare jubent. At verò quid eſt hæc ſpes? ſomnium vigilantis. Quid virtus? inane nomen, ut *Hippocentaurus & Chimæra*: aut ſi aliquid ſit, profectò ancilla eſt carnificis fortunæ, & mortis adminiſtra. Hæc *Ariſtidem & Hermodorum* in exilium ejecit; hæc *Socrati* cicutam propinavit; hæc *Agin* ſtrangulavit. *Neq; ſolùm bonis malè evenire ſolet, ſed etiam improbis optimè*: Multi enim Tyranni in ampliſſima fortuna, multi prædones in omnium rerum abundantia diutiſſimè vivunt, qui contra Deos teſtimonia dicunt. Rectè enim Poëta quidam,

Θεῶν ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. & alius.

Non diis turpe, diu lætos florere nocentes.

Chriſtianus reſpondet.

Duo videris objicere; *bonis malè eſſe*, *malis pulchrè*. De bonis, quæro abs *te*, quinam illi ſint: Non enim ſine noxa totidem ſunt numero, quot *Thebarum portæ*, *vel divitis oſtia Nili*. Sed tamen fateor; ſi improborum ſcelera reſpicias, bo-

nos

nos comparatè eſſe multos, quibus meliùs eſſe, quàm improbis, æquum ſit. Ac certè *nos* piorum hominum fortunam, quam tu afflictam putas, omnibus impiorum triumphis victoriiſque anteponimus. *Deus* enim ſæpè, quos felicitate ſummâ beare ſtatuit, eos vel calamitatibus exercet, vel caſtigat. Hæc enim *palæſtra* eſt, hoc *gymnaſium*, in quo ſuos *athletas* ad robur & virtutem inſtituit, ut vincant. Matres plerumque dulcia præbent, quibus enervant & perdunt liberos: Patres verò triſtia, quibus ſervant & corroborant. *Pater* autem Ille eſt, idéoque ſuos *verè* diligit, & *ſeverè*. Interdum quidem laborem & patientiam exigit: non ad *ſudorem* tantùm, ſed etiam ad *cruorem*. Non enim is imperator eſt, qui in ſuis legionibus molles, languidos, enervatos habet, quos minima adverſantis fortunæ aura dejiciat. Ac ſæpè quidem vehementer ſuos adhibet Deus, ut eos probet. Nam ſi magna vis non ſit tempeſtatis, ubi artem explicabit gubernator? ſi felicia tibi omnia, ubi tu virtutem? præbenda eſt fortitudini ac patientiæ materia: aliter enim quemadmodum vel tibi vel aliis conſtare poteſt, quantos tu in virtutis ſtudio progreſſus habeas? Quid, quòd bonorum exempla nos erudiunt? In bona cauſa *D. Paulus* ſecuri fortiter cervicem ſubjecit: at *ſecuris* illa *ſecuritatem* nobis imprimit pro ſanctitate & juſtitia moriendi. *Bias* bona & patriam amiſit: ſed inclamat etiam hodiè mortalibus, ut *omnia ſua ſecum portent.* Jam de caſtigatione audi: eſt enim hæc vel flagelli inſtar, cùm peccavimus; vel fræni, ne peccemus.

Ecce

Ecce bona nobis & fortunæ eripiuntur, libertas adimitur: quia illis ad luxum, hâc ad licentiam ſumus abuſi. Ac fieri poteſt, ut hæc nobis auferat *Deus*, cùm videt peccaturos. Novit ille naturas omnium, qui omnes condidit: opportunè itaque frænum injicit, materiam vitiorum adimit. Et rectè medici interdum providè mittunt ſanguinem: non quòd æger ſis, ſed ne æger fias. Sed tibi non videtur eſſe in rem tuam, rei famliaris jacturam facere. Ne parentes quidem puero cultrum in manu relinquunt, etiamſi plorans vehementer poſtulet: prævident enim læſionem. Vides igitur viros bonos in rebus aſperis ac moleſtis verſari, & interdum omnibus fortunæ tormentis ſubjici ſolere: aut ut omni virtutis robore confirmentur; aut ut probentur; aut ut aliis ad ingrediendam virtutis viam exemplo ſint; aut denique ut caſtigentur; tùm quia peccârunt, tum ne peccent id poſterum. Quod ad improbos attinet, eos quidem potentiâ florere & divitiis circumfluere videmus; nec certè invidemus. Nec verò ſi non intelligimus, cur illi ſtatim non puniantur, idcirco *Deum* eſſe injuſtum criminamur: ne ad *imprudentiam impudentiam* adjungamus. *Thyeſtes* & *Atreus* in primo alteróque actu ſublimes per ſcenam & elati incedant, regnent, minentur, imperent: an dubium eſt, quin fœdè in extremo actu ſint ruituri? *Priſci Deos* fingebant *laneos habere pedes*, ſed *ferreas manus*: & certè conſtat, eos qui ſummâ dei lenitate ac tolerantiâ, ut reſipiſcant, adduci non poſſunt, immenſa ſupplicia non effugere; nec *ſcelus* quen

quam in *pectore geſtare*,qui non idem *Nemeſin* in *tergo*. Sunt autem ſceleratorum pœnæ vel *internæ*, vel *poſthumæ*,vel *externæ*. *Internas* appello, quibus animus in corpore afficitur. Quàm enim grave,quàm acerbum, quàm miſerum eſt,

Nocte dieq́, ſuum geſtare in pectore teſtem,
Occultum quatiente animo tortore flagellum!

Nec improborum quiſquam unquam fuit, quem non carnifex ille animus graviſſimè vulneravit: ſi aperta eſſent eorum pectora, poſſent aſpici laniatus. *Poſthumas* autem pœnas nomino, quas ſacræ literæ tradunt *æternas* eſſe apud inferos. *Externa* verò ſunt, exilium, morbi, dolor, mors, & hujuſmodi, quas quidem ſceleratis, licet diu fortunati videantur, ſæpiſſimè erogari videmus. Leg s *Dionyſii* rapinas, ſtupra, cædes? perge,non leges etiam ejuſmodi calamitates? An non *ludum Corinthi* aperuit, *Ipſe* fortunæ verus *ludus*? Unum nôris; omnes noveris. Rem in pauca conferam. Non punitur nunc ille impius: mane, punietur. Non in corpore: ſed fortaſſè in animo. Non vivus: ſed certè mortuus. Quare ne dixeris poſthac, à *Deo* vel bonos injurioſiùs tractari,vel malis impunitatem proponi.

Ita ne verò? nihilne turpe, nihil indecorum, nihil flagitioſum putas, quod occultari poſſe confidis? Quod ſine teſtibus vel callidè & veteratoriè machinaris; vel turpiter ac nefariè moliris; vel ſceleratè ac impiè facis; id tu nullius mo-

menti eſſe, nullam ad miſerè vivendum habere vim exiſtimas? At quæſtiones & tormenta metuis, judicem times: nempe ſi quid ſceleris in te palam & apertè admiſeris, ſi teſtibus convinci poſſis. Judex enim animadverſurum ſe non minatur, niſi crimen teſtibus patefactum ſit. Ergò tu *amore virtutis* nunquam adduci ſoles, ut rectè facias, ſed pœnæ duntaxat *metu* à flagitio deterreris. Nihilne deformitatis in ipſa turpitudine vides, quod animum tuum ſponte ſuâ & per ſe offendat? Nihilne mali in improbitate ipſa ineſſe animadvertis, quod vi ſuâ & ex ſe magnoperè fugiendum ſit? Quod ſi animum ita cæcum geras; non tamen ita hebetem & obtuſum poſſides, ut quos cruciatus ſcelera ſine teſtibus ſuſcepta adferant, eos non ſentias. Eſt enim in *animi* uniuſcujuſque *tribunal*; eſt *judex*; ſunt *teſtes*: *conſcientia mille teſtes*, ut vulgò dicitur: in hoc judicio nemo unquam nocens, quamvìs occultus & tectus, abſolvi poteſt. Heic *Rhadamanthus* nec precibus moveri poteſt, nec gratiâ flecti, nec pecuniâ corrumpi: nihil de pœna ac tormentis recuſandum eſt, *Occultum*, ut ait *Ille*, *quatiente animo tortore flagellum*.

M. Licinius Theodoro Polio S. D.

SCRIPTA mea, quæ nonnulli flagitant, divulgari adhuc nolim, ne parum cordis habere viderer, aut frontis. Nunc ea ad te unà cum his literis mitto, ut judicium tuum ſubeant: malo

enim tuo ſtare, quàm meo. Niſi igitur totum opuſculum *flammis* potiùs *exurendum*, quàm prælo *excudendum* cenſueris; peto abs te vehementer, poſtulóque, ut non modo ſeverum *Ariſtarchum* te præbeas, ſed etiam, ut & hiantia explendo, & redundantia attenuando, & deficientia adjiciendo, & vel totum damnando, ſi ita videtur, vel partem abſolvendo, ſi ita meretur; tùm fidelis *amici*, tùm incorrupti *judicis*; tùm boni *emendatoris* officium ſuſcipias & tuearis.

Quemadmodum olim ſapientiſſimi viri noluerunt quenquam committere, ut morte mulctandus eſſet: ita ſi commiſiſſet, conſervandũ non putârunt. Hinc qui cum telo fuerit, hominis occidendi cauſâ, *L. Cornelia de ſicariis* tenetur. Hinc *L. Pompeiâ* inſui vult *patricidas* in culeum vivos, cum *cane* & *gallo gallinaceo*, & *vipera* & *ſimia*, atque ita in mare dejici: ut iis & cœlum ſuperſtitibus, & terra mortuis auferatur. Hinc *lex Julia* in eos qui reipub: vel principi periculum occultè moliti fuerint, inſigne ſupplicium conſtituit; ita ut aliqua etiam pœna ad eorum liberos perveniat.

Recte Orator, *Tacitæ*, inquit, *magis, & occultæ inimicitiæ timendæ ſunt, quàm indictæ & apertæ.* Nam eum, qui palàm eſt adverſarius, facilè vitando cavere poſſis: qui verò integumentis ſimulationis obvolutus, inimicitias in ſplendido amicitiæ nomine latentes gerit, interdum opprimit

mit antequàm proſpicere atque explorare potueris. Non itaque ſine causâ dixit *Achilles Homericus.*

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν
Ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζῃ.
Eſt odio nobis, ut nigri janua Ditis,
Cujus habent tacitum mollia verba dolum.

Nec malè, aut falsè, *Ille* in Epigrammate,

Οὐχ οὕτω βλάπτει μισεῖν ὁ λέγων ἀναφανδὸν,
Ὥσπερ ὁ τὴν καθαρὰν ψευδόμενος φιλίαν.
Non is tam lædit, liquidò qui dixerit, odi,
Quàm qui ſinceram ſingit amicitiam.

PLUTARCHO videtur idem eſſe, τὸ ἕπεσθαι θεῷ & τὸ πείθεσθαι λόγῳ id eſt, *Deum* ſequi & *Rationi* parere. Ego verò ei refragari noluerim, dummodo ea intelligatur Ratio, quæ ut *Heliotropium* ſemper ad *ſolem*: ſic ipſa ſemper ad *Deum* convertitur. Nam ſine controverſia, nec bona mens, nec ratio, ſine Deo ulla eſt. Verùm quoquo modo illud *Plutarchi* ſit exaudiendum, ea eſt humanæ naturæ pravitas, ut infima pars animi cum ſupremâ de imperio nefariè contendat; & quæ jure ſervire debeat, injuriâ regnare velit. Rem indignam! *Terra* ſe attollere ſupra *ignem* conatur, & *cœnum* ſupra *cœlum*. Atque hæc quidem animi pars, cujus dignitas meritò eſt minima, vim habet maximam. Sæpè enim hominem ad omnia ſcelera trahit ac rapit cupiditatis immanitas, pravarúmque affectionum venti omnes, ita —*velut agmine facto,*

Quà data porta, ruunt; ———Et tantum valent, vix ut eis obſiſti poſſit.

Antiqui illi philoſophi uſque ad *Socratem* verſati ſunt potiſſimùm in ea philoſophandi ratione, quâ de naturâ et rebus occultis agitur; numeri motúſq; tractantur; unde omnia oriantur, quove recidant, indagatur; ſiderum magnitudines, intervalla, curſus, & cuncta penè cœleſtia inquiruntur: *Socrates* autem, cùm hujuſmodi rerum cognitionem nihil ad benè & ex virtute vivendum conducere cenſeret, philoſophiam devocavit è cœlo, & ad vitam communem adduxit; ut de virtutibus & vitiis, omninóque de bonis rebus & malis quæreret. In eos autem, qui poſthabitâ curâ eorum, quæ ad vitam & mores pertinerent, in naturæ inveſtigatione & Mathematicis diſciplinis, omne ſtudium operámque ponerent, uſurpare ſolebat verſum quendam *Homericum:* dicebat enim, priùs videndum eſſe Ὅ,ττ' τι ἐν μεγάροις ἀγαθόν τε κακόν τε τέτυκται. *Cuiq; domi propriæ malè quid pulchréve geratur.* Exſtat etiam *Epigramma*, quod in hanc ſententiam videtur quodammodo convenire.

Εἰπὲ, πόθεν σὺ μετρεῖς κόσμον καὶ πείρατα γαίης,
Ἐξ ὀλίγης γαίης σῶμα φέρων ὀλίγον;
Σαυτὸν ἀρίθμησον πρότερον, καὶ γνῶθι σεαυτόν.
Καὶ πότ' ἀριθμήσεις γαῖαν ἀπειρεσίην.
Εἰ δ' ὀλίγον πηλὸν τοῦ σώματος οὐ καταριθμοῖς,
Πῶς δύνασαι γνῶναι τῶν ἀμέτρων τὰ μέτρα;

Fare

Fare, age, cur cœlum metiris, & ultima terræ,
Cùm tibi de modicâ ſit breve corpus humo?
Te metire priùs, te noſce; hinc ſidera cœli,
Hinc loca telluris dinumeranda tibi.
Corporis at ſi non glebam metire puſilli,
Quî potes innumeræ nôſſe rei numerum.

QUI multum operæ ſtudiique in ſcriptoribus doctiſſimis diſcendis ponunt, duo ſibi habent propoſita, quæ apud Thucydidem *Pericles* nominat Γνῶναι τὰ δέοντα καὶ ἑρμηνεῦσαι αὐτά. Id eſt, *rectè de rebus cognitu neceſſariis ſentire, & ſenſa dicendo politè exprimere.* Qui igitur libri uberrimam rerum cognitionem & ſplendidam atque illuſtrem orationem continent, eos quiſq; *mireturq́, intérque manus & brachia verſet:* multóque magìs animo evolvat, ac diligenter animaverrat, quam inde utilitatem & fructum ad utrumque ſtudiorum finem referre poſſit. Nec verò ſatìs eſt quid facto ſit opus, ſcire, niſi quatenus rei natura patitur, id facias. Itaq; ille apud *Homerum Phœnix* omnibus nervis ſibi contendendum putabat, ut *Achillem* efficeret *oratorem verbórum, actoremq́ rerum.*

QUOTIES mihi in mentem venit illud *Heſiodi.*

Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.

Æſtas non ſemper fuerit, componite nidos: toties videre videor prudentiſſimum virum adoleſcenti in aures inſuſurrantem; *non ſemper vigebit ætas,*

para;

para, quò ſe recipiat ſenectus. Qui verò benè ſuadenti non obtemperârit, eum audire videor fruſtrà exclamantem, *O mihi præteritos referat ſi Jupiter annos!* Meliùs rationibus ſuis conſulunt nonnulli milites, meliùs agricolæ multi, meliùs opifices non pauci, qui eo animo, & conſilio, interea dum integris ſunt viribus, & dum viget ætas, laborem ferunt ac perpetiuntur; ut ſenes otioſam, & tranquillam vitam traducere queant; rebus omnibus ad victum cultúmque neceſſariis collectis & comparatis.

Græcorum eſt vulgare proverbium, quo monemur ut *procul* ſimus a *commodis*, quæ *Jupiter* afferre poteſt, ut ſimul ab ejus *fulmine procul ſimus:* quò cùm ſpectaret *ingenioſiſſimus* poeta, *Non proſit potiùs*, inquit, *ſi quis obeſſe poteſt. Caliſthenem* autem admonuiſſe *Ariſtoteles* fertur, ut cum *Alexandro* magno vel *minimè* vel *molliſſimè* loqueretur. Non paruit ille rectè precipienti; ſed cùm emolumenti ſpe ad regis familiaritatem traheretur, non ſolùm detrimentum accepit, ſed etiam miſerrimè eſt interfectus. At *Scipio* maluiſſe dicitur *Unum ſervare civem, quàm mille hoſtes perdere.* Non is erat *Alexander*: Et verò paucos admodum reperias *Scipionis* ſimiles. Præclarum enim inprimis atque eximium eſt, humanitate ac manſuetudine excellere: & optimum quidquid, rariſſimum eſt. At *Marios*, & *Syllas*, *Quocunq; in populo videas, quocunq; ſub axe.*

Garrulitas ſugienda.

NON dubium eſt,quin rectè & non ſine cauſa ſæpiùs moneantur adoleſcentes, his præſertim moribus,his temporibus, ut cum æqualibus ſermonem adhibeant *candido Mercurii*, non *nigro Momi ſale* condîtum; inter majores autem natu tacere,& audire ſatius eſſe exiſtiment,quàm garrire; honorémque ſenectuti habendum cenſeant. Qui verò ſeveriùs adoleſcentiæ vitia reprehendunt,vulgò moroſi & iniqui exiſtimantur; quaſi obliti, ſe quoque illâ ætate non diſſimilia feciſſe, quaſiq; velint, pueros (ut *Comicus* ait) *illicò naſci ſenes*. Quàm autem iſtud iniquè maledicti aut criminis loco objiciatur, quis non videt? Si enim ego, quod me minùs decuit, feci adoleſcens; utrum præſtat, te moneri a me,ut idem vites, an imitari, quod et in me rectè vituperatum fuit, & in te meritò reprehendetur; imò cujus teipſum fortaſſè brevî & pudebit & pœnitebit?

AD ſuſcipiendam optimorum ſtudiorum rationem seriò & eleganter hortatur *Ovidius* his verſiculis.

Nec levis, ingenuas pectus coluiſſe per artes,
Cura ſit,& linguas edidiciſſe duas.

Graviùs autem & eruditiùs Cicero, cauſam, quâ homines ad diſcendi ſtudium impelluntur, pauciſſimis verbis exprimit. *Mens*, inquit, *diſcendo*

alitur

alitur. Eximia verò vox: digna *philoſopho*; digna *Conſulari: Cicerone* verò & *Philoſopho* & *Conſulari* digniſſima. Non poteſt jam quiſquam mirari, cur ex omnibus orbis terrarum partibus *Athenas* olim homines confluere ſoliti ſint, cùm ibi philoſophia ſedem ac domicilium collocâſſet. Ut enim cætera animantia eò precipuè naturali impetu trahuntur, ubi veſci atq; pabulo impleri maximè poſſint: ita homines (qui animus potiſſimùm ſunt) illuc ſuâ ſponte duci veriſimillimum eſt, ubi divini illius cibi, quo animus ali cenſetur, copia ſit ubetrima.

PRODITUM eſt a veteribus quibuſdam *primæ claſſis auctoribus*, quæ pulchra ſunt, habere eam vim, ut ſtatim conſpecta omnium ſibi voluntatem concilient, amorémque adjungant. At *Ariſtoteles* quidem interrogatus, quî fieret ut pulchra tam facilè ab omnibus amarentur, cæci eam interrogationem eſſe reſpondit. *Et Græci* ſapienter ſuâ linguâ pulchro nomen ex eo indiderunt, quòd ommes ad ſe alliciat. Dixerunt enim καλὸν, παρὰ τὸ καλεῖν, ὅτι πάντας ἐφ᾽ ἑαυτὸ καλεῖ.

Teſtantur idem vulgò olim proverbio, quo dicebant, *quod pulchrum eſſet, id demùm amicum & gratum eſſe.* Ejus autem originem ad *Muſas & Gratias* refert *Theognis*, quas immortali ore ceciniſſe ait.

Ὅ, τι καλὸν, φίλον ἐστὶ, τὸ δ᾽ οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστί.

Quodcunq; pulchrum eſt amabile eſt, quod aut non pulchrum, idem nec amabile eſt.

Hinc

Hinc vide quemadmodum ratiocinetur *Plato Si*,inquit,*honeſti pulchritudo oculis cerneretur, mirabiles amores excitaret ſui*.

Non injuriâ dubitari poteſt,utrum *Demoſtheni*, an *Ciceroni* deferendus ſit oratoriæ facultatis principatus. Nam ut inſunt in utroque permulta, quæ eos vulgarium oratorum numero exemptos in edito & eminenti ſtatuant loco:ſic propriæ quædam exſtant atque elucent in utroque virtutes, quibus Uterque alterius palmam ambiguam facere videatur. Summa in *Demoſthene* dicendi vis & gravitas: ſumma in *Cicerone* elocutionis elegantia & ubertas. *Illi* nihil poteſt detrahi: *Huic* nihil adijci. Suavior *Hic*, & delicatior:nervoſior *Ille* & accuratior. *Hoc* magìs oblectere: *Illum* fortaſsè magìs admirere. in *Hoc* plus naturæ:in *Illo* plus curæ atque induſtriæ perſpicias. Eſt igitur perdifficile, litem ſecundum alterutrum dare, et uter alteri præſtet,pronunciare.

Cùm multis in rebus inter bonos & improbos permultum intereſſe animadvertimus; tum vel maxima eorum diſſimilitudo in rebus adverſis ferendis perſpicitur. Hi enim fremunt, tumultuantur,fortunam, homines, tantùm non *Deum* ipſum criminantur:illi verò ſi paupertate premantur; ſi ex infimo loco & ordine emergere nequeant;ſi in exilium ejiciantur;ſublatis in cœlum manibus, *Deo opt: max:* gratias agunt; & illud *Themiſtocleum*

miſtoclcum uſurpant, *Periiſſemus, niſi Periiſſemus* Prævideras(inquiunt)ô deus,ſi divitias &honores cæteráque proſpera nobis largitus eſſes, iis malè nos & perniciosè uſuros fuiſſe Itaque ne te offendamus,exitiúmque nobis, moliamur, præſentibus emolumentis atq; voluptatibus cæteríſque hujus vitæ bonis carendum nobis eſſe cenſes: & miſericordiâ ductus, hanc nobis pœnam ideò irrogas; ut cœleſtibus vitæ futuræ bonis nunquam interituris perfruamur. Ecce pii & ſancti homines magìs promiſſis divinis, quàm poſſeſſionibus humanis confidunt;magìs exſpectatione cœleſtium divitiarum, quàm terreſtrium fructu delectantur;magìs illa bona futura, quàm hæc præſentia expetunt;magìs denique fidei credunt, quàm ſenſibus; imò ſenſus repudiant, ut deum ſequantur:cùm contrà impii *Deum* contemnant ut ſenſibus ad hæreſcant.

Fuit hæc olim apud homines à *Chriſtiana* religione alienos vulgi opinio , magnanimi eſſe, quibuſdam de cauſis mortem ſibi conſciſcere. Et ſanè de hac fæce hauſerat *Cicero*,quod de *Catone Uticenſi* tradidit; *ei moriendum potiùs , quàm tyranni vultum aſpiciendum fuiſſe.* Nam *Ariſtoteli* placet,illum non fortem,ſed ignavum potiùs eſſe qui,quòd paupertatem & dolorem vel ægritudinem aliquam fugere ſtudeat, mortem ſibi conſciſcit. *Mollis enim animi eſt*,inquit , *res ærumnoſas & laborioſas fugere. Pythagoras* autem vetat injuſſu *imperatoris*,id eſt, *Dei*, de *præſidio* & *ſtati-*

one vitæ decedere. Itaque rectè fecit *Valerianus* imperator, qui à *Parthorum* rege captus, contumelioſam ſervitutem perferre, quàm ſe occidere maluit: & verò ut Poëta quidam ait. *Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.* Is autem æquiore animo miſerias & ærumnas omnes ferre poteſt, qui humanam conditionem propendit, & peccata ſua agnoſcit, & Dei tum caſtigationem intelligit, tum auxilium implorat.

Τὸ ἐσθίειν πολλὰ (καθάπερ φησὶ Θεόπομπος) καὶ κρέας φαγεῖν, τοὺς μὲν λογισμοὺς ἐξαιρεῖ, καὶ τὰς ψυχὰς ποιεῖται βραδυτέρας, σκληρότητος δὲ καὶ πολλῆς σκαιότητος ἐμπίμπλησι.

Multa edere (ut ait *Theopompus*) *& carnibus veſci, rationis & conſilii uſum adimit, animóſque efficit tardiores, & eos immani quâdam duritiâ ac ſtultitiâ complet.* Placet autem *Ariſtoteli*, &, meâ ſententiâ, rectè placet, ex omnibus voluptatibus, quæ turpes ſunt, vitióque vertuntur & damnum afferunt, eas, quæ tactu & guſtatu percipiuntur, maximè eſſe ſerviles & belluinas. Eadem ferè & *Plutarchi*, eadem *Platonis* ſententia. Et tamen in *Academiis* & *Collegiis*, quæ *ſcholæ pietatis & ſapientiæ* debent eſſe, audebunt adoleſcentes luxurioſorum vitam probare, & immanium heluonum mores imitari? Certè ſi epulas exquiſitas & ſumptuoſas ita vehementer ament, ut eas ſummo ſtudio conſectentur; fieri non poteſt, ut aut famæ & exiſtimationi ſuæ benè conſulere, aut virtuti & literis operam dare videantur.

Παχεῖα γαςὴρ λεπ]ὰς ἐ τίκτει φρένας.
Ἡ πολλὴ τὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Craſſus venter ſubtiles non parit animos.
Multa autem Luxuria ad immodicos trahit amores.

SÆPE ego vos admonui ſeriò, ac vehementer cohortatus ſum, ne quid committeretis, quod & inimicis veſtris voluptatem afferret, & amicis acerbum eſſet atque luctuoſum. Ac certè *Demoſthenes* in eadem oratione, quam contra *Æſchinem* de legatione perperam obitâ habuit, *Oracuculum* profert, quod monet, *nihil eſſe committendum, quamobrem gaudeant inimici.* Eodem pertinet illud *Homericum* Ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος. *Gaudeat haut dubiò Priamus.* & illud *Virgilii.*

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.

Nihil eſt enim inutilius eo quod inimici volunt, aut quo lætantur; nihílq; quod apud eos, qui ſapiunt ac prudenter ſentiunt, majorem diſſuadendi vim habeat. Nobis igitur, quos religionis ſanctimoniæ deditos eſſe oportet, ſummo & ſingulari ſtudio nitendum eſt, ne committamus, ut *Satanæ* immaniſſimo humani generis hoſti ullo modo pergratum faciamus; aut electos *Dei Angelos* triſtes reddamus. Id autem conſequemur, ſi auxilio divini numinis implorato, operam demus ut omnem animi conatum ad fidei conſtantiam & amplificationem, ita conferamus, ut nec de-

pravemur

pravemur improbitate, nec turpitudine inquinemur.

Criminantur nonnulli plebi inutilem eſſe ſacrarum literarum lectionem, quaſi numero *Platonis* & *Heracliti* tenebris eſſent obſcuriores. O ſceleratam & impiam leviſſimorum hominum audaciam. An non apertè omnes pernicioſos errores convincit *ſacra ſcriptura?* Non perſpicuè improbitatem omnem redarguit? Non diſertè omnia flagitia ac impuritates condemnat? Non adipiſcendæ felicitatis viam optimè monſtrat? Non fidei doctrinam, diſertis verbis, tradit? Non reſipiſcentiæ rationem planiſſimè docet? Non dilucidè ad omnes virtutes hortatur? Hæc certè in ſacris literis clariora ſunt, quàm Solis eſſe radii, cùm ſudum eſt, ſolent: hæc omnes, ope divinâ imploratâ, facillimè poſſunt intelligere; niſi homines profani & Apoſtatæ. *Julianus* enim *Apoſtata* ſcripta *Prophetica* & *Apoſtolica* fortaſſè legerat; at non intellexerat: de quo ſcribit *Sozomenes*, in hæc verba.

Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης τοῖς τότε διαπρέπουσιν ἐπισκόποις ἐπέστειλεν ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων, οἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψαν: ἀνέγνως, ἀλλ' οὐκ ἔγνως, εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως.

Julianus ille Prævaricator ſive Apoſtata ad Epiſcopos tunc temporis eminentes per literas miſit his verbis. Legi, Intellexi, Rejeci: *hi verò ad hæc reſcripſerunt:* Legiſti, *at non* intellexiſti; *ſi enim intellexiſſes, haut utiq; rejeciſſes.*

Videte

VIDETE, quàm arduum ſit ac perdifficile, multis in rebus præſtantiam aliquam & excellentiam adipiſci. *Dimoſthenis* oratione *Athenis* erumpente, tanquam ariete aut catapultâ, interdum proſternebantur *Philippi Macedonis* conſilia: idem tamen locum in acie non tenuit: Cùm autem inter fugiendum chlamys rubo adhæſiſſet, converſus ζώγρει clamavit. Ac *Drances* quidem, *Martem* habet in *linguâ*; fortitudinem in *pectore* non habet. *M. Cicero* in literis eximius, in re militari non admodum clarus fuit. Plurimi in *toga* plurimùm; in *armis* parùm valent: & vix eſt, ut in omni bonarum literarum genere quiſquam poſſit excellere; aut ad *Encyclopædiam* omnibus ſuis numeris ac partibus abſolutam poſſit pervenire. *Deus* enim *Opt: Max.* cujus ſapientiam *religioſè mirari* debemus non curioſè *rimari*, hujus vitæ curriculum anguſtis terminis ita circumſcripſit, itáq; ſua dona diſtribuit, ut omnes omnia nec perdiſcere nec præſtare ullo modo poſſint.

CÙM ea ſit humanæ naturæ conditio, ut nec in otio præclarè, nec ſine otio commodè vivere poſſimus (*Spectа: humaniſſimi*) ea videtur tum otii tum negotii temperatio adhibenda; ut nec naturæ blandimenta prorſùs reſpuamus, & ſeriis honeſtiſquè rebus ſemper ſtudeamus. Adoleſcentiæ igitur tribuitur *luſus*: Sed eâ lege, ut nec *aleâ*, nec *pictis chartulis* ludatur; datur oblectatio: ſed ita, ut venenata *Circes pocula*, quamvis dulcia, non hauriant; conceditur animi remiſſio: ſed ita, ut pernicioſi *Syrenum cantus*, quantumuis ſuaves

ves, vitentur. Non adimitur *otium*, dummodo non ſit prorſùs *otioſum*. Qui ſe ad res in bello gerendas aptos & idoneos efficere conantur, eas obeunt exercitationes, eos ludos, ea certamina quibus ad bellum & corroborentur corpora, & præparentur animi, quæque præliorum ſimulachra quædam & ſpeciem præbeant. His illi (ſi quid nacti ſint otii) ſe oblectant, de his cogitant & ſomniant; Rectè illi quidem & ſapienter. Nam ex equitando, jaculando, luctâ, curſu, aliiſqúe hujuſmodi certaminibus non minorem utilitatem percipiunt. Hoc idem ſi illis omnibus, qui in hoc *gymnaſium* literarium, ut omne tempus literis conſumant, cooptati ſunt, uſu venirte; nempè ut otium nacti, cum eo quod jucundum eſt utile aliquid conjungerent; præclarè profectò ſe res haberet. Nunc verò, ut id fiat, operam dabimus. Scholaſticas igitur quaſdam exercitationes, non multùm a Philoſophorum decretis diſcrepantes, in medium afferemus: quæ tamen ad *ludos* (ut *Plautino* verbo utar) *ludificabiles* proximè accedunt. Ac certè, ut *quidã* ait, eos *dulciſſimos eſſe piſces, qui piſces non ſunt; & bellaria ea maximè eſſe mellita quæ mellita nõ ſũt:* ita haud ſcio, an ea philoſophia adoleſcentibus maximè tum jucunda tũ utilis ſit, quæ nõ philoſophicè tractatur. Introducimus igitur antiquos *Philoſophos* de *Theſibus* quibuſdam differentes & auditoribus ſuis quaſi perlegentes. Quod, quo fiat cõmodiùs, fingite animis tãtiſper dum tranſigimus, hanc fabulam, aut nos *Athenis*, aut Athenas heic eſſe: heic eſſe *Acade-*

miam; heic *Lycëum*; Philoſophorum animos admirabili quâdam *μετεμψυχώσει* in eos, qui jam in *ſcenam* prodituri ſunt, immigrâſſe; *Platonem*, *Democritum*, *Zenonem*. æquales fuiſſe; (cujuſmodi *ςάσιν ἄϋστατον* *Hermogenes* in ſcholaſticas exercitationes admittit) *illos* denique *latinè* loquutos, vel *nos Græcè* loqui. Quidvis enim animo & cogitatione etiam *Hippocentauros* & *Chimæras* comprehendere poſſumus. Ac primùm quidem *Plato*, aliiqúe philoſophi, nempè *Ariſtoteles*, *Zenô*, *Epicurus*, *Arceſilas* diſſerendi obibunt munus; deinde ſervuli *Zenonis* & *Epicuri* prodibunt, & *Diogenes Cynicus*; tùm bello ab *Aemilia Licentia* vidua (quam volumus *Reginam* potentiſſimam exiſtimari) philoſophis indicto, delibe-ratio inter ipſos de deditione habebitur: Poſtremò ipſa *Æmilia* philoſophos in ſuam ditionem ac poteſtatem rediget. A vobis ſilentium ut fiat, etiam atque etiam petimus. Quod ſi nobis beniguè tribui præſtaríque ſenſerimus, rem profectò tum nobis gratiſſimam, tum veſtrâ humanitate digniſſimam, a vobis fieri exiſtimabimus.

PLATO.

DIXI non ita pridem qualis animus in corpore ſit, & qualis cùm exierit; contráque eos, qui animos, quaſi capite damnatos, morte mulctant, plenè cumulatéque diſſerui. Nunc quot, quæqúe animi ſint partes, quas licet etiam facultates & vires appellare, non valdè accuratè quidem, ſed quatenus ad eam philoſophiam, quæ ad vitam

&

& mores pertinet, ſatiserit, breviter oſtendam. Conſtat igitur animus ex partibus tribus. Una eſt rationis particeps: hoc eſt, in quâ mens, intelligentia, conſilium, ſapientia, ingenium, cogitatio, memoria, ſedem ac domicilium collocârunt. Hâc unâ cùm & cæteris animantibus præſtemus, & proximè ad æterni ac præpotentis *Dei* naturam accedamus (eſt enim *auræ divinæ particula*) meritò ea, tanquam ſumma omnium animi *facultatum moderatrix ac regina*, in capite, in cavernis cerebri, *ſolium* perhonorificum & quaſi *ſellam curulem* habet. Pars autem animi altera eſt, in qua cupiditas eſt ſita; quæquè voluptate alitur, & omninò ad concupiſcendum impellit. In hac, tanquam *aula*, ſe jactant amor & odium, deſiderium ac deteſtatio, gaudium & triſtitia: ac ne fortè ambigatur, quam ſedem in homine hæc animi vis occupârit, ſiquid ego video aut judico, in jecore eam habitare ſtatuo. Illa verò tertia pars eſt, in qua irarum exiſtit ardor; cui ſedem ac domicilium præbet cor (quemadmodum ſapientiſſimo viro *Homero* viſum eſt) qui hac in re noſter eſt adſtipulator. Eum locum ſi penitùs introſpiciatis, ut audaciam & timorem, ſpem & deſperationem omittam, quas vos irarum flammas, quæ furoris incendia, quantos ſcelerum acervos invenietis? Quanta igitur cura et induſtria eſt adhibenda, ut quòd *Dei Opt. Max.* munere in nobis præclarum ac divinum ineſt, & in corpore noſtro, tanquam in vaſe aut aliquo receptaculo, continetur, hoc eſt, quod mentis, rationis,

conſilii eſt, id voluntate noſtrâ & principatum teneat honorificè; & reliquis partibus imperet animoſè? hoc enim mentis dignitati, & rationis excellentiæ eſt conſentaneum. Ac illud *Apollinis* præceptum quo admonemur; ut *noſmet ipſos noſcamus*, non hanc habet vim & ſententiam, ut membra noſtra aut ſtaturam figuramve noſcamus; ſed ut intùs ſe quiſque tentet, & animo ipſo animum videat, mentíſque ſuæ præſtantiam perſpiciat, tantóque *Dei* munere dignum aliquid ſemper & faciat & cogitet. Qua de cauſa nos de animo multa antehac libenter diximus, & plura poſthac diligenter adjiciemus.

PHILOPONUS.

QUUM omnes ad felicitatem pervenire cupiant, plerique autem ignoratione viarum aberrent, pergratum mihi feceris, ſi de felicitate diſſerueris, & quid ſentias, ut ſoles, dixeris.

ARISTOTELES.

FACIAM equidem, ut potero; ac primùm quidem hoc tempore ſummam eorum quæ à me hac de re dici ſolent, breviter propono, & perſtringam leviter: poſthac omnia fuſiùs tractabo; &explicabo enucleatiùs. Eſt igitur *felicitas*, quam eandem beatitudinem dicimus *functio quædam animi rationalis virtuti undiq; abſolutæ congruens in vita perfecta*. Eam verò adipiſci non poſſumus,

nisi

niſi omnia ea,quæ numerantur in bonis, poſſideamus. Ea verò tribus generibus continentur. Alia enim ſunt animi, alia corporis,alia externa. Sed quæ animi ſunt, ea ſunt ita præclara & illuſtria, ut reliqua, ſi ex altera parte ponantur, quemadmodum *luna in radiis ſolis* vix appareat: ſic illa vix in conſpectu relinquantur. In his virtutes omnes pono,quas imprimis homini beato tribuo, ac eidem do bonam valetudinem, vires, formæ dignitatem,quæ corporis ſunt,nec adimo divitias, honores, aliáque fortunæ munera: ex his tribus generibus conflatur & perficitur ea, quam quærimus omnibus ſuis numeris &partibus abſolutam, *beatitudo*. Ut enim ab illis,qui divitias,aut honores, aut voluptates in beatitudinis ſede ponunt, diſſentio plurimum: ita in illorum ſententiam non iverim,quibus placet,beatum eſſe poſſe eum, qui vel *in Phalaridis* tauro ſuccenſis ignibus miſerè torreatur, vel ſummâ indigentiâ ac mendicitate calamitosè affligatur. De animi bonis præclarè diſſerere ſolet *Plato*; de animo ipſo planè divinitùs:non tamen mihi ſemper ſatisfacit. Pace enim ejus dixerim,non ſunt animi partes, ut corporis, quod dividi poteſt & ſecari, loco & ſubjecto ſeparatæ, ſed ratione & intelligentiâ diſtinctæ. Dico quod verum eſt palam & apertè,etiam *Platone* adverſante. Eſt *Ille* quidem fortis in diſputando;at fortior tamen *veritas*: Eſt *Ille* quidem *amicus*; at *amicior veritas*. Et hæc hactenus *tu*,quæ contra dici poſſint,velim commentere.

ZENO.

VEHEMENTER ſanè dolendum eſt tanta doctiſſimorum hominum ingenia in tam ineptas & abſurdas ſententias incidiſſe, ut in iis, quæ corporis & fortunæ bona vocant, aliquid eſſe præſidii ad benè beatèque vivendum afferant. Quæ (malum) hæc eſt perverſitas? An quòd *vulgi* hoc judicium eſt, idem erit *intelligentium*? an conſuetudinis æſtu Philoſophos abſorberi decet? an quod *populus* cum illis faciat, *nos* etiam de ſententia deſciſcemus? an non ſapientis gravitati & conſtantiæ potiùs conſentaneum eſt, populi, ut maximam vim, ſic auctoritatem minimam eſſe exiſtimare? At *Platonici* & *Peripatetici* (qui viri & quanti!) imperitæ multitudinis in philoſophia auctoritatem ſequuntur. Ego verò etiamſi ſolus virtutis dignitatē & amplitudinem tueri cogar, nunquam tamen ejus defenſionem muliebriter deponam, nunquam ejus patrocinium perfidè abjiciā, *malo vera ſentire ſolus, quàm cum innumeris errare*. Statuo igitur vitam beatam animi bonis perfectè compleri; neque omninò ulla alia ſunt bona: quicquid enim eſt bonum, id etiam laudabile eſt. Quæ autem vel ad corpus, vel ad fortunam referuntur, non ſunt laudabilia; non ſunt igitur bona. Omne verò bonum laudabile eſſe quis philoſophus eſt, qui non conceſſerit? at vires corporis ſpeciémque & pulchritudinem, aut pecuniam grandem an quiſquam om-

nium

nium mortalium laudaverit ? Quid quòd bonum dicitur a beando: at fortunæ munera tantum abeſt ut beatum efficiant, aut bonum virum, ut penes improbiſſimos, & non ſolùm bipedum ſed quadrupedum etiam impuriſſimos plerunque reperiantur. Quid quòd ea ipſa improbitatem ſæpe numerò & gignunt & alunt ? quàm multi enim opibus freti, flagitia ſuſcipiunt teterrima ? nec deſunt, qui viribus ad ſuam perniciem abuſi ſunt, quibúſque formæ dignitas exitio fuerit. Bonum verò non eſt nominandum, ex quo malum naſcitur. Ego igitur virtutem in ſummi boni ſolio collocandam ſentio: quæ autem in corpore ſunt aut externa, ad beatitudinem aſſequendam ne minimi quidem momenti inſtar habere judico: ac mihi, ut aliter ſentiam, ne *Ariſtoteles* quidem perſuadebit, etiamſi ſuaſerit.

EPICURUS.

AUDITE, *Adoleſcentes* non, fictas commentitiáſq; philoſophorum ſententias, quæ tam variæ ſunt támq; inter ſe diſſidentes, ut non *diſſerentium argumenta*, ſed *ſomnia delirantium* continere videantur; ſed ipſius naturæ vocem, quâ humanum genus ad vitam beatam, id eſt, jucundam liberaliter invitatur. Eſt enim hoc omnibus animantibus inſitum naturâ, ut tum accedant ad res ſalutares, tum à peſtiferis recedant: ut voluptates appetant, dolores aſpernentur. Nec verò rationibus & argumentis ad hoc confirmandum opus eſt; adſunt teſtes ſummâ fide & inte-

 gritate

gritate ſingulari,tactus, guſtus, (ut uno verbo di cam) omnes ſenſus noſtri. Judex eſto natura ipſa,non depravata,non corrupta. Nempe in primo cujuſq; animalis ortu, an non ipſius judicium ſole ipſo clarius & illuſtrius eſt? Non infantes in lacte nutricis voluptatem amplexantur, eâque ut ſummo bono gaudent? Non pueri omnes nondum ullâ ſuperſtitione imbuti dolorem ut ſummum malum fugiunt,&,quantum poſſunt à ſe compellunt? Accedo propius ad vos ipſos. An non hæc quaſi naturalis in animis veſtris ineſt ratio,ut voluptatem expetendam, dolorem aſpernandum cenſeatis? Eſt hoc profectò nobis omnibus non ſolùm *intùs & in cute*, ſed etiam in viſceribus & medullis. Pareamus itaq; naturæ, quæ nos in viam placatæ, jucundæ, tranquillæ, beatæ vitæ deducit. Audeamus liberè & fidenter profiteri,idq; palam prædicare, *nihil eſſe melius, quàm omni vacare dolore & moleſtia,perfruiq; maximis tum animi tum corporis voluptatibus.* O præclaram & ſimplicem & apertam vivendi viam,quam omnes,naturâ duce & magiſtrâ,ingredi debemus. Ab hac qui nos avocare, & in aſperam,neſcio quam,& virgultis obſitam virtutis viam ducere conantur, valeant: ſibíque habeant *Umbram* illam,quod appellant *honeſtum*; quod non tam *re ſolidum* eſt quàm *ſplendidum nomine.* Nihil enim aliud agunt, nihil moliuntur, niſi ut nos in ægritudines,dolores,moleſtias,curas,mœrores,qui animos noſtros exedant conficiántque aſtutè & veteratoriè conjiciant. Quare cavete,

adoleſcentes chariſſimi; inſidias vobis fieri denuncio: cavete, *ſodales jucundiſſimi*; cavete, *Oculi mei*, cavete.

ARCESILAS.

CUM in animis noſtris tanta ſit imbecillitas, ut hominis eſſe putetur labi, errare, decipi, tantáque ſit in rebus ipſis obſcuritas, ut rectè *Democritus* dixerit veritatem in profundo demerſam eſſe: ſapienter mihi facere videntur ii, qui aſſeſrunt, *nihil ſciri, nihil percipi, nihil comprehendi poſſe*. Quid enim à ſapiente magìs alienum eſt, quàm arbitrari ſe ſcire, quæ neſciat; & aſſentiri rei, vel falſæ, vel incognitæ? Ego igitur nullius philoſophi auctoritatem ſequor, ſed rationum momenta: nec, quam aliis fidem derogo, eam mihi adhiberi poſtulo. Nemini addictus, adverſus omnes diſputo: non pugnaciter, ut tanquam adverſarios convincam; ſed diligenter, ut verum inveniam. Ac primùm quæro, quid ſibi velint *Stoïci*, qui quod honeſtum, id bonum & ſummum & ſolum eſſe clamant? An ita delirant, ut hominem præter animum nihil eſſe putent; hominis nullum eſſe corpus judicent? An cùm ex animo & corpore conſtemus, deſerendum corpus, ac tutelâ vacuum relinquendum? An nihil noſtrî intereſt, valeamuſne, an ægri ſimus? Poteritne mens ſuo munere rectè & expeditè fungi, ſi acerbiſſimo doloris cruciatu corpus torqueatur? Nullam tu gratiam haberes, *Zeno*, ei, qui te è carcere & vinculis

vinculis eximeret, tormentis liberaret, in libertatem vindicaret? At animum tu reſpicis, animum curas, quem, cùm virtute ſit munitus, nec vinculis capi, nec doloribus frangi, nec ſervitute premi ullo modo poſſe contendis. Omitto quàm abſurdè facias, cum quaſi tu ſis nihil niſi animus, corpus negligas. Illud quæro, an ipſe animus vacuitatem doloris non deſideret? An conſervationem ſui non appetat? Sed ſentio me longiorem fuiſſe. Ad *Epicurum* venio, quem non ſatis virium habere ſtatuo, ut cùm *Academico* ullo congredi & luctari poſſit. Quod *Stoïcus* contempſit hic arripit. Quaſi homo animi ſit expers, ita corpus tutatur Voluptatẽ tam defendendam, quàm mœnia exiſtimat, eâmq; in ipſo beatitudinis ſolio collocat. O rem auditu fœdam! at quibus utitur argumentis, ut voluptate virum effici beatum oſtendat? Non rationibus agit, non argumentis ſed teſtibus: ſenſus adhibet teſtes (ſeipſo teſte) admodum integros & incorruptos. Itane verò? An eos non corrumpit tot blanditiis ac lenociniis voluptas? An falli non poſſunt ſenſus? An mentiri non ſolent? Sol quaſi pedalis nobis videtur qui tamen omnium conſenſu, multis partibus major eſt, quàm terra. Dies me deficiet, ſi, quibus in rebus nos ſenſus noſtri fallant, coner percenſere. Sed ne multus ſim in re (ut ego arbitror) aperta & perſpicua, quæro, an philoſophum non pudeat aſſerere, quid bonum & quid malum ſit, quaſi de *cœna*, non de *vita* agatur, ſenſu judicari poſſe? Nam ſi ita ſe res habeat; & beſtiarum erit

cùm ſenſu valeant plurimum, de bonis & malis judicium acerrimum: & ſummi boni definitio facilis erit & perexpedita; id *nimirum eſt ſummum bonum, quod eſt ſuaviſſimum:* & ſatius habebitur, palato, quam corde ſapere. Quæ cùm abſurda ſint *Ego* tum *Epicureos*, qui omnia voluptatibus & doloribus ponderanda eóq; referenda, ut ſuaviter & jucundè vivatur, cenſent, perniciosè errare; tum *Stoicos*, qui magnificentiâ verborum & ſplendore nominis capti, honeſtum ſummè & unicè expetendum ſtatuunt, turpiter hallucinari arbitror.

DEMOCRITUS.

QUAM inſignis eſt omnium mortalium ſtultitia? In aliis tanta eſt pecuniæ cupiditas, tanta divitiarum ſitis, ut citiùs *Ætnæ* incendium ſtillâ extinxeris, quàm illam expleveris. Senum verò avaritia non procul abeſſe videtur ab inſaniâ: quid enim eſt magìs furioſum, quàm, quo minus viæ reſtat, eo plus viatici quærere? Alii verò in contraria vitia ita ſe perditè ingurgitant, ut omnia ſua bona diſſipent ac dilapident, nihilq; ſibi relinquant, *ne unde reſtim quidem emant.* At iſti ἄσωτοι qui ſe ipſi perdunt, quos ſervant, obſecro? Qui ſibi nocent, quibus proſunt? Res eſt riſu perpetuo celebranda. Alunt ſcorta, ganeones, paraſitos; locupletant impuros homines, lenones, aleatores, impudicos. Iſti verò perditi nepotes quæ facinora egregia edunt? Edunt maximi precii *Margaritas* aceto aliquo liquefactas, ipſi *libidinibus*

bidinibus lique facti immanibus. Solem nec occidentem vident unquam, nec orientem. *Egone*, fœdos ac miſeros eſſe tam portentoſæ nequitiæ exitus, doleam? Imò herculè rideo hujuſmodi nequiſſimis hominibus, *barathris macelli, quiſquiliis reipub: faci & ſentinæ civitatis*, ut meruerunt, ita evenire. Quid dicam de iis, qui ad honores, conſectandos vehementiſſimis ambitionis ſtimulis agitantur? Quàm illi nihil niſi *faſces* & *purpuram* cogitant? Quàm turpiter populo blandiuntur? Quibus aſſentatiunculis gratiam aucupantur? Quàm ridiculè prenſant? Quid referam *Principes*, qui de imperii ſui terminis longiſſimè proferendis, ita avidè, ardenter, & furiosè dimicant? Illi profectò ipſi mihi videntur *de lana caprina*, & de re nihili contendere. Quid enim terra eſt omnis, ſi cum cœlo, quod ambitu & complexu ſuo continet omnia, conferatur? Sanè inſtar eſt centri in circuli; inſtar puncti; id eſt propè nihili. Quid enim punctum eſt, niſi id, cujus pars nulla eſt, ut *Mathematicis* placet? Sed maximè omnium illi mihi riſum commovent, qui fronte ac vultu ſeveri admodum patrui videntur, vitiáque reprehendunt acerrimè: cùm tamen ſub illa ſpecie ſanctitatis immenſos turpitudinum acervos tegant; nec inſit in iis zelus divinus, quem oſtentant, ſed ſcelus nefarium, quod tam ſtudiosè occultant. Sexcenta ſunt hujuſmodi, de quibus quoties cogito, riſum profectò tenere nullo modo poſſum.

HERACLITUS.

O TEMPORA ô! mores! ô calamitoſam & miſeram rerum humanarum faciem! vix equidem præ lachrymis loqui poſſum: nec tamen ſum neſcius, Philoſophos eſſe quoſdam, qui turpe Philoſopho eſſe judicabunt, lachrymas effundere. *Ego* verò quamvìs Philoſophus ſim, *hominem me eſſe memini; humanumq́ eſſe cenſeo, humanis caſibus ingemiſcere.* Neque ego unquam mecum preclarè agi, quòd mihi uni pulchrè ſit, putabo; dum miſeram aliorum fortunam intueri cogor. Non enim mihi ſoli me natum eſſe judico, nec ut mea ſolùm reſpiciam & curem, communia veró negligam; ſed intimis ſenſibus percipio eandem eſſe felicitatem communem & meam, illâq; communi labefactatâ, meam neceſſarió concidere. Ac ſi mihi ſoli vita beata ab immortali *Deo* tribueretur, eam mihi acerbam putarem: miſeram enim humani generis ſortem infinitis lachrymis perpetuò deplorarem. Non poſſum, non poſſum ſiccis oculis videre injuriam fieri imbecillioribus; tenuiores opprimi; orbem terrarum ab Aſtræâ deſeri, leges nefariè violari, æquum, bonum ſuperbè contemni, virtutem omnem ſceleratè conculcari, jura omnia divina atq; humana impiè labefactari-Quid quòd bonorum luctuoſiſſimi exitus & miſerandæ calamitates vehementer me commovent? Quid quòd periculis, damnis, omnibus fortunæ telis expoſitam eſſe vitam

tam noſtram, intelligo? Quare optimum eſſe judico, omnino non naſci: quid dicam amplius? *Optimum eſt non naſci.*

SAGARISTIO.

QUAM GRAVE, quàm moleſtum eſt, ſervum eſſe hominis in literis abditi & temperantiæ laude clari? Herus meus in contemplatione rerum maximarum ita verſatur totus, ita ſitienter & avidè pucherrimarum artium ſcientiam videtur haurire, ut omnem voluptatem & auribus reſpuat, & oculis aſpernetur, ut nullam corporis ſui rationem ducat, ut *genium* ſuum planè defraudet. Qualis autem in ſe eſt, talem eum in alios videmus eſſe, nempe ſeverum & aſperum, qui mediocrem voluptatis oblectationem, nec in aliis probat, & in familia ſua deteſtatur. Equidem quod ad me attinet, vitam hanc triſtem & auſteram ſine jocis, ſine luſibus, ſine conviviis, ſine ullis oblectamentis, minimè vitalem exiſtimo.

STICHUS.

QUEM ego hic video *literis ornatum, libris oneratum* volui dicere? *Sagariſtio* eſt *Zenonis* hem *Sagariſtio*, quid agitur?

Sag.

Valdè herclè familiariter ſalutas; ſed ita ſolent beati hominem innocentem et calamitoſum.

Sti.

Sti.

Quid? *tu* miſerum te eſſe ſtatuis, cùm herus tuus ſe felicem prædicet? non ille te beat? *nihil boni propter vicinum bonum?*

Sag.

Somniat ille quidem, neſcio quid, de præſtantia virtutis, ego verò nihil ſentio boni Te autem voluptnarii Domini ſervum fortunatum judico; et (niſi fallor) in hoc caniſtro eſt argumentum felicitatis tuæ.

Sti.

Odoraris obſonia; non benè *odorari* videor *ingenium* tuum?

Sag.

Ego cum illis obſoniis hos libros libenter commutârim. quid dixi? non auſim equidem id facere.

Sti.

Quid? iratum dominum metuis? eſt ille quidem ſapiens; et *in ſapientem*, ait, *iram non cadere*, ut ego accepi.

Sag.

Iracundiâ et ſtomacho exardere ſanè non ſolet, ſed ſervos tamen interdum verberat.

Sti.

Verùm ego libros tuos teruncio non emerim: quid enim continent præter ſapientiam et virtutem illam duram, aſperam, horridam? hæc autem bellaria ſunt ita mellita, ut nihil ſuavius eſſe poſſit. Mihi crede, *guttulam hujus Falerni ſapientiæ dolio antepono.*

Sag.

Sag.

Fac me quæſo participem, ac mihi re,non verbis, perſuade: tùm rectè habebis,me in eadem ſententia adſtipulatorem.

Sti.

An tu quæris bellaria, cujus & *ſtomachus fænum concoquere & dentes ſilicem commeſſe* poſſunt? Age, non poſſum non beneficus eſſe:eſt hoc in conſuetudine mea,eſt in natura poſitum. cape.

Salve Sa:

Salve. Sti:

DIOGENES.

Salvete, ego jam forum, tribunalia, Ephorûm conventus,omnes denique angulos ſum perſcrutatus,ut *hominem* invenirem:*hominem* enim adhuc nunquam mihi videre contigit.

Sa:

Neſcio herculè,quid tibi velis, vides enim homines ubique, niſi fortè oculi te tui fallunt. an ego tibi *quadrupes* videor?

Diog.

Quid ais?an quia quadrupes non es, ſed bipes & implumis, idcirco te hominem eſſe exiſtimas. credebam te eſſe *Zenonis* ſervū: nunc mihi videris *Platonis* eſſe;ſic enim definit *Ille* hominē; ut ſit *animal bipes,implume.* At ego non inveſtigo,nō quæro hominem hujusmodi,qui nihilaliud ſit,niſi animal bipes, implume: jam enim talem hominē teneo,& in hac corbula habeo: paratus enim venio,ut cōtra *Platonicos* diſputē;& *argumēta in caniſtro*,ut videtis,circumfero. Ecce igitur,hec *Platonis*

onis homo eſt: nam ut illi viſum eſt, *omne animal bipes, implume, eſt homo*, hic autem gallus gallinaceus eſt animal bipes, implume; eſt igitur homo.

Sag.

Nimis ſubtiliter & acutè mecum agis, hominem nimirùm definiendi non admodum perito. Utrum autem hero meo ea definitio probetur, neſcio.

Diog.

Mihi etiam herus tuus videtur eidem definitioni acquieſcere. Ait enim non minùs peccare eum, qui *gallum gallinaceum*, cùm opus non fuerit, quàm eum qui *patrem* ſuffocaverit: quod verum eſſe non poteſt, niſi gallum gallinaceum concedat hominem eſſe.

Sag:

Sophiſtam agis, vale. *Ego* hinc abeo, ne me gallum gallinaceum eſſe fallaci argumentatione evincas.

Diog.

Quid? *Epicurus* herus tuus, *Stiche*, non hunc gallum, aut pecudem quamlibet hominem eſſe ſtatuit?

Sti:

Minimè ſanè.

Diog.

At in voluptate ſummum hominis bonum ponit.

Sti:

Quid tum?

Diog.

Quodcunque igitur animal ad voluptatem om-

 nia

nia refert,eſt homo; hominis enim proprium eſt ad ſummum bonum humana omnia referre: quælibet autem pecus ad voluptatem omnia refert; pecudem igitur appellatione hominis contineri neceſſe eſt. Hoc quidem abſurdum eſt; ſed *Epicuri* ſententiæ conſentaneum.

Sti.

Tantam ſapientiæ vim, tantas argutias non capient anguſtiæ ingenii mei, itaque omittamus hæc. Libenter audierim de *Heraclito* & *Democrito* quid ſentias, quorum alter ſemper ridet, alter ſemper plorat, an uterque ſapit? habetur certè uterque Philoſophus,uterque ſapiens.

Diog.

Rectè tu quidem ratiocinaris. Heic ego acumen tuum & probo & laudo: vides enim fieri non poſſe, ut uterque ſapiat: ac verum quidem eſt, neutrum ſapere.

Sti.

Quæſo ut mihi liceat, pace tuâ, hoc abs te ſciſcitari: Cur ajunt vulgò, te ſolere *latrare*?

Diog.

Latro ſanè,quia *fures* video;idque perpetuò faciam.

P L A T O.

Legatos ad nos, ut ſcitis, miſit *Aemilia Pantachuſia regina*, qui, niſi maturè noſmet dederemus,bellum nobis denunciarent; Quaſi ſibi

facta ſit injuria, quòd nos in hoc literarum ſtudio degamus, ita expoſtulat & conqueritur. Ac ſibi, *ſi diis placet*, dedecoris labem ac ignominiæ maculam aſpergi ait, quòd nos dignitatem noſtram adhuc tueamur, ac libertatem retineamus. Adjicit prætereà in adoleſcentes tyrannidem occupari, & carnificinam exerceri. Sũma eorum, quæ ego hoc tempore dicenda arbitror, eſt, ſi deditione nobis conſulere volumus, non *argumentis* agendum, non *rationibus* pugnandum, non *jure* aut *legibus* certandum nobis eſſe, quibus ſine dubio ſuperiores ſumus, ſed *viribus*, ſed *armis*, quibus illi potentiſſimo principi nullo modo pares eſſe poſſumus *Vos* pro veſtra prudentia quid *vobis* videatur, explicate.

ARISTOTELES.

Cùm in hanc ſimus calamitatem fato, neſcio quo, miſero functóque detruſi, ut aut extraneo imperio parere, aut acerbiſſimam mortem oppetere nobis neceſſe ſit; equidem mihi planè perſuadeo deditionem tali morte longè potiorem eſſe. Nec verò extra hæc duo aliud quidquam eſt, quod in deliberationem cadat, niſi fortè cruciatus ac tormenta, quæ victis belli fortuna adfert, perpeti malitis: quæ quidem ego tam crudelia & immania futura auguror, ſi reſtiterimus, ut mors beneficii loco ducenda fuerit. Bellum nos quidem gerere non poſſe, neminem arbitror eſſe tàm ſtultum, qui non videat; neminem tam impruden-

tem,qui non fateatur. Jam quod ad jus, aut æquum & bonum attinet, fruſtrà contendimus. *Silent leges inter arma*: cedunt argumenta incendiis, rationes viribus, ſtylus gladiis, orator militibus: Ex hac deditione quicquid acciderit, æquo animo feramus; heic vim virtutis, heic ſapiētiæ lumen oſtendamus, fortitudinis præcepta ac leges, quæ virum effœminari vetant in dolore, ne obliviſcamur; moleſtias, quas neceſſitas adfert, viriliter devoremus; acerbitates omnes animosè exſorbeamus; dolores fortiter perferamus; & *myrothecis philoſophiæ* patientiæ *remedia* depromamus. Etiamſi *Saxum* illud *Siſyphi* nobis ſit volvendum, non tamen eſt ejulatu & gemitu funeſtandum: verùm recta ratio ſuadet & philoſophia dictat, & prudentia *imperat*, ut calamitates, quæ vitari poſſint, fugiamus; ut è multis malis minimum eligamus; ut dum *ſpiramus*, meliora ſemper *ſperemus*. Quid enim? Tune viri fortis nomine dignus fueris, ſi, ne moleſtias pati neceſſe ſit, mortem tibi conſciveris? Non hoc imbecilli & timidi animi videtur argumentum? Vereris enim moleſtiarum acerbitates ut queas ferre. Pertinaciter verò & perfractè reſiſtere, & cum valentioribus certare, quid aliud eſt, quàm mortem ſibi conſciſcere? Urbem verò incenſioni objicere, agros vaſtitati, inermes armatis, imbecillos robuſtis, Muſas Marti, pueros militum telis, cujus eſt hominis, niſi ejus, qui omnem humanitatem prorſus exuerit? Cenſeo igitur ad deditionem maturè deſcendendum, *Æmiliaq;* imperia, datis obſi-

dibus

dibus, accipienda & in illius ditionem poteſta-témq; tranſeundum.

ZENO.

Ego verò *millies mori*, *quàm ſervitutem ſemel ſervire* malim: ac mihi quidem patriæ videtur *proditor*, qui deditionem ſuadere conatur. Si dum patriam tuemur, armis impiis vincamur, ſi dum libertatem noſtram defendimus, vi nefariâ opprimamur, mori certè pulchrum eſt & glorioſum? Neque *victores* reipsâ putandi ſunt, neque nos *victi*. Quid enim? Poteſtne virtus vinci? Poteſtne ſervire? Nos verò timidi, & ignavi, ignominiâq; notandi ſempiterná judicabimur omnes ſi nefariam barbarorum immanitatem, ac teterrima hoſtium ſcelera in ſolio Regali collocemus. Nos ad ſe virtus allicit, & quaſi manu prehendit, pollicetúrque ſe nobis & victis victoriam, & ſervientibus regnum, & mortuis vitam paraturam. *Ipſi Dii immortales* pietati adjumento, innocentiæ præſidio, honeſtati propugnaculo futuri ſunt. Quod ad me attinet, erui mihi oculos malim, quàm patriam ſervientem videre: & eripi mihi vitam ſatius duco, quàm me ſuperſtitem reipub: vivere.

PLATO.

Quæ ſunt ab *Ariſtotele* hac de re tum acutè excogitata, tum prudenter explicata, ſic mihi

 probantur

probantur, ut nihil ſupra. Sic enim velim ſtatuatis contra tantas opes non pugnandum, ſed tempeſtati, mutatâ velificatione, obſequendum, neceſſitati parendum, temporibus aſſentiendum eſſe. Nec verò nos animis frangi aut debilitari oportet: hanc enim adverſam fortunam exiſtimo ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à ſaxo, frangi oportere. *Me* & *Ariſtotelem* ſi placet, obſides date: nos ſpero & quodammodo liberos futuros, & vobis etiam libertatem recuperaturos. Quibuſcunque rebus poterimus, (ut pro hoc etiam pollicear) proſpiciemus certè, & conſulemus veſtris rationibus; vobíſque ut prodeſſe poſſimus, nihil, quod elaborari aut effici poterit, ad benevolentiam conciliandam & colligendam prætermittemus. Qui hæc cenſetis, illuc tranſite: qui alia omnia in hanc partem. Video noſtram ſententiam vobisprope omnibus probari. Nos igitur confeſtim ad *Reginam* properabimus, deditioníſque nuncii obſidéſque erimus.

ÆMILIA.

ETSI nobis nunciatum eſt deliteſcere in hac urbe homines otioſos & ignavos, *Philoſophos* nomine, re autem officii *deſertores*, quippe qui eorum, quos tutari debeant, defenſionem prætermittunt, itáq; otio ſuo delectentur, ut negotium aliquod ne reipub. quidem cauſâ ſuſcipere velint, quíq, principes omnes deridere, ac omnem difficilem & operoſam munerum publicorum procurationem

rationem contemnere ſolent, tamen nolui in vos quicunq; ſitis, in dictâ causâ quicquam graviter & aſperè ſtatuere; maluíque vos omnes, *cùm perdere potuerim, ſervare, quàm cùm ſervare potuerim, perdere.* Erigite igitus animos, benè ſperate, & quæ mihi cura ſit, quæ ratio ſalutis & incolumitatis veſtræ, accipite. *Ego* ipſa huc idcircò acceſſi, ut hiſce oculis viderem, nequid milites in vos crudelius ullo modo committerent. Ex *muſæis* itaque, in quibus, *concharum inſtar*, latitatis, quaſi in arenam, è tenebris in lucem, ex umbra in ſolem prodite. An ſemper in veri inveſtigatione verſari placet? an virtutem ſemper *ſequemini*, nunquam *aſſequemini*? an veritate, quam invenire per omnem ætatem non potuiſtis, aut virtute, quam in ſenectutem vos profitemini non eſſe adeptos, apud inferos utemini. Relinquite igitur tandem aliquando otium iſtud, quod tantoperè amatis; ſomnum & mollitiem excutite; in fortitudinis & patientiæ ſtudium incumbite; lentitudinem & inertiam abjicite; nobiſcum libenter conſentite; imperiis noſtris fideliter obtemperate.

PHILOPONUS.

TANTA eſt manſuetudo in nos *tua*, *Princeps illuſtriſſima*, tam inuſitata inauditaqúe clementia, tam incredibilis ac penè divina benignitas, ut quibus verbis tibi gratias agamus reperire non poſſimus. Cùm enim ſumma rerum omnium deſ-

peratio animos noſtros occuparet, ac ſine ulla rerum expectatione meliorum prorſus lauguere-mus; quanta (*dii boni!*) lux miſericordiæ ac bonitatis tuæ nobis animam penè agentibus repentè oborta eſt. Cùm aliquid hujuſmodi tam benignè, manſuetè, ſapienter factum, in eos præſertim qui & accuſarentur acerrimè, & ne leviſſimè quidem defenderentur, audimus & legimus, ſic internis ſenſibus afficimur, ut quos nunquam vidimus, eos ſummâ tum obſervantiâ tum benevolentiâ proſequamur. *Te* verò cùm præſentem intuemur è faucibus fati nos eripientem, & in patrocinium tuum benignè ſuſcipientem, cujus animum in nos vehementiſſimi criminationum aculei non ita potuerint exulcerare, ut ullam partem humanitatis tuæ extorquerent, cujus miſericordia occurrit ipſa ſupplicibus & calamitoſis, nullis precibus evocata, obſtupeſcimus profectò, neque mente & cogitatione complecti poſſumus quo te honoris ac benevolentiæ genere colere, ſuſpicere, ac admirari debeamus. Hanc certè placabilitatem & clementiam tuam, quâ tum conſervati, tum à ſumma deſperatione ad ſpem amplioris dignitatis revocati ſumus, non ſolùm nos laudibus, ac literis decorabimus, ſed etiam poſteritas celebrabit, ac prædicabit æternitas. Nulla enim ex virtutibus tuis plurimis & maximis eſt major, nulla glorioſior, nulla magis commendanda hominũ memoriæ ſempiternæ. Quid enim poteſt cuiq; homini tribuere, vel fortuna majus quàm ut poſſit, vel natura melius, quàm ut velit

ſervare

ſervare quamplurimos? Longiorem orationem promerita in nos tua poſtulant; ſed naturæ tuæ bonitas certè breviorem. Quare, ut uno verbo dicam, quod nos omnes ſentimus de tuâ ſingulari in nos manſuetudine ac humanitate, meritò celſitudini tuæ gratias agimus maximas, majores etiam habebimus: nóſq; quibus tu ſalutem dediſti, tum mancipio & nexu, tum uſu ac fructu tuos eſſe, & in poteſtatem ditionémque tuam libentiſſimis animis venire palam & apertè profitemur, tibíque honori dignitatíque eam rem fore ardentiſſimis votis exoptamus.

EUTYCHUS.

LICEAT mihi, bonâ tuâ veniâ, *potentiſſima Regina*, matérque mihi longè ſuaviſſima, pauca dicere. Animadverti ejus, qui modò peroravit, orationem eò pertinere, ut clementiam tuam, quam in omni hac doctorum hominum natione conſervanda præſtitiſti, ſummis laudibus efferret, omniáque ſalutis & incolumitatis præſidia accepta referret miſericordiæ tuæ. Ego verò prudentiam tuam, quâ vales plurimum, imploro, ſuppliciterque ac demiſſè peto, ut *in Philoſophos* iſtos ita ſis clemens, ut in adoleſcentes & pueros, quibus illi præſunt, beneficentiam claudi non patiaris. Eſt enim (ſicuti ego accepi) in hac urbe, in hoc *Collegio* & *Gymnaſio* literario locus (vulgò *Scholam* appellant) ubi ingenui pueri virgis immanibus crudeliter ac nefariè cæduntur et ſervi-

tute duriſſimâ fœdè ac turpiter cruciantur. Ibi Deus bone! qui ſunt aſſiduè plangores, qui gemitus, qui ejulatus? Horreſco referens: videor mihi verbera audire ſonantia. Malim ego in quemvis *carcerem* conjici, in quodvis *barathrum* aut in *latumias* detrudi, denique illuc deportari, ubi *vivos homines mortui incurſant boves*, quàm in *ludo literario* hos cruciatus tam acerbos, tam immanes perferre. Quid? An hic *ludus* appellabitur? Si *ludus* ſit; *Martis* profectò *ludus* eſt. Eo tamen iſti *philoſophi* mirificè delectantur, præſertim verò illi duo, qui cum *imperio* & *faſcibus* in ludum veniunt, qui mihi quidem, non tam *Gymnaſii moderatores*, quàm *adoleſcentum tortores* videntur. Hæc ad me pueri nuper admodum retulerunt: quibus ego fidem adhibeo, tum quia pueri ſunt, id eſt, ſimplices & aperti, tum quia duo ſunt: quorum non modò in oratione ac moribus, verùm in ipſo etiam aſpectu omnis probitas, omnis elucet humanitas. Hoc igitur à majeſtate tua ſummis precibus oro atq; obteſtor, ut liberes miſeriis perditos adoleſcentes, & per ditos maximè permagiſtratus ſuos; ut illis duobus *tortoribus* abroges imperium, *faſces* adimas; ut legem perpetuam jubeas, quâ pueritia ſit ſolutior, adoleſcentia liberior, nullæque unquam *virgæ* in *ludum literarium* importentur.

Si quantum in rebus bellicis *virtus* tua poteſt, *Cæſar inviƈtiſſime*, tantum Nos, qui majeſtati tuæ à conſiliis ſumus, domi *prudentiâ* valeremus

mus,non dubium eſt (quomodo ego mihi perſuadeo)quin omnia in poſterum non minùs ex animi tui ſententia eventura ſint, quàm id contigit,quod jam *Dei Opt. Max.* beneficio, tuâque egregiâ virtute es conſecutus. Quod *ad me* attinet,dabo equidem], quod mihi tum veriſſimum, tum optimum videtur conſilium,ut debeo: quod quidem ſi *prudens* non fuerit, at certè ab optima *fide*,& optimo animo proficiſcetur. Omnino igitur(ſi quid ego video, aut judico) trés ſunt, *Cæſar,tibi*,quid de Rege *Galliæ* ſtatuendum ſit, deliberanti propoſitæ ſententiæ. Aut enim humaniter & amicè dimittendus; aut grandi pecuniâ redimendus; aut firmiſſimâ cuſtodiâ perpetuò tenendus eſt. Quorum primum, ut non probo, quia hujuſmodi nimiam munificentiam præſtare negligentis ac diſſoluti videtur eſſe: ita poſtremum planè deteſtor,quia barbaræ cujuſdam immanitatis eſſet,majeſtate tua prorſus indignæ. Mediam itaque viam ingrediendam arbitror, ut accepto redemptionis precio ſatìs amplo,ſine mora in libertatem & regnum ſuum reſtituatur: neque enim rejiciendum eſt quod *jure belli* datur; nec abjudicandum quod *jure victoriæ* tribuitur; nec nefas putandum, quod *jure gentium* permittitur. Eſt autem omnium nationum conſenſu receptum, ut victoriæ præmia exigi, & pro captivo cum redemptione pecunia accipi jure & honeſtè poſſit. Nec verò audiendi ſunt, qui *Stoïcè* admodum pecuniam contemnendam eſſe ſtatuunt: quorum *ſomnia*, quid enim dicam *argumenta*?

menta? Jamdudum omnes mortales & verbis & multò magisre ipsâ refutârunt. Nec ſanè recuſandum eſt,quin confiteamur, cùm ad omnia negotiapublica gerenda, tùm verò maximè ad res bellicas adminiſtrandas in pecunia vim eſſe maximam. Eſt autem hoc tam ab hominibus ſummo ingenio, exquiſitâque doctrinâ præditis uſurpatum, quàm conſenſu populi totius confirmatum, *Nervos belli pecuniam eſſe*. Satìs enim conſtat,ut omnia armorum genera omittam, ut nihil de claſſibus dicam, niſi centurionibus, turmis,cohortibus, toti denique exercitui ſuppeditentur ſumptus neceſſarii, bellum geri omninò non poſſe. Scitè admodum, & peracutè de *Philippo Macedonum rege Alexandri Magni* patre *Plutarchus*,*Non Philippus*, inquit, *ſed ejus aurum Græciam ſubegit,atq́ evertit*. Et certè à veteribus *Hiſtoricis* traditum eſt, illum plures urbes *auro* quàm alios *Macedoniæ* reges *vi* & *ferro* recepiſſe. Eidem *Philippo* conſulenti, quibus potiſſimùm rationibus urbes expugnare & hoſtium copias profligare poſſet, *Apollinem* ita reſpondiſſe ferunt.

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα κρατήσεις,

Argenteis pugna telis ac omnia vinces.

Quod quidem non ita interpretor, ut eum ad tantam potentiæ amplitudinem ſingularum urbium rectoribus pecuniâ corrumpendis perveniſſe exiſtimem: quanquam hujuſmodi ſtratagemata ab illo uſurpata eſſe non inficior. Sed dici non poteſt,quot aliis modis pecunia,quàm ad

belli

belli rationem multùm juvet. Ipſa profectò fama principis auro & argento affluentis,à pecunia paratiſſimi,& timorem hoſtibus injicere, & à vicinis nationibus auxilia impetrare ſolet facillimè. Quòd ſi opinio & fama in belli rationibus gubernandis tantas habeat vires, quid de re ipſa,id eſt,de ſumma rerum omnium abundantia exiſtimandum eſt? *Antipater* cùm *Lacedæmoniorum* regem,quem rebus omnibus ſe longè ſuperiorem eſſe agnoſcebat, difficultate rei nummariæ laborare ſciret,bellum ei repentè intulit, victoriámq; ampliſſimam facillimè reportavit. Plurimos ego Imperatores clariſſimos recenſere poſſum, qui propter pecuniæ inopiam de omni ſtatu dejecti fuerint. Sed ne in re perſpicua verboſior ſim,hæc ſumma eſt ſententiæ meæ.Cùm tibi,*Cæſar*,clavum reipub. *Chriſtianæ* tenenti,tum ad inſignia majeſtatis tuæ,ornamentáque dignitatis tuenda, tum ad præſidia potentiæ munienda,tum etiam maximè ad bellum adverſus peſtiferum illud *Satanæ* inſtrumentum,*Turcam*,gerendum, pecuniâ penè infinitâ opus ſit,arbitror equidem non ſolùm rationibus tuis conducere,ſed honeſtum etiam eſſe *Galliæ* regem,quem in tua poteſtate tenes, acceptâ pecuniâ,confeſtim abſolvere ac dimittere.

Cùm omnia, quæ in orbe terrarum geruntur, *Dei.opt.max* providentiâ adminiſtrari credimus, tùm in hac victoria tua, *Cæſar*, quam es paulò antè adeptus, admirabilem *divini numinis* vim clariſſimè perſpicimus. Non enim ii ſumus, qui

vel fatorum neceſſitati, vel fortunæ dominationi, vel Parcarum imperio, vel caſûs temeritati quicquam attribuere & aſcribere debeamus. Jam verò quid a ratione humana, aut probabilitate magis abhorret, quàm tantam hoſtium multitudinem, tam robuſtos, tam bellicoſos milites, regem tam potentem, tam a pecunia paratum, & rebus omnibus inſtructum, tantulâ manu, tam facilè vinci ac ſuperari poſſe? hoc ergò, quod præter exſpectationem omnium incredibiliter effectum eſt, ſingulari *Dei* munere ac beneficio *majeſtati tuæ* conceſſum eſt. Quo autem major & amplior *Dei* in te benignitas exſtitit, quo te chariorem ei eſſe intelligis, eo magìs debes, *Cæſar*, id ingenuè agnoſcere, & erga cœleſte illius numen te gratum libenter exhibere. Id verò conſequi non poteris, niſi victoriam ad ipſius voluntatem qui eam tibi largitus eſt, dirigas, & ad finem divino numini pergratum referas. Pace verò communi, cùm nihil ſit melius, nihil pulchrius, nihil ſanctius, nihil hominum generi ſalutare, quid eâ gratius & acceptius *Deo Opt: max:* eſſe exiſtimabimus? At ſi cum *Galliæ* rege ita liberaliter prolixéque egeris, ut eum, nullâ pactione interpoſitâ, gratuitò dimittas, non ſolùm inter duos potentiſſimos monarchas firmiſſimam pacem & intimam amicitiam videbimus conſtitutam, ſed reliquos etiam *Chriſtianæ reipubl: principes* in pacis ſtudia alacriter incumbentes, ſumma cum voluptate intuebimur Fieri enim non poteſt, quin & *Galliæ* rex arctiſſimo amoris vinculo tecum conjungatur

gatur ,magiſqúe tunc *animo* tibi devinctus ſit, quàm nunc *corpore* obſtrictus eſt, & cæteri totius *Europæ moderatores*, veſtræ pietatis imitatores exiſtant, pacíſque rationibus diligenter ſtudeant. Regem autem in ſempiternâ cuſtodiâ tenere, certè nec regium eſt, nec humanum. Bella verò infinita hinc eſſent exſpectanda, in quibus illi eorum principum, qui potentiam tuam metuunt, auxilia nunquam deeſſent. Jam quod nonnullis placet, redemptionis precium ei eſſe extorquendum,nullo modo probare poſſum. Quem enim virum ſtatuunt Imperatorem eſſe oportere ? An hominem de emolumento ſuo callidè & argutè cogitantem, ad quæſtum omnia referentem, ut rem ſuam quo jure, quâve injuriâ augeat ? Non decet, non decet imperatoriam majeſtatem ab ampliſſimarum rerum cogitatione ad minimarum ſtudium traduci.Non decet benignam Principis naturam ſordibus avaritiæ contaminari. Quod autem dictum eſt *pecuniam nervos belli eſſe* & idcirco Cæſari primùm quærendam, id verum non eſt.Nam ſi ita eſſet;& *Darius Alexandrum*, *viciſſet*, *& Græci populum Romanum* ſuperâſſent. *Solon Athenienſis*,cùm ei *Crœſus Lydiæ* rex ærarium ſuum & ingentes auri acervos oſtenderet, quæreretque quid ei de tantis opibus videretur: Ego te,inquit,*non admodum in bello potentem judico.Bellum* enim non *auro*,ſed *ferro* geritur;ac certè qui ferro plus valet, omni hoc auro te gazíſque omnibus ſpoliabit.Ex quibus intelligi poteſt,belli nervos non pecuniam, ſed bonum ac fortem

militem

militem eſſe. Auro enim boni non efficiuntur milites,ac ne parantur quidem;at bonis militibus aurum facilè acquiritur. Ego igitur, *Cæſar*, non tanti abs te pecuniam fieri oportere exiſtimo, ut eam ad belli onera ſuſtinenda ita quæras avidè: imò eam tali in re contemnendam, & pro nihilo ducendam arbitror. Non ſum herclè neſcius, quàm ſit hac ſententia ab opinione hominum aliena, quàm ſit inuſitatum pecuniam negligere, quod utile eſt ejicere,& aſpernari. Sed quod eſt inuſitatum,quod ſingulare,quod egregium,quod admirabile, dignum eſt imperatore, dignum ſummo principe,dignum Cæſare. Aequum enim eſt, ut qui reliquos mortales poteſtatis amplitudine & dignitatis majeſtate ſuperat, omnibus etiam eximiâ & divinâ virtute antecellat, & proximè ad excellentem *Dei* naturam accedat. Ac certè rationi conſentaneum eſt, præſtantem ac regium imperatoris animum ea intelligere & contemplari,quæ alii (tarditate nimirùm mentis oppreſſi) perſpicere non poſſunt. Vides itaque *tu Cæſar*(ut ego mihi perſuadeo) ignoſcere, injuriarum obliviſci,beneficia largè munificéque conferre,rem tam præclaram & egregiam eſſe,ut in ipſâ Dei naturâ nihil eâ clarius & magnificentius appareat. Quarè cùm hanc tantam victoriam cum tam inſigni gloria, ſummâ & ſingulari *Dei Opt: max:* beneficentiâ ſis conſecutus; nec tanta felicitas contingere ullo pacto potuerit, niſi cœleſtis numinis præſentiâ, cultúque illi *Deo tuo,tuo*,inquam,*Deo*(intelligo quid loquar) nihil

ſit

ſit pace & concordiâ, placabilitate & clementiâ gratius; nihil quod ipſe potiùs velit, quàm ut *tu Cæſar*, divinam ſuam bonitatem imiteris: reſtitue quæſo, confeſtim & gratìs *Galliæ ſuum regem*, *regi Galliam ſuam*, facilem *te* & benignum præbe; obliviſcere commodi & emolumenti *tui*; conſule utilitati *communi*; voluntati divinæ diligenter obtempera; pacem inter omnes *Chriſtianos principes* ſapienter conſtitue: ita te non ſolùm *Chriſtianiſſimus rex* ſummâ & ſingulari benevolentiâ proſequetur, ſed omnes etiam *Chriſtiani* libentiſſimis animis, colent, admirabuntur.

E t s i ingenuè confiteor & agnoſco, *illuſtriſſime Imperator*, me non ita vel doctrinâ præſtare, vel ingenio excellere, ut de quibus *alii Non liquere* pronuncient, ea *ego* intelligere queam, conſiliáque abdita & admirabilia in medium afferre me poſſe confidam: tamen ſingulari humanitate & prudentiâ *tuâ* fretus, quoniam ita celſitudini tuæ placet, dicam quod ſentio liberrimè. Atq; haud ſcio, an magìs probari debeam, quòd judicio non ſim ab hominum opinione disjuncto & diverſo; quódq; nova & παράδοξα amplecti non ſoleam, ſed eandem viam, quam & *pater & avus tuus* (qui viri & quanti!) à prudentiſſimis *conſiliariis* monſtratam ſequuti ſunt; quæ, inquam, majorum tuorum veſtigiis trita eſt, ingredendam exiſtimem. Nova enim & inuſitata conſilia primo fortaſſè aſpectu pulchra videntur & ſalu-

 taria

obligare fidem ſuam hoc factum iri? Sanè ſi *Craſſi* & *Antonii* omnes hoc ſuaderent, mihi quidem non perſuaderent. At permittit Rex, pollicentur alii, quâ fide? *Græcâ* planè aut *Punicâ*. *Quid enim promittere lædit? Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt*, Ut ait *Poëta* quidam. Velim mihi ſponſorem aſſiduum ac locupletem dari, qui *prædiis* ac *prædibus* ſatiſdederit. Novi enim depravatam hominum naturam, & corruptos mores: omnes penè ingrati ſunt, ac beneficiorum immemores. Quos autem eò redactos fuiſſe ut beneficio eguerint, pudet: ii ſe illud accepiſſe, adeò ægrè ferunt, ut plus in iis odium, ob ejus, in quam ceciderunt, calamitatis memoriam, quàm beneficii ratio poſſit. An autem *Rex Galliæ* in hujuſmodi hominibus numerandus ſit, facilè eſt exiſtimare. Mihi verò probabile videtur, illum, qui eo tempore, quo triumphum de *Cæſare* ſe relaturum ſperabat, ejus captivus ſit, ſtomacho & iracundiâ mirificè exardeſcere. Unde conſequens eſt, ut ego auguror, hujus infamiæ memoriam ei ob oculos ſemper futuram. An ergo liberatus de gratia referendâ laborabit? An non potiùs de te ſuperando ſemper cogitabit? An non ſe, non clementiâ & magnitudine animi à te, ſed ejus retinendi difficultate dimiſſum arbitrabitur? Hoc ferè omnium hominum ingenium eſt: In *Gallis* ſi ſecus habeat, in iis ſi ſit animi æquitas, grata beneficiorum memoria, fides, gravitas, conſtantia, ego novam rerum humanarum legem ac condi-

 tionem

tionem exſpecto, dicam etiam illud *Poetæ*: *Xanthe retrò propera, verſæq; recurrite lymphæ*. Bella igitur (niſi me omnia fallunt) naſcentur periculoſa. Nam & minor erit tua exiſtimatio, cùm plerisq; regem à te captivum teneri non potuiſſe perſuaſum fuerit, & exercitus tuus victoriæ fructu orbatus non eandem virtutem, non eoſdem animos retinebit. Quænam ſit *Dei* mens, quod conſilium ego ſanè ignoro; nec alios ſcire exiſtimo: non enim credo quendam mortalem ei à conſiliis eſſe. Sed ſi aliquid conjecturâ aſſequi poſſum, equidem, ut *Deum* egregiè tibi favere arbitror: ita tot ejus beneficia in te redundare, ut ea tu profundas temerè, non exiſtimo. Ac facilè mihi perſuadeo hanc tam ſingularem tibi divinitùs oblatam eſſe occaſionem, ut quemadmodum *honore* & *juris titulo* omnibus præſtas: ita omnes *reipſâ* & *potentiâ* ſuperes. Qui enim putant multorum principum fœdere *Turcas* ſubigi poſſe, longè profectò errant & falluntur. Quod enim ex multorum arbitrio pendet, exitum felicem non habet. Ad unum, qui, quid agendum ſit, cæteris præſcribat, rerum ſumma deferenda eſt. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς. *Non bonum eſt multorum dominatus, unus eſto Dominus unus Rex*. Ut olim *pueri* ex ſapientiſſimo *Poeta* didicimus. Hanc ob cauſam tibi *à Deo opt. max.* hanc victoriam conceſſam eſſe, & ad *Monarchiam* totius *Europæ* viam aperiri credo, ut peſtiferum illud *Monſtrum*, *Turca*, omnéſq; *Chriſtia*-

ni

ni nominis hoſtes de omni ſtatu diſturbentur tuúmque tandem imperium iiſdem, quibus orbis terrarum,finibus ac regionibus terminetur.Benignitate verò & clementiâ tunc uti tutò poteris cùm omnis te neceſſariò agnoſcent *Dominum*, cùm omnia in tua manu erunt. Nec ſanè alia lenitas ac manſuetudo in *Jul*: illo *Cæſare*, aut in *Alexandro magno* exſtitit. Eſt certè *clemens*, qui id tali in re facit,cujus pauca ſunt exempla: ſed fortaſſè *imprudens* eſt, qui id facit, cujus nullum exſtat exemplum. Ea igitur mea ſententia eſt,ut exiſtimem,in re tam gravi, ſine longiſſima conſultatione & mentis agitatione propè infinita, nihil eſſe decernendum ; Regem firmiſſimâ cuſtodiâ tenendum; fructum ex hac victoriâ quâm poſſit maximum percipiendum ; conſiderandum etiam atq; etiam , ne hac in re animis virilibus, pueri libus conſiliis uſi videamur.

FINIS.